

Перегляньте обговорення, статистику та профілі авторів цієї публікації за адресою: <https://www.researchgate.net/publication/332031643>

Вплив порнографії на дітей та молодь: Аналіз доказів

Технічний звіт · Грудень 2017

DOI: 10.13140/RG.2.2.16152.11522

ЦИТАТИ

19

ПЕРЕГЛЯДІВ

10 544

3 автори:

[Аліссар Ель-Мурр](#)

Австралійський Інститут Сімейних Досліджень

8 ПУБЛІКАЦІЙ 36 ЦИТАТ

[ДИВИТИСЯ ПРОФІЛЬ](#)

[Антонія Куадара](#)

Австралійський Інститут Сімейних Досліджень

14 ПУБЛІКАЦІЙ 146 ЦИТАТ

[ДИВИТИСЯ ПРОФІЛЬ](#)

[Дж. Р. Латам](#)

Університет Дкіна

29 ПУБЛІКАЦІЙ 332 ЦИТАТИ

[ДИВИТИСЯ ПРОФІЛЬ](#)

Деякі з авторів цієї публікації також працюють над такими пов'язаними проектами:

Досвід ЛГБТ із деменцією [Переглянути проект](#)

“НАРКОТИКИ” [Переглянути проект](#)

Australian Government
Australian Institute of Family Studies

Дізнайтеся, що
працює для сімей

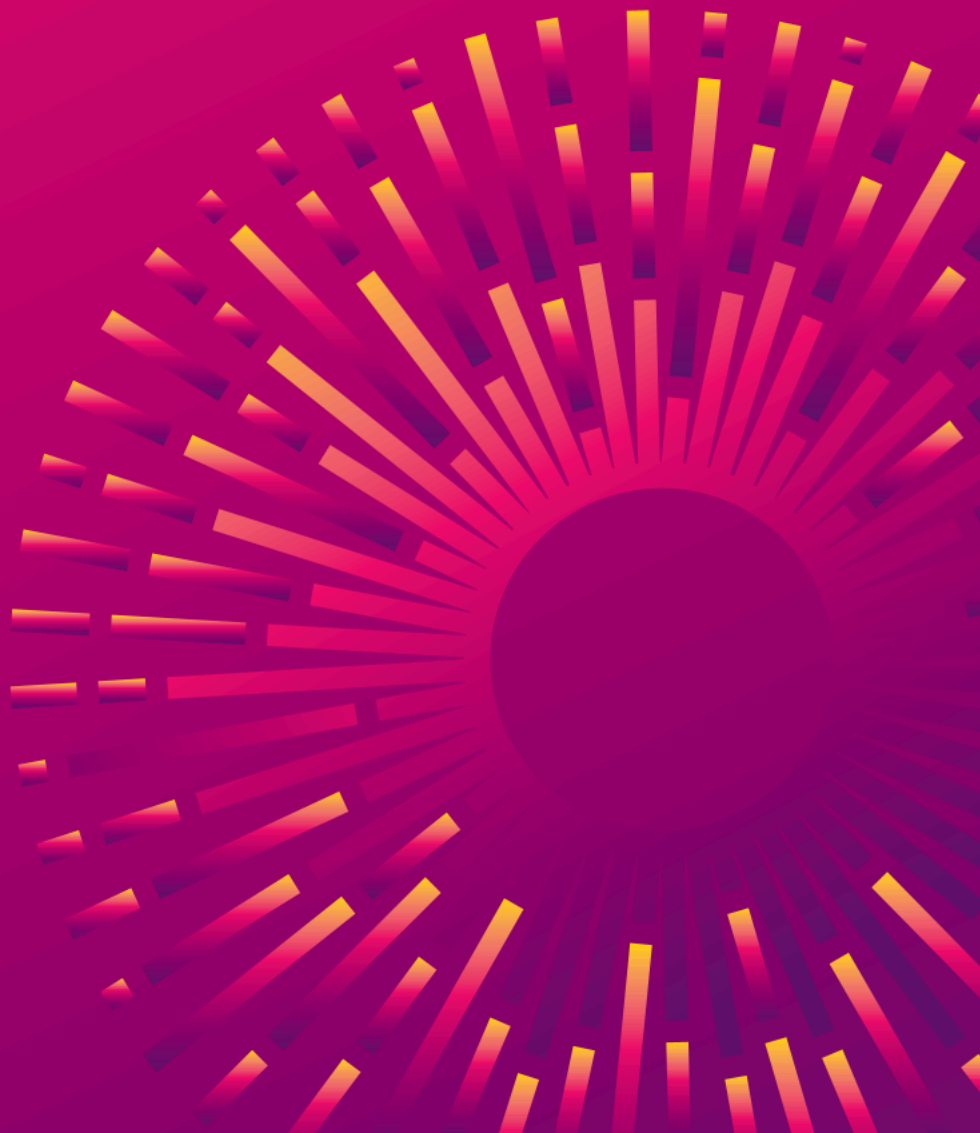
▼
aifs.gov.au

Вплив порнографії на дітей та молодь

Аналіз доказів

ЗВІТ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗА 2017 РІК

Антонія Куадара, Аліссар Ель-Мурр і Джо Летам

© Співдружність Австралії, 2017 р.

За винятком фірмової символіки AIFS, герба Співдружності, вмісту, наданого третіми сторонами, і будь-якого матеріалу, захищеного торговою маркою, усі текстові матеріали, представлені в цій публікації, надаються за міжнародною ліцензією Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0) <creativecommons.org/licenses/by/4.0/>. Ви можете копіювати, поширювати та створювати цю роботу для комерційних і некомерційних цілей; проте, ви повинні вказати Співдружність Австралії як власника авторських прав на роботу. Вміст, який захищено авторським правом третьої сторони, підлягає ліцензійним угодам початкового власника.

Погляди, висловлені в цій публікації, належать авторам і можуть не відображати погляди Австралійського Інституту Сімейних Досліджень чи уряду Австралії.

Пропонована цитата:

Куадара А., Ель-Мурр А. і Летам Дж. (2017). *Вплив порнографії на дітей і молодь: Аналіз доказів*. (Звіт про дослідження). Мельбурн: Австралійський Інститут Сімейних Досліджень.

ISBN 978-1-76016-149-1 (онлайн)

ISBN 978-1-76016-150-7 (PDF)

Під редакцією Кетрін Дей.

Набір Лізи Керролл

Подання та звіти/2017/Вплив порнографії на дітей та молодь

Зміст

Огляд	4
Підхід	4
Частина А: Зведений звіт	6
Ключові теми наукової літератури	7
Розуміння впливу та споживання матеріалів відвертого сексуального характеру в інтернеті	7
Знахідки з літератури	10
Фактори, що спричиняють цю шкоду	12
Короткий зміст питань	13
Заходи та ініціативи, спрямовані на боротьбу зі шкодою онлайн-порнографії: огляд	14
Заходи та ініціативи, спрямовані на боротьбу зі шкодою онлайн-порнографії: Австралія	15
Правові заходи	15
Освіта для дітей та молоді	17
Ресурси для батьків/опікунів	19
Вчителі та школи	22
Підсумок підходів в Австралії	23
Заходи та ініціативи, спрямовані на боротьбу зі шкодою онлайн-порнографії: міжнародні	24
Право і державне управління	24
Статеве виховання	27
Частина Б: Огляд літератури	29
Цифрове життя дітей та молоді	29
Ризики в інтернеті	35
Молодіжна культура та цифрова культура	42
Дослідження впливу порнографії на дітей та молодь	46
Ключові теми в літературі	50
Складні взаємодіючі фактори	60
Прогалини в літературі та майбутні дослідження	61

Огляд

У 2016 році Австралійський Інститут Сімейних Досліджень (AIFS) був залучений для огляду того, що наявні дані досліджень говорять нам про вплив та споживання онлайн-порнографії на дітей і молодь.

Зростаюча доступність порнографії в Інтернеті викликає занепокоєння щодо впливу, який вона може мати на дітей і молодих людей:

- знання та ставлення до сексу;
- сексуальна поведінка та практики;
- ставлення та поведінка щодо гендерної рівності;
- поведінка та практики у власних інтимних, сексуальних або романтичних стосунках; і
- ризик зазнати або вчинити сексуальне насильство.

Мета цього проекту не полягала в тому, щоб повторити значну роботу, проведenu іншими дослідниками, що працюють над цими питаннями (наприклад, Flood, 2009; Flood & Hamilton, 2003a, 2003b; Sabina, Wolak & Finkelhor, 2008; Wolak, Mitchell & Finkelhor, 2007; Ybarra & Mitchell, 2005). Скоріше, мета полягала в тому, щоб узагальнити нещодавні дослідження та поточні підходи/заходи в цьому діапазоні сфер для інформування про майбутні ініціативи щодо зменшення негативного впливу порнографії на дітей та молодь.

Підхід

У період із серпня по жовтень 2016 року дослідницька група проаналізувала наявні дослідження щодо:

- вплив порнографії на дітей та молодь у зв'язку з перерахованими вище проблемами; а також
- поточні підходи та заходи, які були розроблені для подолання негативних наслідків порнографії та підтримки шанобливих стосунків.

Пріоритетними були дослідження, проведені в Австралії, Новій Зеландії, Великобританії, США, Ірландії, Скандинавії та Канаді.

Тією чи іншою мірою перелічені тут міжнародні контексти мають певну схожість з Австралією, наприклад, політичні та законодавчі системи. Однак наслідки дослідження не можна повністю передати.

Тоді літературу було узагальнено для того, щоб:

- зробити висновки щодо ключових наслідків порнографії для дітей та молоді та як найкраще зрозуміти цей зв'язок між порнографією та пов'язаними з нею впливами;
- визначати фактори, які можуть допомогти пояснити або опосередкувати відносини між впливом порнографії та інших матеріалів "сексуального характеру" і впливом на дітей і молодь (тобто фактори ризику та захисні фактори); а також
- визначити перспективні підходи до вирішення цього питання з дітьми та молоддю, включаючи базове навчання.

Термінологія, використана в цьому звіті

Термін “порнографія” зазвичай використовується в академічній та публічно-політичній літературі, а також у популярних і новинних ЗМІ для опису матеріалів відвертого сексуального характеру, які, як правило, призначені для сексуального збудження аудиторії (Flood, 2016). Це може бути корисним скороченням; однак важливо зазначити, що не існує окремого типу порнографії. Форма порнографії різноманітна (наприклад, текст, зображення, аніме, відео), її зміст (наприклад, сексуальність і практики), а також контекст виробництва. Цю варіацію важливо мати на увазі під час обговорення шкоди, пов’язаної з онлайн-порнографією, і, можливо, було б доцільніше говорити про “порнографію”, щоб визнати цю різноманітність. Деякі дослідники використовували термін сексуально відвертий матеріал (SEM) і сексуально відвертий Інтернет-матеріал (SEIM) для позначення “онлайн [фотографій і] відео, які зображують сексуальні дії та геніталії неприхованим чином і зазвичай мають на меті збудити глядача” (Hare, Cahagan, Jackson, & Steenbeek, 2014, с. 148)

У той же час, існує домінуючий стиль і форма порнографії, яка легко доступна в Інтернеті, переважно націлена на гетеросексуальну аудиторію чоловіків і становить більшість світової порнографічної індустрії (Crabbe, 2016). Можна стверджувати, що саме ця форма порнографії поживляє сучасні дискусії про шкоду, пов’язану з впливом та споживанням онлайн-порнографії.

У цьому звіті терміни “порнографія” та “онлайн-порнографія” переважно використовуються для позначення:

- текстових, візуальних та аудіовізуальних матеріалів відвертого сексуального характеру, який зазвичай призначений для сексуального збудження аудиторії;
- основних, домінуючих форм порнографії;
- порнографічних матеріалів, які завантажуються, доступні, поширюються та завантажуються через онлайн-платформи.

Застереження

Є декілька застережень, про які читач повинен пам’ятати:

- Рецензована література була обмежена емпіричними та іншими дослідженнями, опублікованими як академічні, рецензовані публікації чи звіти про дослідження, опубліковані в некомерційній формі, доступні в Інтернеті (тобто сіра література).
- Пошукові стратегії обмежували доступ до:
 - досліджень, опублікованих в період між 2005 та 2016 роками;
 - літератури, виданої англійською мовою в Австралії та відповідних міжнародних контекстах: Канада, Нова Зеландія, США, Великобританія, Ірландія та Скандинавія.

Це означає, що дослідження, опубліковані після 2016 року, обов’язково були виключені, а традиційні дослідження були привілейованими. Ці дослідження часто відстають від проблем, які практики, освітяни та інші бачать у своїй роботі.

Структура звіту

Звіт структуровано у дві частини. У першій частині представлено узагальнення літератури та її наслідків для розробки ініціатив щодо усунення шкоди, пов’язаної з онлайн-порнографією. У другій частині подано огляд літератури, яка є основою узагальненого звіту.

Бібліотека доказів, зібрана та використана в цьому проекті, надається як окремий додаток до звіту.

Частина А: Зведений звіт

У цій частині ми синтезуємо те, що говорить нам дослідницька література з точки зору:

- як діти та молоді люди піддаються або споживають онлайн-порнографію;
- характер шкоди, пов'язаної з цим впливом та/або споживанням;
- різноманітні чинники, які можуть спричинити цю шкоду.

Потім розглядаються наслідки для розробки та впровадження ініціатив, спрямованих на усунення шкоди, пов'язаної з матеріалами відвертого сексуального характеру в Інтернеті. Методологічний підхід, використаний для проведення огляду, описаний у частині В, огляді літератури (стор. 29).

Ключові теми наукової літератури

Розуміння впливу та споживання матеріалів відвертого сексуального характеру в інтернеті

Перш ніж описати самі результати дослідження, важливі наступні ключові моменти.

По-перше, “порнографія” як соціальне питання чи проблема є *водночас* глибоко приватною та глибоко політичною. Бажання, сексуальність, сексуальне збудження, мастурбація — це глибоко особисті переживання. Водночас порнографія також була джерелом гострих політичних, правових і філософських дебатів про цензуру, громадянські права, моральні стандарти та цінності, сексуальну свободу, захист дітей, гендерну політику, сексуальну об’єктивізацію та насильство щодо жінок. Різноманітні політичні та етичні точки зору впливають на розуміння впливу порнографії на дітей і молодь і на те, як це найкраще вирішити.

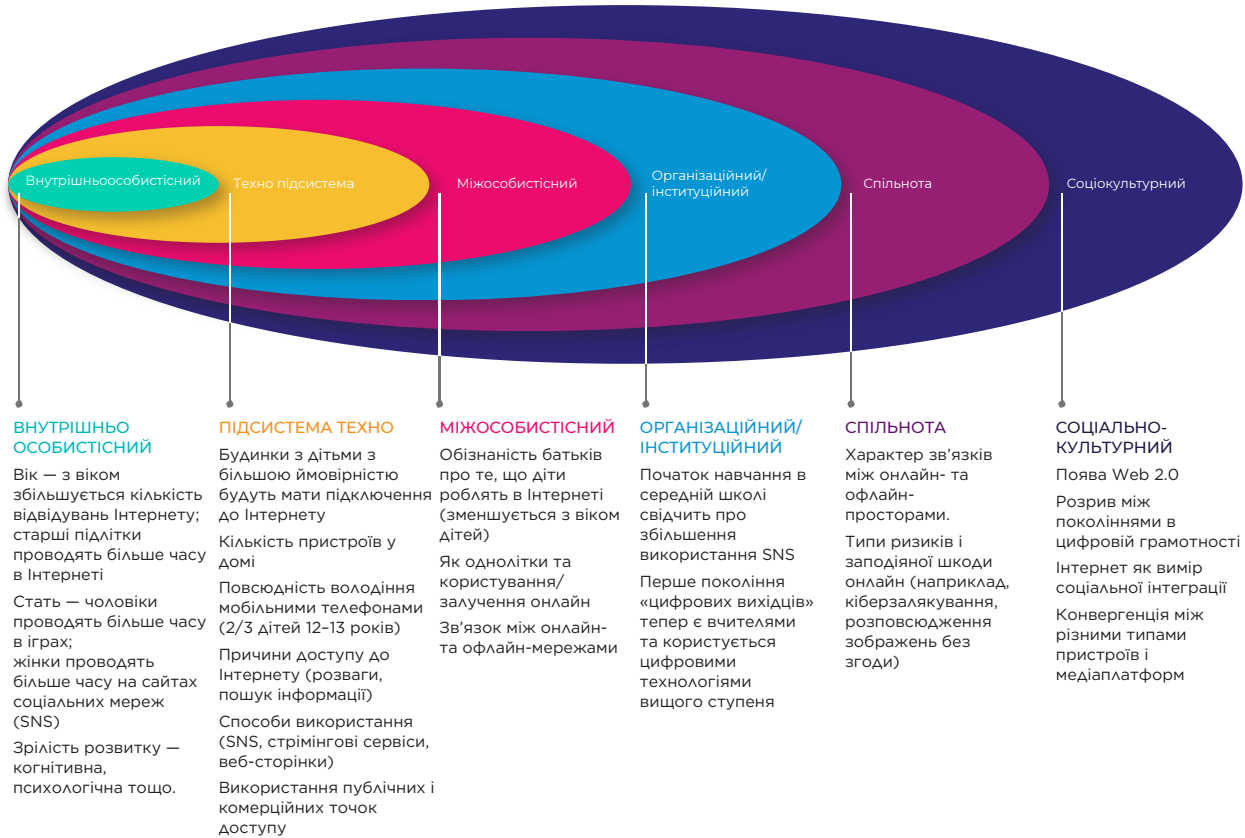
По-друге, поява Web 2.0 значно змінила те, як люди спілкуються, підключаються та обмінюються інформацією. Web 2.0 змінив Всесвітню павутину зі статичного сховища інформації на динамічний сайт взаємодії, уможлививши соціальні мережі та інші однорангові та спільні онлайн-платформи (Thomas & Sheth, 2011). Всесвітня павутина зараз характеризується як:

- персоналізована;
- інтерактивна;
- збіжна та взаємопов’язана;
- керована користувачем;
- високомобільна.

Це сучасний ландшафт, у якому народилася молодь. Це ландшафт, який, як відзначають багато коментаторів, дає як можливості, так і ризики (Livingstone & Brake, 2010). Ці технологічні розробки також відбулися в межах сфер впливу, що перетинаються, а саме:

- внутрішньоособистісних (тобто індивідуальних);
- міжособистісних (сім’я та однолітки);
- організаційних та інституційних умов (такі як школи);
- контекстів спільнот;
- ширших соціокультурних контекстів.

На малюнку 1 (сторінка 8) представлено візуальне відображення наукової літератури щодо цих сфер впливу.

Малюнок 1: Соціально-екологічний контекст, що формує доступ/вплив на онлайн-порнографію

Нарешті, сексуальне насильство, яке особливо вчиняється щодо жінок і дітей, є дуже поширеним як в Австралії, так і в усьому світі, як показано у Блоці 1. З 1980-х років до теперішнього часу тривало дослідження того, чи є і яким чином споживання порнографії сприяє вчиненню сексуального насильства. Загалом, “причинне приписування” порнографії не було продемонстровано. Однак це не означає, що зв'язку немає. Дійсно, зростаюча база доказів щодо запобігання насильству щодо жінок і дітей шляхом усунення його *основних детермінант* або умов спонукає нас поглянути на:

- повідомлення, які генерує мейнстрімна онлайн-порнографія про гендер, рівність і (гетеро)сексуальність;
- як ці повідомлення можуть сформувати ставлення, переконання та поведінку дітей і молоді у формуванні шанобливих, справедливих романтичних/сексуальних/інтимних стосунків.

Блок 1: Сексуальне насильство

Віктимізація

- Люди віком до 19 років становлять 60% усіх жертв сексуального насильства.
- Дівчата та молоді жінки у віці від 10 до 14 років зазнають найвищого рівня сексуального насильства в Австралії.
- Двадцять дев'ять відсотків усіх чоловіків, які стали жертвами сексуального насильства, є віком від 0 до 9 років.

Вчинення злочину

- З 2012 по 2014 рік кількість злочинів сексуального насильства, скоєних дітьми та молоддю у віці від 10 до 19 років, зросла на 36%.
- Дівчата та молоді жінки 10–17 років становили 58% усіх зареєстрованих правопорушень, скоєних жінками з 2012 по 2013 рік.
- Хлопчики та юнаки 10–17 років скоїли 16% усіх зареєстрованих сексуальних злочинів з 2012 по 2013 рік.

Одним словом, розуміння впливу порнографії на дітей і молодь має починатися з визначення місця порнографії, її споживання та впливу в ширшому соціокультурному контексті. Як показано на Малюнку 2, основні параметри цього включають:

- **Цифрові комунікаційні технології, платформи та практики в цілому.** Наприклад, яка роль і значення технологій в житті дітей та молоді? Як вони використовуються для навчання, соціальних зв'язків, досліджень, розваг? Які зміни відбуваються на різних етапах розвитку? Які практики та цінності в середовищі дітей і молоді щодо використання технологій?
- **Спектр ризиків, з якими стикаються діти та молодь в інтернеті.** Наприклад, яка динаміка та поширеність кіберзалякування, експлуататорських відносин і зв'язків в Інтернеті? Наскільки батьки, опікуни та вчителі обізнані про види шкоди, яку можна зазнати в Інтернеті?
- **Соціальні сценарії та дискурси про чоловіків, жінок і секс,** такі як "чоловіки не можуть контролювати себе, коли вони збуджені", "жінки кажуть "ні", коли мають на увазі "так"", "жінки часто вдають важкодоступних", "роль чоловіків — домагатися жінок", "жінкам потрібна любов, щоб займатися сексом, чоловікам потрібен секс, щоб відчувати любов", "чоловіки фізично потребують сексу", "жінки не знають, чого вони хочуть сексуально, доки чоловік цього не покаже".
- **Більш широкі детермінанти сексуального насильства та насильства щодо жінок,** такі як жорсткі стереотипи маскулінності та фемінінності, гендерна нерівність щодо прийняття рішень та ресурсів у приватному та суспільному житті, стосунки чоловіків з однолітками, які потурають агресії, а також мінімізація, виправдання та раціоналізація насильства щодо жінок .

Рисунок 2: Ситуація порнографії та її вплив як проблема

Знахідки з літератури

Контексти впливу та споживання порнографії

Як показано на Малюнку 1 (сторінка 8), доступність порнографії та вплив на неї знаходяться в кількох контекстах і, отже, можуть відбуватися за допомогою різноманітних механізмів. Ключові теми національної та міжнародної дослідницької літератури щодо впливу та споживання порнографії такі:

- Висока ймовірність впливу. В Австралії трохи менше половини (44%) дітей віком 9–16 років стикалися із зображеннями сексуального характеру протягом останнього місяця. З них 16% бачили зображення когось, хто займається сексом, а 17% – чийсь геніталії. Зображення такого характеру частіше бачили підлітки, ніж діти молодшого віку. Останні результати з Великобританії повідомляють, що 53% дітей віком 11–16 років хоча б раз бачили онлайн-порнографію, причому переважна більшість переглядала порнографію до 14 років.
- Вплив може бути ненавмисним або навмисним. Ненавмисні шляхи впливу включають пошук інформації про сексуальне здоров'я, стосунки чи медичну інформацію в інтернеті та спливаючі оголошення. Навмисне може включати надсилання посилань для переходу та цілеспрямований пошук.
- Масштаби та частота перегляду порнографії різняться залежно від статі, причому чоловіки роблять це свідомо та частіше.
- Ставлення та реакція також відрізнялися залежно від статі, причому жінки мали більше негативних поглядів і реакцій, таких як шок або страждання, порівняно з чоловіками, які більш схильні сприймати порнографію як кумедну, збудливу або захоплюючу, особливо в старших когортах. Негативні відчуття, як правило, зменшуються при повторному перегляді (хоча незрозуміло, чому це так).
- Батьки переоцінюють рівень впливу на дітей молодшого віку та недооцінюють ступінь впливу на дітей старшого віку (знову ж таки, незрозуміло, чому це так).

Було проведено два ключові типи досліджень, щоб з'ясувати, чи шкідливе споживання порнографії та яким чином:

- **Експериментальні дослідження** мають на меті перевірити — фізіологічно, психологічно, когнітивно — реакцію учасників на перегляд порнографії. Їх критикували за те, що вони штучні, оскільки невідомо, як відбувається використання порнографії та як вона входить у повсякденне життя.
- **Кореляційні, натуралістичні дослідження** спрямовані на те, щоб зрозуміти, як порнографія виникає та входить у повсякденне життя. Вони обмежені, оскільки не можуть перевірити причинно-наслідкові зв'язки між порнографією та впливом. Існує кілька лонгітюдних досліджень, які можуть надати інформацію про зміни з часом.

Незважаючи на обмеженість дослідницьких методологій, існує послідовність у тому, на що порнографія може впливати та яким чином. Це:

- знання, обізнаність і освіта про секс, включаючи сексуальні практики, сексуальне здоров'я та сексуальну поведінку;
- ставлення, переконання та очікування щодо сексу;
- ставлення, переконання та очікування щодо статі;
- сексуальна поведінка та практики;
- сексуальна агресія;
- психічне здоров'я та добробут.

Таблиця 1 (сторінка 11) узагальнює ключові результати дослідження.

Загалом, перегляд порнографії може мати низку пов'язаних наслідків. Хоча деякі з них, як-от більш поблажливе ставлення та переконання щодо сексу (наприклад, приймальне ставлення до випадкового сексу), знання про сексуальну практику та самі сексуальні практики (такі як анальний секс, секс із кількома партнерами) *по суті* не можуть бути проблематичними, найбільш домінуюча, популярна та доступна порнографія містить повідомлення та поведінку про секс, стать, владу та задоволення, які є *глибоко* проблематичними. Фізична агресія (ляпаси, удушення, блювотні позиви, тягання за волосся) і вербальна агресія, як-от обзивання, переважно вчинені чоловіками щодо своїх партнерок, просочують порнографічний вміст (Sun, Bridges, Johnson, & Ezzell, 2016). Крім того, ця агресія часто супроводжує сексуальну взаємодію, яка є невзаємною (наприклад, оральний секс) і де згода передбачається, а не обговорюється.

У наступному розділі узагальнено те, що пропонують дослідження щодо факторів, які спричиняють цю шкоду.

Таблиця 1: Основні результати дослідження

<p>Знання, обізнаність і освіта</p> <ul style="list-style-type: none"> Порнографія може служити джерелом інформації про статеві акти, сексуальні практики та різноманітну сексуальність. За відсутності іншої чіткої інформації дослідження показують, що порнографія може бути основним джерелом статевого виховання. Вплив лише цього елемента незрозумілий.
<p>Ставлення, переконання та очікування щодо сексу</p> <ul style="list-style-type: none"> Переконливі докази того, що використання підлітками порнографії пов'язане з сильнішими дозвільними сексуальними установками (наприклад, дошлюбний секс, випадковий секс). Однак незрозуміло, чи вседозволене сексуальне ставлення за своєю суттю є проблематичним чи шкідливим. Дослідження показують, що поведінка та практики в порнографії можуть впливати на очікування щодо сексу, напр. те, що чоловіки вважають приємним - очікують від своїх партнерок, і навпаки. Це може бути джерелом тривоги та страху. Дослідження також показують, що розрив між очікуваннями та реальністю може спричинити "сексуальну невпевненість" щодо сексуальних переконань та цінностей, а також може бути пов'язаний із сексуальним незадоволенням.
<p>Сексуальна поведінка та практики</p> <ul style="list-style-type: none"> Деякі докази того, що перегляд порнографії може збільшити ймовірність раннього першого сексуального досвіду, особливо для тих підлітків, які частіше дивилися порнографію. Дані свідчать про те, що порнографія може формувати сексуальні практики, а дослідження показують, що молодь може спробувати виконання звичайних сексуальних актів, які можна побачити в домінуючій гетеропорнографії, наприклад: <ul style="list-style-type: none"> - анальний статевий акт; - еякуляція на обличчя; - секс із кількома партнерами; - глибока феяція. Порнографія також пов'язана з небезпечними сексуальними практиками, такими як невикористання презервативів і небезпечний анальний і вагінальний секс. Деякі дослідження показують, що самі молоді чоловіки кажуть, що порнографія формує їхні сексуальні практики.
<p>Ставлення, переконання та очікування щодо статі</p> <ul style="list-style-type: none"> Дослідження показують, що використання порнографії серед підлітків пов'язане з міцнішою вірою в гендерні стереотипи, особливо по відношенню до сексу. Ця асоціація сильніша для чоловіків. Підлітки чоловічої статі, які часто переглядають порнографію, частіше: <ul style="list-style-type: none"> - дотримуються сексистських поглядів і поглядів на жінок, таких як вони, які "ведуть чоловіків"; - розглядають жінок як сексуальні об'єкти. Деякі дослідження показують, що не тільки вміст порнографії посилює подвійні стандарти активної чоловічої сексуальності та пасивної жіночої ємності, але й очікування щодо споживання порнографії також роблять це.
<p>Сексуальна агресія</p> <ul style="list-style-type: none"> Дослідження показують посилення ставлення, що підтримує сексуальне насильство та насильство щодо жінок. Докази зв'язку між споживанням порнографії та вчиненням сексуальних домагань до хлопчиків і сексуальний примус для чоловіків коледжу. Підлітки, які споживали насильницьку порнографію, під час подальшого спостереження були в шість разів частіше сексуально агресивними порівняно з тими, хто переглядав ненасильницьку порнографію/без порнографії. Існує низка пересічних факторів ризику, які збільшують ймовірність того, що чоловіки-споживачі порнографії будуть вчиняти сексуальну агресію або мати схильність до сексуальної агресії.
<p>Психічне здоров'я та благополуччя</p> <ul style="list-style-type: none"> Дистрес або розлад, особливо серед дітей молодшого віку (віком 9–12 років). Дівчата частіше вважають порнографію пригнічуючою, принизливою або огидною. Підвищена самооб'єктивація та спостереження за своїм тілом серед підлітків як чоловічої, так і жіночої статі. Сексуальна заклопотаність, компульсивне споживання та "залежність" можуть бути пов'язані з частотою перегляду порнографії, а також з цілями використання порнографії (наприклад, як спосіб зняття негативних станів).

Фактори, що спричиняють цю шкоду

Згідно з наведеним вище, споживання порнографії є одним із факторів ризику серед інших. Наприклад, використання насильницької порнографії було пов'язане з реальною агресивною поведінкою, включаючи сексуальне насильство. Це показує, що зміст (які типи) порнографії має значення. Є також докази того, що попереднє розуміння сексуальних норм (які види сексуальних дій є прийнятними) впливає на те, наскільки неприємним є вплив порнографічних матеріалів, що зображують інші види дій. Особливо це стосується дітей молодшого віку. Як віковий, так і культурний контекст роблять вплив у різноманітність матеріалів сексуального характеру. Те, як неповнолітні читають порнографію, також має різні наслідки, наприклад, якщо вони вважають, що порнографія представляє зображення реалістичної чи нереалістичної сексуальної поведінки. Усі ці фактори по-різному взаємодіють один з одним і, зокрема, мають різний вплив на хлопчиків і дівчаток різних вікових груп, що робить стать і вік важливими об'єктами інтересу.

Таблиця 2 висвітлює деякі з важливих факторів, які впливають на сприйняття, взаємодію та потенційні наслідки порнографії. Вони згруповані за такими заголовками:

- **Характер/індивідуальні чинники:** особисті характеристики, які впливають на сприйняття порнографії, залучення до неї та її вплив;
- **Контекст:** ситуації перегляду порнографії, які мають значення для її розуміння;
- **Зміст:** основний зміст порнографічного зображення.

Таблиця 2: Фактори посередництва

Характер	Контекст	Зміст
<ul style="list-style-type: none"> • Стать • Вік • Пубертатний розвиток • Культурне походження • Релігійність • Соціально-економічний статус (SES) • Сексуальна орієнтація • Сексуальний інтерес • Сексуальний досвід • Сексуальна історія/ аб'юзивна історія • Статус стосунків • Пошук відчуттів • Агресія • Ставлення до насильства проти жінок • Ставлення до порнографії 	<ul style="list-style-type: none"> • Випадкове • Цілеспрямоване • Перше знайомство • Частота використання • Тривалість перегляду • Мета • Стан досвіду (наприклад, збудження) • Із сексуальним партнером/ однолітками/наодинці • Уявний реалізм • Статеве виховання • Критична грамотність • Сімейна ситуація • Спілкування батьків • Спілкування з друзями • Вік друзів • Норми сприйняття однолітками 	<ul style="list-style-type: none"> • Використання/невикористання презервативів • Жінки як сексуальні об'єкти • Зображення насильства • Жінки, збуджені насильством • Расистські стереотипи • Точка зору (POV) • Владні відносини • Прихильність

Загалом, ключові моменти доказів такі:

- Основна онлайн-порнографія може мати низку негативних впливів на знання, ставлення та переконання щодо статі та гендеру; сексуальні практики; психічне благополуччя та ризик сексуальної агресії.
- Ці негативні ефекти опосередковуються взаємодією між індивідуальними характеристиками; контексти, в яких відбувається вплив та/або споживання; і зміст самої порнографії.
- Посередницькі чинники індивідуальних характеристик, контексту та змісту самі по собі розташовані у загалом взаємопов'язаному, інтерактивному та мобільному цифровому світі, а також у соціокультурному контексті, який не є гендерно рівним і в якому поширені стереотипні уявлення про жінок, чоловіків та стать.

Короткий зміст питань

У сукупності результати дослідження свідчать про те, що ключові проблеми, які лежать в основі шкоди, пов'язаної з порнографією, стосуються наступного та того, як вони взаємопов'язані:

- **кумулятивний ефект** установок, знань, практик *плюс* сценаріїв і наративів сучасної порнографії, в яких агресія, об'єктивація, грубість, невзаємність і припущена згода на всі практики та партнерів є типовим вираженням гетеросексуалу;
- **розміщення цієї порнографії в нашому ширшому культурному контексті**, в якому стереотипи щодо статі, сексизму, сексуальної об'єктивації та сприятливого ставлення до насильства також діють у соціальній екології на додаток до нормалізації самого споживання порнографії молодими чоловіками; *а також*
- **відсутність альтернативних наративів, сценаріїв і репрезентацій гетеросексуальності**, жіночої сексуальної волі та бажання, які відповідають потребам дітей і молоді в розвитку та інформації.

З цього випливає важливий висновок: шкоду, пов'язану зі споживанням порнографії, необхідно розглядати як на індивідуальному, так і на колективному рівнях.

На індивідуальному рівні існує низка факторів ризику, пов'язаних зі споживанням порнографії, які роблять деяких чоловіків більш "схильними" до сексуально агресивної поведінки, такої як ворожість до жінок, нижчий інтелект, антисоціальні тенденції та підвищений інтерес до безособового сексу та домінування (Malamuth & Huppert, 2005; Ybarra & Mitchell, 2005):

Якщо розглядати в контексті багатьох взаємодіючих факторів, результати дуже узгоджуються в експериментальних і неекспериментальних дослідженнях і в різних популяціях, показуючи, що використання порнографії може бути фактором ризику для сексуально агресивних результатів, головним чином для чоловіків, які мають високі інші фактори ризику і які часто використовують порнографію. (Kingston, Malamuth, Fedoroff, & Marshall, 2009, с. 216)

На колективному рівні три проблеми, перераховані вище, по суті створюють "камеру відлуння" для сексуальної соціалізації дітей та молоді, особливо чоловіків. Як зазначили Сан та його колеги у своєму дослідженні:

[Наші] висновки ґрунтуються на роботі [досліджень інших], яка ілюструє взаємозв'язок між використанням порнографії та ставленням і переконаннями споживачів-чоловіків щодо сексуальних стосунків у реальному світі. Ми також вважаємо, що порнографія — це не просто фантазія чи індивідуальний досвід для чоловіків. Натомість наші висновки узгоджуються з теорією, згідно з якою порнографія може стати улюбленим сексуальним сценарієм для чоловіків, таким чином впливаючи на їхні очікування в реальному світі. (2016, с. 8)

Це означає, що ініціативи з усунення негативних наслідків порнографії повинні також вирішувати ці перехресні проблеми. Це розглядається в наступному розділі.

Малюнок 3: Підсумок ключових факторів на вплив порнографії

Заходи та ініціативи, спрямовані на боротьбу зі шкодою онлайн-порнографії: огляд

Наслідки нашого аналізу полягають у тому, що порнографію та її вплив потрібно розташувати в ширших рамках первинної профілактики та підтримки сексуальної безпеки та благополуччя дітей та молоді. Це передбачає продовження розробки інтегрованої профілактичної системи, заснованої на підході громадської охорони здоров'я для запобігання сексуальній шкоді, насильству та жорсткому поводженню, яка спирається на розуміння розвитку дитини, ситуативного запобігання злочинності та профілактичної освіти (Quadara, Nagy, Higgins, & Siegel, 2014).), а також на більш третинні відповіді, такі як правові та регуляторні стратегії.

У наступних розділах описано заходи та ініціативи, які були впроваджені на національному та міжнародному рівнях.

Заходи та ініціативи, спрямовані на боротьбу зі шкодою онлайн-порнографії: Австралія

Останнім втручанням австралійського уряду було розслідування Сенатом шкоди, яка заподіюється австралійським дітям через доступ до порнографії в інтернеті, який опублікував чотири рекомендації в листопаді 2016 року. Комітет Сенату рекомендував:

- цілеспрямоване дослідження впливу порнографічних матеріалів на дітей та молодь, головним чином у зв'язку з онлайн-порнографією;
- створення групи експертів, до складу якої входять професіонали з різних галузей, для надання політичних рекомендацій уряду Австралії;
- перегляд урядової політики штату та території щодо реагування на заяви про сексуальне насильство з боку однолітків у школах та навчальних матеріалів для вчителів та інших осіб, які працюють з дітьми та молоддю;
- оцінка Урядом Австралії інформації, доступної батькам/опікунам і вчителям щодо онлайн-безпеки та ризиків, включаючи огляд веб-сайту Офісу уповноваженого з електронної безпеки.

Інші австралійські урядові та неурядові служби вжили заходів, щоб зменшити ризики онлайн для дітей та молоді, включно з порнографією, і запровадити стратегії мінімізації шкоди.

Було визначено три ключові типи втручання:

- правові та нормативні шляхи до існуючого законодавства щодо онлайн-порнографії;
- освіта дітей та молоді;
- освіта та ресурси для вчителів і батьків.

Цей розділ містить огляд урядових та неурядових заходів, приділяючи особливу увагу тим, які спрямовані на батьків/опікунів і вчителів. У першому розділі описано три перелічені вище втручання та розглядаються приклади кожного, включно з втручаннями, які стосуються сексуального насильства за допомогою технологій.

Другий розділ зосереджується в основному на ресурсах, доступних батькам/опікунам, і огляді порад щодо посередництва та спілкування — двох ключових методів, які використовуються для обговорення досвіду дітей та молоді в онлайн-порнографії. Третій і останній розділ містить огляд ресурсів, доступних для вчителів, і обговорює загальношкільний підхід, який розглядає школу як ключове середовище для забезпечення здорового сексуального розвитку дітей і молоді.

Правові заходи

Закон про посилення онлайн-безпеки дітей від 2015 року (Cth) був реалізований в Австралії для контролю за вирішенням проблем, пов'язаних із цифровою діяльністю дітей та молоді. Частиною його функцій було створення Офісу уповноваженого з електронної безпеки, незалежного офіційного офісу, покликаного забезпечити “навчання з безпеки в Інтернеті для австралійських дітей і молоді, службу скарг для молодих австралійців, які зазнали серйозних кіберзалякувань, і боротися з незаконним контентом через Схему онлайн-контенту” (Офіс комісара з електронної безпеки, 2016). Схема онлайн-контенту обмежує доступ до незаконних і образливих матеріалів за допомогою заходів, передбачених Національною схемою класифікації (RC, X18+, R18+, MA15+), а Офіс уповноваженого з електронної безпеки має повноваження видаляти незаконний або образливий вміст відповідно до *Закону про мовні послуги від 1992 року (Cth)*.

Сексуальне насильство за допомогою технологій

Дехто стверджує, що “необхідно зробити більше як у рамках закону, так і поза ним”, щоб усунути наслідки сексуального насильства, спричиненого технологіями (Funnell, 2015; Henry & Powell, 2016, с. 398). Критика правового втручання звертає увагу на відставання між технологічним розвитком і законодавством для управління

сексуальним насильством за допомогою технологій (Powell & Henry, 2016b). Справді, у 2016 році лише штати Вікторія та Південна Австралія мають спеціальне законодавство, яке стосується управління розповсюдженням інтимних зображень без згоди. Новий Південний Уельс (Australian Associated Press [AAP], 2016), Північна територія (Poulson, 2016) і Західна Австралія (уряд Західної Австралії, 2016) оголосили про плани впровадження такого законодавства, тоді як Тасманія, Австралійська столична територія та Квінсленд не заявили про свій намір прийняти таке законодавство (див. таблицю 4).

Таблиця 4: Правові підходи

Штат/територія	Спеціальне законодавство щодо сексуального насильства
Вікторія	<i>Поправка до Закону про злочини (Сексуальні злочини та інші справи) від 2014 року (Vic.)</i> ввела нові розділи, що стосуються розповсюдження або загрози розповсюдження інтимного зображення, розширюючи дію <i>Закону про спрощені злочини від 1966 р. (Vic.)</i> .
Південна Австралія	Актуально: <i>Поправки до Закону про негайні правопорушення (Зйомка правопорушень) від 2013 р. (SA)</i> внесли новий розділ до <i>Закону про спрощені злочини від 1953 р. (SA)</i> , який стосується розповсюдження образливих зображень. Нещодавно введено: <i>Поправка до Закону про злочини, пов'язані з сумарним провадженням (зйомка відео та секстинг) від 2016 р.</i>
Тасманія	Немає
Новий Південний Уельс	Очікує на розгляд
Австралійська Столична Територія	Немає
Північна територія	Очікує на розгляд
Квінсленд	Немає
Західна Австралія	Очікує на розгляд

З точки зору законодавства Співдружності, розділ 474.17 *Закону про Кримінальний кодекс 1995 р. (Cth)* стосується телекомунікаційних правопорушень, які потенційно можуть бути використані для висунення звинувачень правопорушникам у злочинах, зокрема в невірному обміні інтимними зображеннями. Крім того, законодавство Співдружності також може бути використане для звинувачення злочинців у злочинах, пов'язаних із дитячою порнографією, якщо інтимне зображення ілюструє особу віком до 18 років (Департамент Генерального прокурора, *Подання 28: явище, яке в просторіччі називають “порно помсти”, 2015 р.*). *Закон про підвищення онлайн-безпеки дітей від 2015 р.* “має повноваження повідомляти веб-сайти або соціальні медіа-сервіси, які розміщують шкідливі матеріали та вимагають видалення таких матеріалів” (Довідковий комітет Сенату з юридичних і конституційних питань, 2016 р., с. 39). Дослідники, юридичні експерти та працівники соціальних служб загалом підтримують більш конкретне законодавство Співдружності, щоб забезпечити юридичне визначення та федеральне управління цим важливим питанням (Довідковий комітет з правових та конституційних питань Сенату, 2016 р.). Інші правові стратегії включають Австралійську мережу онлайн-звітів про кіберзлочинність, яка обробила приблизно 489 онлайн-скарг щодо несанкціонованого обміну інтимними зображеннями з моменту її створення в 2014 році (Довідковий комітет Сенату з правових і конституційних питань, 2016 р.).

На додаток до юридичних втручань, уряд Співдружності нещодавно пообіцяв виділити додаткові 10 мільйонів доларів на боротьбу з домашнім насильством в Австралії, включаючи надання підтримки жертвам сексуального насильства, спричиненого технологіями (Cash & Porter, 2016). Фінансування надходить із загального бюджету *Національного плану скорочення насильства над жінками та їхніми дітьми 2010–2022*. Очікується, що урядові кошти “поліпшать дослідження освіти для протидії ризику насильства за допомогою технологій шляхом забезпечення захисту приватного життя та безпеки жінок і розуміння молодими людьми впливу їхніх дій” (Cash & Porter, 2016). Зокрема, кошти спрямовані на боротьбу з віртуальним насильством шляхом:

- створення лінії скарг і підтримки, за допомогою якої жертви можуть повідомити про порно з помстою та отримати негайну відчутну підтримку; а також
- надання молоді інформації та навчання про порнографію та її соціальні наслідки (Cash & Porter, 2016).

Спеціальна підготовка для тих, хто працює в секторах кримінального правосуддя необхідна для розробки найкращих практик управління сексуальним насильством за допомогою технологій та для забезпечення ефективності засобів правового захисту. Постійний професійний розвиток є важливим, і його вже впроваджено в організаціях, які спеціально надають юридичні та/або допоміжні послуги жінкам (Powell & Henry, 2016; Сенатський довідковий комітет з правових і конституційних питань, 2016 р.). Спеціальна підготовка поліцейських особливо важлива для їхньої роботи з надання підтримки потерпілим у повідомленні про випадки та розгляді справ (Powell & Henry, 2016; Комітет із правових та конституційних питань Сенату, 2016 р.).

Освіта для дітей та молоді

В Австралії існує декілька ключових освітніх ресурсів, орієнтованих на дітей та молодь молодшого та середнього шкільного віку (наведено в Таблиці 5). Список містить деякі ресурси, які можуть не стосуватися прямо онлайн-порнографії, але можуть бути адаптовані різними способами для надання такої інформації дітям і молоді.

Таблиця 5: Освітні підходи

Джерело	Автор(и)/Організація	Вікова(і) група(и)
Стойкість, права та шанобливі стосунки	Відділ освіти та Навчання (DET) (Vic.)	Основа до рівня 12
Ранній старт: Сексуальна освіта для Вікторіанських початкових шкіл	Департамент освіти та навчання (Vic.)	Початкова школа
Наступний крок: Сексуальна освіта для Вікторіанських середніх шкіл	Департамент освіти та навчання (Vic.)	Середня школа
Практичний посібник із любові, сексу та стосунків *Включає відео та план уроку про порнографію — Порно: що ви повинні знати — для учнів 8-го класу та старших	Австралійський дослідницький центр сексу, здоров'я та суспільства, Університет Ла-Троб (Vic.)	Середня школа
Побудова шанобливих стосунків: Протидія гендерному насильству	Департамент освіти та навчання (Vic.)	Середня школа
На фото: Підтримка молодих людей в епоху відвертих сексуальних образів * Містить ресурси для підтримки підходу всієї школи до боротьби з впливом порнографії.	Кребб, М./ Проект "Реальність та ризик"	Середні школи; громадські організації
Настав час поговорити, веб-сайт	Кребб, М. і Корлетт, Д./ Проект "Реальність та ризик"	Молодь; батьки; школи; громадські організації
Любов і секс в епоху порнографії, трансляція документального фільму	Корлетт, Д. і Кребб, М./ Проект "Реальність та ризик"	Загальна аудиторія мовлення; рейтинг MA15+
Порнофактор, трансляція документального фільму	Кребб, М. і Корлетт, Д./ Проект "Реальність та ризик"	Батьки, вчителі, працівники молоді та інші;
Відсіч: Боротьба з повсякденним сексизмом в австралійських школах	О'Кіфф, Б. та Вища феміністська колективна школа Фіцрой	Середні школи з рейтингом MA15+
Боротьба з сексуальним домаганням	Австралійська комісія з прав людини	Рівні 9 і 10

Національна шкільна програма починає навчати дітей про тіла, межі та відносини на базовому рівні, до 1 та 2 років (тобто 6 та 7 років). Національна навчальна програма надає школам навчальні ресурси, які охоплюють різноманітні теми, пов'язані зі сексуальним здоров'ям, розвитком тіла, повагою, безпекою та ідентичністю (Австралійське управління з оцінки навчального плану та звітності, 2016 р.). Сфера цієї освіти поширюється на рівні середньої школи, включаючи сексуальні стосунки, і заохочує учнів розмірковувати про свій досвід роботи з медіа та їхній вплив на особисті погляди, переконання, рішення та поведінку (Australian Curriculum Assessment & Reporting Authority, 2016).

Найновішими ресурсами є матеріали *про стійкість, права та шанобливі стосунки* для шкіл штату Вікторія. Цей ресурс забезпечує соціальну, емоційну та статеву освіту для дітей і молоді від народження до 12 років, охоплюючи наступні вісім тем відповідно до віку:

- Емоційна грамотність;
- Особисті сильні сторони;
- Позитивний копінг;
- Вирішення проблем;
- Управління стресом;
- Пошук допомоги;
- Стать та ідентичність;
- Позитивні статеві відносини.

Базовий рівень до рівня 6: надається освіта зі статевих, соціальних та емоційних навичок, але, як і в інших шкільних програмах Вікторіанської школи, освіта щодо сексуальних стосунків (включаючи обговорення порнографії) починається лише на рівнях 7 і 8.

Рівні 7–8: Джерело пропонує інформацію та заходи щодо статі, статевої ідентичності, статево зумовленого насильства та використання технологій і медіаплатформ для статевих ідеологій з метою сприяння розвитку критичної грамотності та сприяння позитивним стосункам. Розглянуті теми включають:

- Вплив статевих норм на здоров'я;
- Статеве насильство;
- Порнографія з акцентом на критичне читання статі та влади;
- Секстинг, з акцентом на юридичних питаннях.

Рівні 9–10: включаються заходи для розвитку соціальних та емоційних навичок, які, як зазначається, забезпечують початкову платформу для виховання позитивних статевих стосунків, зокрема в існуючих програмах, таких як *Будування шанобливих стосунків: Програма протидії статевому насильству* (рівні 8, 9 і 10).

Рівні 11–12: включено заходи та детальну інформацію щодо тем гендеру та ідентичності та позитивних гендерних стосунків.

Підрозділи теми "Стать та ідентичність" включають:

- Вивчення статевих стереотипів;
- Статева грамотність і статеві норми;
- Чоловічі та жіночі статеві норми;
- Привілей і стать;
- Статева рівність.

Підрозділи теми позитивних статевих відносин включають:

- Що таке статеве насильство?;
- Ставлення, пов'язане зі статевим насильством;
- Ствердження стандартів і меж у стосунках;
- Порнографія, стать та інтимні стосунки.

Останній підрозділ визначає порнографію як "засіб комунікації та формування норм у статевих стосунках, особливо якщо ця порнографія також містить акти насильства щодо жінок" (Департамент освіти та навчання, 2016 р., с. 105). Ці матеріали пропонують вчителям наступні питання, що можна висвітлити в групових дискусіях:

- "підвищена агресія з боку чоловіка та екстремальні дії, що викликають дискомфорт у партнерок;
- жінки-партнери повинні виглядати задоволеними цими діями;
- жінки-партнери мають догоджати чоловікам-партнерам;
- примусовий перегляд порнографії за допомогою текстових повідомлень або соціальних мереж;
- вплив порнографії на те, що на думку чоловіків має відбуватися між ними та їхніми партнерами;
- віра в те, що порнографія відображає реальні життєві сексуальні ситуації;
- емоційне маніпулювання для забезпечення відповідності;
- відсутність можливостей дискусії та освіти для молоді;
- нормалізація порнографічних актів;
- неправильне уявлення про те, що приносить задоволення;
- доступ до порнографії перед доступом до надійної, якісної статевої освіти;
- потенційний вплив на дітей молодшого віку;
- переважне використання порнографії чоловіками та хлопцями". (2016 р., с. 105)

Цифрова та сексуальна грамотність

Цифрова грамотність і контакт із відвертим онлайн-контентом можуть змусити дітей розвивати сексуальну грамотність інакше, ніж у попередніх поколіннях, зокрема у відповідь на порнографію як сучасну сексуальну освіту для дітей та молоді (Crabbe, 2016; Fileborn, 2016; Flood, 2016). Тут використано два ключових звіти, щоб контекстуалізувати роль батьків/опікунів і вчителів у розвитку цифрової та сексуальної грамотності дітей і молоді: *The High-Wire Act Report* (2011) і посібник *Talk Soon Talk Often* (2012). Посібник *Talk Soon Talk Often*, зокрема, пропонує поради батькам/опікунам, які можуть не знати, як спілкуватися зі своїми дітьми про секс. Він звертає увагу на той факт, що хоча батьки/опікуни можуть не порушувати такі теми, діти вже почали “засвоювати деякі важливі повідомлення, які закладуть основу їхнього сексуального розвитку” в контексті, відмінному від сімейного середовища (Walsh, 2012, с. 6). Це припускає, що існують чотири основні контексти, в яких діти та молоді люди розвивають ранні уявлення про тіла, стосунки, сексуальність та стать:

- дім;
- шкільне життя;
- екранний час;
- онлайн-стосунки.

Talk Soon Talk Often заохочує відкрите спілкування між дітьми та батьками подібно до онлайн-ресурсу “Час, коли ми поговорили”, де стверджується, що “молоді люди кажуть, що їхні батьки, особливо матері, є їхнім найбільш надійним і використовуваним джерелом інформації щодо сексуальних питань” (Reality & Risk Project, 2016). Подібним чином школи були названі ключовим середовищем, яке відіграє важливу роль у забезпеченні того, щоб діти та молодь здорово розуміли свій вплив на онлайн-порнографію. У *High-Wire Act* зазначено: “Школи оптимально підтримують учнів у кібербезпеці. Підвищення обізнаності молоді до або після введення комп’ютерів у навчальну програму може бути профілактичним кроком — гарантувати, що молодь краще підготовлена до ризиків, з якими вона може зіткнутися в інтернеті” (Cyber-Safety, J. S. C. o., 2011, сс. 40–1).

Критичне мислення

“Час, коли ми поговорили” спеціально просить молодих людей поставити під сумнів порнографію, заявляючи: “Перегляд порно може здатися нормальним. Але що говорить порно? Хто це робить і навіщо? І що це все означає для вас?” (Проект “Реальність і ризик”, 2016 р.). Постановка таких запитань заохочує глядачів задуматися над повідомленнями, які містяться в онлайн-порнографії, і сприяє обговоренню, поважаючи при цьому свободу волі молодих людей. Це важлива альтернатива створенню молоді як пасивних акторів у споживанні онлайн-порнографії.

Озброєння дітей та молоді інструментами для критичного спілкування зі ЗМІ є важливим для їхнього розуміння відмінностей між онлайн-порнографією та їх сексуальними стосунками поза мережею. “Час, коли ми поговорили” дає поради щодо цього:

Нам потрібно навчити молодих людей “читати” образи та розробити такі рамки, які дозволять їм розуміти та критикувати те, що вони бачать. Вони повинні розуміти, що засоби масової інформації часто створюються для того, щоб просувати щось бажане й необхідне, і водночас вони передають цілий ряд інших повідомлень — наприклад, про владу, стать, клас і культуру. (Проект “Реальність і ризик”, 2016 р.)

Ресурси для батьків/опікунів

Батькам/опікунам рекомендується ознайомитися з інтернетом і соціальними медіа, щоб знати про поточні онлайн-небезпеки та можливості, з якими стикаються їхні діти (Office of the e-Safety Commissioner, 2016; Think U Know, 2016). Батьки/опікуни з меншою ймовірністю будуть налякані онлайн-ризиками, якщо вони будуть поінформовані та беруть активну участь у цифровому житті своїх дітей (Office of the e-Safety Commissioner, 2016).

У ресурсі Think U Know (2016) зазначено, що “розуміння того, як молоді люди користуються інтернетом і що їм подобається робити, допоможе вам розпізнати будь-яку підозрілу або невідповідну поведінку. Це також допоможе вам поговорити з дитиною про її діяльність в інтернеті, якщо вона вважає, що ви розумієте онлайн-середовище”.

Офіс Уповноваженого з електронної безпеки пропонує практичні технічні поради батькам/опікунам, які вони можуть надати своїм дітям, наприклад:

- інструктувати дітей “негайно покинути або закрити сторінку або згорнути екран, якщо вони стурбовані матеріалом, який вони бачили (натисніть Ctrl-Alt-Delete, якщо сайт не дозволяє вийти)”;
- навчати дітей “не відкривати спам-електронну пошту та не натискати на спливаючі вікна, призові пропозиції чи незнайомі гіперпосилання на веб-сайтах”;

- порадити дітям “повідомляти про образливий вміст адміністратору сайту (наприклад, використовувати посилання “позначити” або “повідомити” біля вмісту)” (Офіс комісара з електронної безпеки, 2016 р.).

Інші поради батькам/опікунам зазвичай діляться на дві категорії: мінімізація шкоди, *посередництво* та *спілкування*. Поєднання цього пропонує ефективну стратегію для забезпечення мінімальних рівнів впливу онлайн-порнографії, а також допомагає дітям та молоді зрозуміти їхній досвід (Office of the e-Safety Commissioner, 2016; Reality & Risk Project, 2016; Think U Know, 2016). Посередництво включає такі стратегії, як встановлення фільтруючого програмного забезпечення для зменшення ймовірності ризику (Офіс комісара з електронної безпеки, 2016 рік; Think U Know, 2016). Інструменти для підтримки комунікації включають посібники “як” для батьків/опікунів щодо обговорення онлайн-порнографії зі своїми дітьми, а також рамки для заохочення критичних рефлексивних навичок у дітей (Office of the e-Safety Commissioner, 2016; Reality & Risk Project, 2016; Think U Know, 2016). Таке спілкування також зміцнює довірливі стосунки між батьками/опікунами та дітьми, що було описано як захисний фактор для здоров'я та благополуччя дітей (Katz, Lee & Byrne, 2015). Крім того, довірливі стосунки між батьками/опікуном і дитиною є ключовими для підтримки розкриття негативних вражень в інтернеті, якщо вони трапляються (Офіс комісара з електронної безпеки, 2016 р.).

Посередництво

Офіс уповноваженого з електронної безпеки попередив батьків/опікунів, зазначивши: “ви можете навчити свою дитину стратегіям поведінки з образливими матеріалами, але будьте пильні, особливо якщо ваша дитина схильна до ризику або емоційно чи психологічно вразлива” (Офіс уповноваженого з електронної безпеки, 2016 р.). Батьківський контроль має важливе значення в стратегіях мінімізації шкоди, включно з ризиком щодо онлайн-порнографії (Childnet Int., 2016). Нижче наведено основні тактики посередництва, які використовують батьки/опікуни, щоб запобігти ризику та забезпечити відповідність онлайн-активності віку.

Фільтрування

Батькам/опікунам рекомендується використовувати програмне забезпечення для фільтрації як спосіб керування доступом дітей до інтернету (Office of the e-Safety Commissioner, 2016; Think U Know, 2016). Фільтрування доступне через інтернет-провайдерів, а також через окремі веб-сайти, і його можна налаштувати відповідно до віку користувача. Наприклад, такі веб-сайти, як Google і YouTube, надають можливість дорослим увімкнути фільтри, щоб регулювати пошуковий вміст.

Фільтрація добре працює як на побутових комп'ютерах, так і на персональних комп'ютерах, які належать дітям і молоді. Однак мінливий характер доступу дітей і молоді до інтернету з ноутбуків або настільних комп'ютерів на смартфони робить фільтрацію онлайн-контенту набагато складнішою (Ofcom, 2015). Ресурс Think U Know (2016) пропонує посилання на інформацію про батьківський контроль, зазначаючи, що вони можуть “дозволити вам обмежити доступ до вмісту” на смартфонах і планшетах. Крім того, Think U Know стверджує, що обмеження онлайн-доступу “забезпечить, щоб ваші діти мали доступ лише до матеріалів, які відповідають їхньому віку”, оскільки дітям потрібен дозвіл батьків на доступ до невідомих веб-сайтів.

Налаштування правила

Більшість ресурсів заохочують до встановлення правил, і як школам, так і батькам/опікунам рекомендується підписувати контракти з дітьми та молоддю, які встановлюють умови належного використання ними інтернету (Think U Know, 2016). Think U Know (2016) пропонує батькам “Сімейну угоду про безпеку в інтернеті”, яку можна завантажити, і зазначає:

Важливо пам'ятати, що багато поведінки та проблем, з якими ми стикаємося в Інтернеті, не відрізняються від тих, з якими ми стикаємося в “реальному” світі. Це означає, що наші очікування щодо поведінки також мають застосовуватися в інтернеті. Було б гарною ідеєю поговорити з дитиною про ваші сімейні цінності та про те, як це поширюється на поведінку в інтернеті. Один із способів заохочувати це обговорення – це спільне укладання сімейного контракту про безпеку в інтернеті, щоб кожен знав, що від нього очікується, коли він онлайн.

Інші правила включають публічне та тимчасове використання інтернету, як зазначено на веб-сайті It's Time We Talked: “Молоді люди отримують доступ до порнографії здебільшого через технології, тому обмеження впливу вимагатиме обмеження та управління їхнім доступом до технологій. Наприклад, не допускаючи пристроїв у спальні та інші приватні приміщення та встановлюючи часові обмеження на використання” (Reality & Risk Project, 2016).

Залучення до соціальних мереж

Офіс уповноваженого з електронної безпеки та Think U Know обговорюють переваги соціальних медіа, а батькам/опікунам пропонують кілька способів підтримати своїх дітей у їхній участі в соціальних мережах. Наприклад:

- залишатися залученим і підтримувати дітей у спілкуванні з друзями та родиною онлайн і в реальному житті (IRL);
- перевірка умов використання та вікових обмежень сайтів соціальних мереж;
- встановлення правил, наприклад, щоб діти повідомляли батьків про те, що вони приєднуються до нової соціальної мережі, та/або перед тим, як ділитися особистими фотографіями чи інформацією;
- допомога дітям у створенні онлайн-псевдоніма, який не вказує на їхню стать, вік чи місцезнаходження; а також
- встановлення максимальної безпеки для профілів дітей у соціальних мережах (Офіс комісара з електронної безпеки, 2016).

Крім того, батькам/опікунам рекомендується створювати власні облікові записи на сайтах соціальних мереж, щоб залишатися залученими в діяльність своїх дітей у соціальних мережах, і як засіб дізнатися про безпеку соціальних мереж. Think U Know також пропонує інформаційні бюлетені для батьків про популярні соціальні мережі, такі як Snapchat, Instagram, Twitter, YouTube, Tinder і Facebook.

Спілкування

Розуміння та обізнаність батьків/опікунів щодо онлайн-порнографії є ключовим у тому, як вони спілкуються зі своїми дітьми щодо пов'язаного ризику заповідання шкоди. Веб-сайт It's Time We Talked містить інформацію, поради та практичні інструменти, починаючи від досліджень про поширеність онлайн-порнографії та закінчуючи порадами про те, як ініціювати дискусії. Важливо, що цей ресурс підкреслює ключову роль батьків/опікунів у спілкуванні про нову реальність онлайн-порнографії та сприянні здоровому розвитку дітей і молоді (Reality & Risk Project, 2016).

Веб-сайт It's Time We Talked, розроблений за допомогою проекту Reality & Risk, містить інформацію, спеціально розроблену для навчання молоді порнографії. Інший інформаційний центр, Think U Know, розробив посібник із кіберзахисту та безпеки, щоб допомогти батькам/опікунам поговорити зі своїми дітьми про низку онлайн-ризиків. Офіс уповноваженого з електронної безпеки зібрав поради для батьків/опікунів, які бажають обговорити ризики в інтернеті зі своїми дітьми. Так само It's Time We Talked пропонує аркуші з порадами про те, як вести розмову про онлайн-порнографію та заохочувати критичне мислення, а також інформацію для батьків/опікунів щодо надання підтримки та допомоги їхнім дітям у постійному розвитку навичок. Нижче вони обговорюються більш детально.

Поради та підтримка

Батьківська підтримка дітей та молоді, які зіткнулися з онлайн-порнографією, надзвичайно важлива для їхньої здатності сприймати свій досвід здоровим способом. Підтримка зазвичай описується як здатність батьків/опікунів ініціювати відкриті розмови про свій досвід (Office of the e-Safety Commissioner, 2016). Комісар з електронної безпеки пропонує поради щодо підтримки дітей, зокрема:

- “заохочувати їх поговорити з дорослим, якому вони довіряють, якщо вони побачили щось онлайн, що їх засмутило чи стурбувало;
- запевнити їх, що в доступі до інтернету не буде відмовлено, якщо вони повідомлять про неприйнятний вміст;
- говорити їм не відповідати, якщо їм надсилають щось недоречне”.
- (Офіс уповноваженого з питань електронної безпеки дітей, 2016 р., «Що я можу зробити, якщо моя дитина бачить вміст, який є образливим?», абз. 2)

Крім того, Офіс уповноваженого з електронної безпеки інформує батьків/опікунів про потенційно руйнівні наслідки секстингу для дітей та молоді та заохочує їх обговорювати секстинг у сім'ї.

Однак більшість порад, наданих на веб-сайті, обговорюють секстинг з точки зору обізнаності аудиторії та цифрового сліду дитини. Наприклад, у ній зазначено, що батьки повинні:

- “заохочувати їх двічі подумати, перш ніж публікувати фотографії сексуального характеру, і враховувати той факт, що інші можуть це переглядати;
- переглядати те, що вони публікують;
- нагадувати їм враховувати почуття інших під час фотографування та розповсюдження будь-якого контенту за допомогою мобільного телефону чи онлайн”. (Офіс Уповноваженого з електронної безпеки, 2016, “Спочатку заохочуйте думати”, параграф 1)

Цифровий слід і колапс контексту

Правила щодо соціальних медіа в основному концептуалізуються з точки зору цифрового сліду, і часто згадуються в термінах управління репутацією. Наприклад, онлайн-ресурси пропонують таку інформацію про соціальні мережі та цифрові сліди:

- “Молодих людей слід заохочувати зупинитися і подумати, перш ніж публікувати чи ділитися чимось в інтернеті... Багато роботодавців, університети та спортивні групи шукатимуть претендентів або потенційних членів онлайн, перш ніж дати їм роботу чи контракт” (Think U Know, 2016, с. 22).
- “Заохочуйте своїх дітей подумати, перш ніж розміщувати щось в інтернеті, навіть серед надійних друзів, і нагадуйте їм, що після спільного доступу інформацію та фотографії може стати важко або неможливо видалити, і це може мати довгостроковий вплив на їхню цифрову репутацію” (Офіс Уповноваженого з електронної безпеки, 2016, “Спочатку заохочуйте думати”, пункт 1).

Таким чином, ці ресурси спираються на важливість обізнаності аудиторії в зруйнованому контексті інтернет-просторів, зокрема соціальних мереж, які дозволяють користувачам відчувати символічний контроль. Рекомендація батькам/опікунам попереджати своїх дітей про руйнування контексту та цифровий слід, який вони створюють у результаті своєї онлайн-поведінки, – це спосіб привернути увагу до ширшої проблеми безпеки/конфіденційності в інтернеті та впливу, який культура обміну інформацією може мати на майбутнє діяльності та ідентичності.

Постійний розвиток навичок

Веб-сайт “Час, коли ми поговорили” пропонує практичні поради батькам/опікунам, які можна використовувати для заохочення постійного розвитку навичок у дітей та молоді. У розділі під назвою “*Озброїти їх навичками*” пропонується “обговорювати типи ситуацій, з якими вони можуть зіткнутися, і досліджувати варіанти того, як вони можуть реагувати” (Reality & Risk Project, 2016, «Equip them with skills, para 3). Крім того, він пропонує такі поради:

- Батьки повинні обговорювати будь-які проблеми, з якими діти стикаються в інтернеті, щодо тиску однолітків або веб-контенту, який змушує їх почуватися некомфортно, у творчий спосіб та спільно.
- Батьки та діти можуть розробити стратегії вирішення складних ситуацій, “наприклад, якщо вони напишуть вам своє ім'я, ви зможете зателефонувати їм і попросити повернутися додому, щоб вони мали легкий привід піти”. (Проект Reality & Risk, 2016, “Озброїти їх навичками”, пункт 3)

Крім того, Офіс уповноваженого з електронної безпеки (2016) розробив *Chatterbox для батьків* - “розмовний посібник”, який інформує батьків/опікунів про те, “коли хвилюватися, а коли відзначати переваги, які приносить онлайн-світ. У кожній розмові розглядаються конкретні проблеми, поведінка та основні аспекти безпеки, щоб допомогти вам зрозуміти, що відбувається за екраном” (Офіс комісара з електронної безпеки, 2016 р.).

Вчителі та школи

Департаменти освіти штатів і територій розробили конкретну політику щодо управління кібербезпекою в школах. Офіс уповноваженого з електронної безпеки рекомендував окремим школам обрати команду з онлайн-безпеки для створення та впровадження політик, які сприяють кібербезпеці (Офіс уповноваженого з електронної безпеки, 2016 р.). Школам рекомендується проводити широкі консультації зі шкільною спільнотою, включаючи вчителів і допоміжних працівників, учнів і батьків/опікунів щодо онлайн-ризиків та мінімізації шкоди (Офіс уповноваженого з електронної безпеки, 2016 р.). Школам також пропонується використовувати національний ресурс *e-Smart Schools*, щоб допомогти у створенні політики та стратегій кібербезпеки.

Школи як ключове середовище

Якісна статева освіта для дітей та молоді була визначена як захисний фактор для мінімізації шкоди, спричиненої впливом онлайн-порнографії (Пратт, 2015 р.). Веб-сайт *It's Time We Talked* зазначив, що: “Від шкіл все більше вимагається реагувати на інциденти, пов'язані з відвертими сексуальними зображеннями, включаючи секстинг-інциденти, пов'язані з розповсюдженням сексуальних образів учнів” (Проект IReality & Risk, 2016 р., “Чому порно є проблемою для шкіл?”, параграф 1). Дійсно, ключові ресурси для вчителів і шкіл розглядають школи як ідеальне місце для вирішення проблеми впливу молодих людей на онлайн-порнографію:

- “Багато шкіл уже знайомі зі структурами сприяння здоров'ю та вже беруть участь у відповідних додаткових роботах, таких як програми з поважних стосунків, кібербезпеки, запобігання насильству та сексуальної освіти” (Проект Reality & Risk, 2016, “Чому школи?”, пункт 4).
- “Школи можуть розповідати учням про вплив відвертих сексуальних зображень у рамках комплексної навчальної програми за допомогою висококваліфікованих професіоналів і доступу до якісних ресурсів” (Проект Reality & Risk, 2016, “Чому школи?”, пункт 6).
- “Вчителі та інший персонал школи зобов'язані вживати розумних заходів для захисту учнів від ризику травм, у тому числі тих, з якими можна зіткнутися в онлайн-навчальному середовищі” (DET (Vic.), 2017, “Нагляд”, абз. 1).

Школам рекомендується:

- “подбати про те, щоб правила та кодекси поведінки були надіслані додому для підпису або ознайомлення з батьками;
- встановити контактну особу з кібербезпеки або кількох осіб як першу особу для контакту з учнями, співробітниками та батьками, якщо виникне проблема з кібербезпекою;
- щороку переглядати політику та процедури, оскільки технології та їх використання швидко розвиваються”. (Офіс Уповноваженого з електронної безпеки, 2016 р., “Розробка та реалізація політики”, пункти 4-6)

Крім того, *The High-Wire Act* рекомендував школам запроваджувати політичні рамки та налаштовувати інтернет-фільтри відповідно до вимог уряду штату чи території (Cyber-Safety, J. S. C. o., 2011). Було припущено, що ретельний нагляд за учнями, які користуються комп'ютерами в школі, добре спрацював, щоб забезпечити додаткову підтримку та захист (2011 р.).

Статеве виховання

Нещодавно лунали заклики до більш сучасного та якіснішого статевого виховання в школах. Нещодавнє національне опитування 600 молодих австралійських жінок показало, що “більш, ніж одна третина” респондентів хочуть отримати доступ до “більш повної освіти щодо сексуальності та шанобливих стосунків” (Plan International Australia & Our Watch, 2016, с. 3). Крім того, молоді жінки хотіли, щоб така освіта “поширилася на критику та обговорення порнографії... і того, як насильницька та принизлива порнографія негативно впливає на стосунки молодих австралійців і ставлення хлопчиків і молодих чоловіків до сексу в цілому” (Plan International Australia & Our Watch, 2016, с. 3)

Загальношкільний підхід

Загальношкільний підхід до боротьби з наслідками онлайн-порнографії – це спільна структура, яка сприяє здоровій сексуальності в багатьох контекстах, а не лише через уроки статевого виховання (Reality & Risk Project, 2016). Усі члени шкільної спільноти, включно з батьками/опікунами, вчителями та учнями, залучені до такого підходу, як зазначено в *It's Time We Talked*, загальношкільний підхід гарантує, що послідовні повідомлення передаються на всіх рівнях шкільної спільноти (Reality & Risk Project, 2016). Школи були названі ключовими точками інформації про батьківський контроль онлайн-ризиків і пов'язаної з ними шкоди інтернету (Office of the e-Safety Commissioner, 2016; DET (Vic.), 2016).

Ресурс для вікторіанської шкільної програми *The Catching On Everywhere* (Department of Education and Early Childhood Development [DEECD] 2008) підтримує загальношкільний підхід до статевого виховання, спрямований на зміцнення здоров'я, який включає різноманітні контексти. У ньому зазначається, що загальношкільний підхід складається з “перекриваючих і взаємопов'язаних областей: навчальної програми; організація викладання та навчання; шкільні організації; етос і середовище; а також громадські послуги та батьківські партнерства” (DEECD, 2008, с. 12). Подібним чином провідний австралійський секс-педагог Марі Кребб закликає до загальношкільного та спільнотного підходу до боротьби з наслідками онлайн-порнографії для дітей та молоді та спільно з цією метою розробила ресурс *In the Picture* (Reality & Risk Project, 2016).

Підсумок підходів в Австралії

На рівні первинної профілактики ключовий висновок, що випливає зі зростаючих досліджень і отриманих уроків, полягає в тому, що розгляд наслідків порнографії як самостійної проблеми, відокремленої від ширшого контексту, в якому вона доступна, споживана та інтерпретована, навряд чи буде ефективною в зменшенні її негативного впливу/впливу на дітей та молоді. Імовірно, ефективнішим буде спочатку включити питання онлайн-порнографії в існуючі та перевірені навчальні програми та підходи до:

- шанобливих стосунків та якісного статевого виховання, розробленого та наданого відповідно до принципів найкращої практики;
- освіти з медіа та цифрової грамотності.

Ці навчальні програми можуть надати дітям та молоді цілісну структуру та набір інструментів стосовно:

- того, що сприяє поважним стосункам; як-от влада, гендер і рівність взаємопов'язані, а також стратегії для оскарження та переосмислення домінуючих нарративів про (гетеро) стать, статеві відмінності, сексуальне задоволення та сексуальні стосунки;
- опосередкованих, медіатизованих репрезентацій, управління колапсом контексту між онлайн- і офлайн-світами та здатність критично взаємодіяти з репрезентаціями засобів масової інформації.

Разом вони створюють важливу основу, до якої можна додати стратегії онлайн- та кібербезпеки. Також надзвичайно важливо розвивати потенціал батьків і вчителів для вирішення проблем статі та порнографії з дітьми та молоддю, якими вони опікуються. Зараз це тривожне питання для багатьох вчителів і батьків. Існує ряд ресурсів, доступних зокрема для батьків; однак, як і у випадку з дітьми та молоддю, важливо мати ширший орієнтир щодо гендеру, рівності та статі.

Заходи та ініціативи, спрямовані на боротьбу зі шкодою онлайн-порнографії: міжнародні

Вплив онлайн-порнографії на дітей і молодь дедалі більше стає проблемою для урядів і законодавців у всьому світі (Werrett, 2010; Valcke, De Wever, Van Keer, & Schellens 2011; Petley, 2014). Австралія та подібні країни запровадили подібні заходи в багатьох контекстах, щоб подолати потенційну шкоду, пов'язану з залученням дітей та молоді до онлайн-порнографії. Загальні цілі такого втручання полягають у захисті неповнолітніх, сприянні розвитку здорової сексуальної та цифрової грамотності та підтримці більшої узгодженості в регулюванні онлайн- та офлайн-просторів, а також поведінки, що демонструється в них (Chang, 2010; Laouris, Aristodemou, & Fountana, 2011; Джонс, Том, Даворен і Баррі, 2013). У цьому розділі надано огляд міжнародних інтервенцій, зосереджуючись, зокрема, на країнах із подібними урядами та соціальними структурами до Австралії, таких як Нова Зеландія, Сполучене Королівство (Великобританія), Канада, Сполучені Штати (США) та Європа. У розділах нижче обговорюються ключові приклади заходів, пов'язаних із законодавством та управлінням, дослідженнями, статевим вихованням та ресурсами для батьків/опікунів щодо ризику впливу порнографії в Інтернеті для їхніх дітей.

Право і державне управління

Законодавство та керівні принципи спрямовані на розмежування аспектів інтернету, які можуть призвести до контакту дітей та молоді з онлайн-порнографією (Levin, 2010). Хоча керівні принципи не підкріплені законодавчою силою, вони надають постачальникам інтернет-послуг, сайтам соціальних мереж і, у деяких випадках, операторам мобільних мереж рамки саморегулювання та протоколи звітності, які дозволяють проводити стандартизовані оцінювання (De Haan, Van der Hof, Bekkers, & Pijpers, 2013; Newman & Bach, 2004; Sarabdeen & De-Miguel-Molina, 2010). Включення промисловості в урядові ініціативи з електронної безпеки сприяє тому, щоб уряд був у курсі подій і тенденцій у цифрових технологіях і залучав зацікавлені сторони до прийняття важливих рішень, а також міг підвищити прихильність галузі до стратегій безпеки (De Haan et al., 2013; Newman & Bach, 2004). Реалізація урядових ініціатив, таких як система фільтрації, яка підходить для сім'ї, у Великобританії, наприклад, була б неможливою без робочих відносин між урядом і великими постачальниками послуг інтернету (Leitch & Warren, 2015). Нижче про це йтиметься докладніше.

У Таблиці 6 показано важливі законодавчі акти та відповідні вказівки, які були впроваджені для зменшення впливу дітей та молоді на онлайн-порнографію. У багатьох випадках інтернет-фільтри є ключовими для цих правил і були впроваджені з різним ефектом. Останні закони ще підлягають оцінці, і законодавство Великобританії ще має бути прийнято. Рекомендації щодо прав людини включено сюди через їх передбачуваний вплив на саморегулювання сайтів соціальних мереж, операторів мобільних мереж та постачальників послуг інтернету.

Таблиця 6: Законодавство та рекомендації

Нація/регіон	Заходи	Фільтрація	Оцінка
Нова Зеландія	Закон про шкідливу цифрову комунікацію від 2015 р. Ухвалена установа відповідно до розділу 7 Закону: Netsafe	Немає	Оцінка недоступна. Вдале використання в кримінальних переслідуваннях, пов'язаних з кіберзалякуванням і «порно помстою» (NZ Herald, 2016).
Об'єднане Королівство Великобританії	Законопроект про цифрову економіку від 2016 р. Ухвалена агенція відповідно до частини 6 законопроекту: Ofcom	Не встановлює спеціального закону про фільтри, але підтримує державні партнерства, які дозволяють їх впровадження.	Недоступний, оскільки законопроект ще не прийнято. Широко поширена критика урядової схеми фільтрації, запровадженої в 2013 році щодо порушень прав людини, які обмежують свободи та доступний для пошуку вміст, пов'язаний із різними статтями та сексуальністю, психічним і сексуальним здоров'ям і благополуччям (Leitch & Warren, 2015).
Сполучені Штати	<i>Закон про захист дітей в Інтернеті від 2000 р.</i> Сфера діяльності: школи та бібліотеки, що фінансуються з федерального бюджету	Є	Успішна реалізація. Критика, яка фільтрує, обмежує права Першої поправки на свободу вираження думок і доступний для пошуку вміст, пов'язаний із різною статтю та сексуальністю, психічним і сексуальним здоров'ям і благополуччям (Американська бібліотечна асоціація [ALA], 2006; Родден, 2003).
Канада	Положення загальнодержавного кримінального та цивільного законодавства щодо дитячої порнографії. Окремі провінції прийняли власні закони щодо «порно-помсти» та кібербулінгу (NoBullying, 2015) Немає спеціальних законів щодо контакту дітей і молоді з відвертим онлайн-контентом.	Немає	Деякі оцінки доступні в законодавстві провінції, а саме в Законі Нової Шотландії про кіберзалякування. Цей закон діяв з 2013 р. до 2015 р., поки його не було оголошено неіснуючим через порушення статутних прав на свободу вираження поглядів (Раскін, 2015).
Європа	Рекомендації з прав людини для постачальників онлайн-ігор Рекомендації з прав людини для постачальників інтернет-послуг Принципи безпечніших соціальних мереж для ЄС Європейська структура безпечного використання мобільних пристроїв молодшими підлітками та дітьми	Немає	Усі вказівки є саморегульованими та не підкріплені законодавчими актами. Деякі оцінки доступні. Наприклад, було виявлено, що для ефективного впровадження Принципів безпечнішої соціальної мережі все ще потрібно працювати, особливо щодо "налаштування конфіденційності відповідно до віку та класифікація контенту" (De Haan et al., 2013, p. 120).

Нова Зеландія

Хоча в Новій Зеландії немає спеціального законодавства щодо впливу дітей і молоді на відверті онлайн-матеріали, уряд Нової Зеландії запровадив *Закон про шкідливі цифрові комунікації* в 2015 році для боротьби з кіберзалякуванням. З моменту введення в дію його ефективно використовували в кримінальному переслідуванні, пов'язаному з цифровими переслідуваннями та «порно помстою» (посилання на статтю). Частина 1 Закону зазначає, що його було розроблено «для встановлення та підтримки відносин із вітчизняними та іноземними постачальниками послуг, хостами онлайн-контенту та агентствами», а також «для надання освіти та консультацій щодо політики онлайн-безпеки та поведінки в Інтернеті» (Частина 1, розділ 2, пункт 8). Закон також призначив схвалену агенцію, Netsafe, для надання інформації та ресурсів про електронну безпеку в Новій Зеландії (більше про це буде сказано в наступних розділах, які стосуються ресурсів і соціального маркетингу (Netsafe, 2016)). Крім того, Закон сприяв офіційному оформленню партнерства між державою та промисловістю з метою забезпечення більш ефективного регулювання та відповідності галузі. *Закон про шкідливі цифрові комунікації* встановив партнерські відносини між урядом і такими компаніями, як Google, Facebook і Twitter, дозволивши уряду видаляти шкідливий вміст із цих веб-сайтів.

Об'єднане Королівство

Законопроект про цифрову економіку 2016 року було представлено Палаті громад у липні 2016 року. Він має на меті регулювати та покращувати цифрову діяльність, а також «забезпечити важливий захист громадян від спаму електронною поштою та неприємних дзвінків і захистити дітей від онлайн-порнографії». (Парламент Великобританії, 2016). Частина 3 *Законопроекту про цифрову економіку* конкретно стосується питання онлайн-порнографії та питань захисту дітей. У той час як в інших частинах законопроекту розглядаються такі питання, як інтелектуальна власність і доступ до цифрових послуг, частина 3 встановлює новий закон про комерційні порнографічні веб-сайти, який передбачає суворе дотримання вимог перевірки віку. Крім того, уряд планує співпрацювати з індустрією комерційної порнографії, постачальниками послуг перевірки віку та платіжними системами, такими як Visa та PayPal, щоб сприяти більшій відповідності галузі щодо обмеження споживання онлайн-порнографії серед неповнолітніх.

Турбота уряду про доступ дітей і молоді до онлайн-порнографії також стала причиною урядової схеми фільтрації інтернету, яка була впроваджена по всій Великобританії через великих інтернет-провайдерів у 2013 році (Leitch & Warren, 2015). Ця схема була частиною партнерства між урядом і промисловістю, згідно з якою чотири основні постачальники надавали автоматичні порнографічні фільтри через своє підключення до інтернету з наміром обмежити доступ неповнолітніх до відвертого онлайн-контенту (Leitch & Warren, 2015). Хоча схема містила застереження щодо «відмови» для дорослих, фільтр було засуджено як порушення прав на свободу вираження поглядів, а саме через те, що він блокував широко визначений сексуальний контент, включаючи інформацію про сексуальність, сексуальне здоров'я та благополуччя та спільноти ЛГБТКІ (Leitch & Warren, 2015).

Сполучені Штати

У США запроваджено *Закон про захист дітей в інтернеті* 2000 року з метою посередництва між дітьми і молоддю та відвертими онлайн-матеріалами. Закон запровадив сувору політику фільтрації, яка вимагала від федеральних шкіл і бібліотек блокувати онлайн-матеріали, неприйнятні для дітей і молоді віком до 17 років (Haynes, Chaltain, Ferguson, Hudson, & Thomas, 2003). Закон широко критикують за порушення прав на свободу вираження поглядів, зокрема щодо блокування інформації про сексуальність, сексуальне здоров'я та благополуччя та спільноти ЛГБТКІ (ALA, 2006; Haynes та ін., 2003).

Канада

Як згадувалося вище, у Канаді немає спеціальних законів щодо контакту дітей та молоді з відвертим онлайн-контентом, а також немає загальнонаціонального законодавства щодо електронної безпеки дітей та молоді. Однак неурядові організації на додаток до урядів окремих провінцій розробили власні закони та рекомендації для сприяння здоровим цифровим звичкам. Наприклад, проект Cleanfeed був заснований Канадським центром захисту дітей у 2007 році для блокування веб-сайтів, на яких розміщено дитячу порнографію (Cybertip, 2016). Крім того, *Закон Нової Шотландії про кіберзалежування* є прикладом невдалого правового втручання, згідно з яким закони про кіберзалежування порушують права на свободу вираження поглядів (Ruskin, 2015).

Європа

Окремі європейські країни розробили власне законодавство щодо питань електронної безпеки та цифрової діяльності. Проте керівні принципи для Європи як глобального регіону були прийняті багатьма країнами, і вони здебільшого містять принципи саморегулювання, як керівництво для промислової практики (Рада Європи, 2008; Європейська комісія, 2009). Де Хаан та ін. (2013, стор. 111) зауважують, що уряди можуть віддавати перевагу тактиці саморегулювання для цифрових галузей, зазначаючи, що:

Державні чиновники часто припускають, що практики галузі мають більше досвіду та технічних знань. Використання цих знань і досвіду призводить, як можна припустити, до більшої відповідності та ефективності, оскільки практичні правила можна легше розробити, а також більшої ефективності через менші витрати на збір інформації для держави.

Більшість великих соціальних мереж у Європі запровадили Принципи безпечнішої соціальної мережі у 2009 році як механізм саморегулювання. В оцінці цієї ініціативи 2013 року підкреслювалося, що принципи «потрібно розглядати в світлі постійного діалогу про безпеку дітей в інтернеті та відповідних ролей інших зацікавлених сторін, таких як батьки, уряд, поліція, громадянське суспільство та самі користувачі SNS» (De Haan et al. ін., 2013, стор. 118). Як зазначалося вище, впровадження було оцінено як неефективне з точки зору відповідного віку контенту та безпеки для дітей та молоді.

Оцінка Рамкової програми безпечного використання мобільних пристроїв також підкреслила важливість залучення багатьох зацікавлених сторін для успішного вирішення проблем електронної безпеки. Європейська комісія виявила, що впровадження рамок було ефективним; однак подальші рекомендації щодо структури включали класифікацію

комерційних матеріалів для забезпечення відповідного віку контенту для неповнолітніх та батьківського контролю для блокування онлайн-контенту на пристроях їхніх дітей (De Haan et al., 2013).

Статеве виховання

Фонд народонаселення ООН (UNFPA; 2016, «Комплексна сексуальна освіта – огляд», пункт 2) стверджує, що:

Комплексна статеві освіта дозволяє молодим людям захистити своє здоров'я, добробут і гідність. І оскільки ці програми ґрунтуються на принципах прав людини, вони сприяють гендерній рівності, правам і розширенню можливостей молодих людей.

Крім того, комплексна сексуальна освіта, як виражено у визначенні Організації Об'єднаних Націй, повинна надавати інформацію, що відповідає віку, включає розуміння етапів розвитку дітей і підлітків, і залучати батьків/опікунів та широку спільноту до зміцнення здорового сексуального розвитку в багатьох контекстах (UNFPA, 2016). У той час як багато європейських країн надають статеве виховання відповідно до опису Організації Об'єднаних Націй, багато штатів США продовжують чинити опір запровадженню таких програм. Таблиця 7 демонструє відмінності між управлінням статевим вихованням, базовими рамками та результатами в США, Нідерландах і Швеції, причому останні два часто використовуються як моделі найкращої практики для статевих виховання. У таблиці 7 описано аспекти такої освіти, зокрема способи, якими держава керує статевим вихованням, домінуючу структуру, що лежить в основі програм, і доступні оцінки цієї освіти.

Таблиця 7: Програми статевих виховання в школах

Нація	Вимоги уряду	Домінуюча основа	Оцінка
Сполучені Штати	Конгрес США забезпечує фінансування програм сексуального здоров'я, а в 2015 році також збільшив фінансування навчання молоді утриманню (De Melker, 2015). Менш ніж 50% штатів США регулюють обов'язкове статеве виховання в школах (Jones & Cox, 2015). 24 штати та округ Колумбія вимагають, щоб школи надавали статеве виховання, з яких 22 штати та округ Колумбія вимагають комбінованих програм ВІЛ-просвіти та статевих виховання (Guttmacher Institute, 2016).	Моральні/релігійні основи підтримують домінуючі моделі статевих виховання з наголосом на утриманні та уникненні ризику (вагітність, захворювання) під час гетеросексуальних статевих актів (Bell, 2009; De Melker, 2015).	37% молоді говорять, що уроки статевих виховання не приносили користі, а 75% віддають перевагу більш комплексним програмам статевих виховання (Jones & Cox, 2015). Молодь стикається з першим сексом у більш молодому віці, ніж їхні голландські колеги, і часто шкодує про це (Albert, 2004; De Melker, 2015). Рівень підліткової вагітності в США у п'ять разів вищий, ніж у Нідерландах, що вважається символом невдалого втручання (De Melker, 2015).
Нідерланди	Обов'язкове статеве виховання є обов'язковим для всіх учнів, починаючи з дошкільного віку, а вчителі повинні ознайомитися з програмами статевих виховання як частини своєї кваліфікації (Європейський Союз, 2013; Проект SAFE, 2006).	Основи гендерної рівності та сексуальної етики лежать в основі домінуючих моделей статевих виховання. Критичні навички та особисте розширення можливостей включені в програму. Фреймворки підтримують відкриті дискусії про любов, сексуальність, стать, здоров'я, кордони та задоволення (The SAFE Project, 2006).	Визнано таким, що відображає моделі громадського здоров'я на правах, відповідальності та поваги як основи сексуального здоров'я (De Melker, 2015). Голландська молодь має відмінні показники сексуального здоров'я порівняно зі США та іншими розвиненими країнами (Currie та ін., 2012).
Швеція	Обов'язкове статеве виховання є обов'язковим для всіх учнів, починаючи з дошкільного віку, а вчителі повинні ознайомитися з програмами статевих виховання як частини своєї кваліфікації (Європейський Союз, 2013; Проект SAFE, 2006).	Основи гендерної рівності та сексуальної етики лежать в основі домінуючих моделей статевих виховання. Виховання поважних стосунків є ключовим компонентом програми. Критичні навички та особисте розширення можливостей включені в програму. Фреймворки підтримують відкриті дискусії про сексуальність, стать, здоров'я, кордони та задоволення (De Melker, 2015; The SAFE Project, 2006) 2015)	Встановлено підтримку ліберального підходу, який заохочує відповідальність і повагу (De Melker, 2015). Статеве виховання в школах підтримується соціальним маркетингом і дружніми до молоді службами сексуального здоров'я (Bell, 2009).

Джерела

Безкоштовні онлайн-джерела були розроблені в усьому світі подібно до Австралії, щоб надавати інформацію про електронну безпеку та онлайн-порнографію, спеціально адаптовану до батьків/опікунів, вчителів, дітей та молоді. Таблиця 8 висвітлює ключові джерела з Нової Зеландії, Великобританії та Європи, а також обговорює ключові аспекти матеріалів, які вони надають, і їх оцінки.

Таблиця 8: Міжнародні джерела

Нація	Джерело	Ключові аспекти	Оцінка
Нова Зеландія	Netsafe	Інформація для батьків/опікунів про те, як контролювати вплив онлайн-порнографії на своїх дітей. Ефективне посередництво: <ul style="list-style-type: none"> • Відкрита та чесна дискусія • Технічні навички та розвиток навичок • Залучення батьків до цифрового життя дітей • Нормалізація реакції дітей Неефективне посередництво: <ul style="list-style-type: none"> • Інтернет-фільтри • Надмірна реакція • Звинувачення. Доступний механізм онлайн звітності.	Недоступна. Підкріплена принципами, орієнтованими на дитину, згідно з якими дітей заохочують розуміти свій досвід здоровим способом. Рекомендований державними установами, Netsafe є схваленим агентством згідно <i>Закону про шкідливий цифровий зв'язок</i> .
Велико-британія	Національне товариство запобігання жорстокому поводженню з дітьми (NSPCC)	Тактики мінімізації шкоди, рекомендовані батькам/опікунам: <ul style="list-style-type: none"> • Батьківський контроль (встановлення правил; фільтри) • Відкриті та чесні дискусії між батьками/опікунами та дітьми • Участь батьків у цифровому житті дітей. Механізм онлайн звітності. ChildLine також діє як механізм звітності, який записує скарги та занепокоєння дітей і молоді щодо проблем в інтернеті. Нещодавнє опитування ChildLine показало, що діти та молодь у Великій Британії стурбовані онлайн-порнографією та порнографічною залежністю (Howse, 2015).	Недоступна. Підкріплюється принципами захисту дітей, згідно з якими захист дітей від онлайн-порнографії є обов'язком уряду, а також обов'язком батьків/опікунів.
Канада	Розумність медіа	Описує себе як Центр цифрової та медіаграмотності. Інформація для батьків/опікунів про те, як контролювати вплив онлайн-порнографії на своїх дітей. Ефективне посередництво: <ul style="list-style-type: none"> • Відкриті та чесні дискусії для розвитку критичної грамотності у дітей Неефективне посередництво: <ul style="list-style-type: none"> • Інтернет-фільтри. • Надмірна реакція. 	Недоступна. Використовуються принципи, пов'язані із захистом дітей, а також моделі, орієнтовані на дітей. Наприклад, дітей навчають навичкам критичного мислення, щоб застосовувати їх у самостійному досвіді, але батькам/опікунам все одно рекомендується здійснювати батьківський контроль, щоб захистити цифрову діяльність своїх дітей.

Частина Б: Огляд літератури

Ми розглянули, про що свідчать наявні дані досліджень щодо впливу та споживання порнографії в інтернеті на дітей та молодь з точки зору дітей та молоді:

- знання та ставлення до сексу;
- сексуальна поведінка та практики;
- ставлення та поведінка щодо статевої рівності;
- поведінка та практики в їхніх власних інтимних, сексуальних або романтичних стосунках;
- ризик зазнати або вчинити сексуальне насильство.

У таблиці нижче наведено масштаби та стратегію сканування доказів.

Таблиця 9: Стратегія пошуку

Елементи молодь	Сфери фокусування	Стратегія пошуку
Порнографія та інші соціальні/культурні практики, які призводять до сексуалізації дітей, і її вплив на дітей та молодь	<ul style="list-style-type: none"> • поширення і характер впливу онлайн-порнографії серед дітей та молоді • рівень споживання порнографії серед дітей та молоді • що відомо про вплив порнографії на сексуальну практику, сексуальну поведінку, стосунки, ставлення до статі та сексуальності, самооцінку • які фактори ризику та захисні фактори в соціальній екології пов'язані з цими ефектами • які концептуальні та пояснювальні моделі доступні для пояснення цих асоціацій 	<ul style="list-style-type: none"> • академічні та рецензовані дослідження через ключові бази даних, такі як PsychInfo, Socindex, Proquest • сіра література • діапазон дат публікації 2005–15 • відповідні міжнародні контексти: Канада; Нова Зеландія; США; Великобританія; Ірландія.
Сучасні підходи та заходи для усунення негативних наслідків порнографії	<ul style="list-style-type: none"> • освітні кампанії • громадські освітні кампанії • веб-сайти, набори інструментів, ресурси • навчальні програми 	

Цифрове життя дітей та молоді

Ми живемо в багатому на технології світі (Boyd, 2014; James, 2009; Park, 2014; Prensky, 2001; van Dijk, 2013). З появою Web 2.0 Всесвітня павутина перетворилася зі статичного сховища інформації на динамічний сайт взаємодії, уможливаючи соціальні мережі та інші однорангові та спільні онлайн-платформи (Thomas & Sheth, 2011). Цифрова революція останнього десятиліття створила «широкий доступ до персоналізованих, інтерактивних, конвергентних, повсюдних технологій для мережевої інформації та комунікаційних процесів» (Livingstone & Haddon, 2012, р. 1). Технологічні розробки, такі як смартфони, бездротові мережі та платформи соціальних мереж, вплинули на серйозні зміни в бізнесі, маркетингу, розвагах та освіті, створивши помітні відмінності між поколіннями (Австралійське управління зв'язку та ЗМІ [АСМА], 2016; Bolton et al., 2013; Holmes, 2011; Park, 2014). Покоління можна визначити як «вікову категорію, яка набуває соціальної значущості в силу конституювання себе як культурної ідентичності» (Edmunds & Turner, 2002, р. 7). Дослідження впливу нових технологій описують цифрово-грамотних дітей як «покоління Мережі» (Тапскотт, 1996) і «цифрових тубільців» (Пренскі, 2001).

Австралійське бюро статистики (ABS) визначило дітей 21 століття як «цифрове покоління», тобто «дітей, які розуміються на IT, які ніколи не жили без комп'ютера чи інтернету» (ABS, 2011, с. 1). У цьому сенсі сьогоднішній світ є свідком дорослішання другого покоління вихідців із цифрових технологій (Orlando & Attard, 2016). Хоча деякі вчені ставлять під сумнів корисність терміну «цифрові тубільці» (Boyd, 2014; Buckingham & Willett, 2006; Helsper & Eynon, 2010), існує незаперечний «зв'язок між молоддю та технологічною компетентністю», який часто починається на ранньому етапі розвитку у дітей (Orlando & Attard, 2016, стор. 109). Для порівняння, тих, хто виріс без інтернету, часто називають «цифровими іммігрантами» (Prensky, 2001). Інтернет має важливе значення для багатьох дітей і молоді, і його використання ними було досліджено в сферах психології, людського розвитку та освіти (Burnett & Daniels, 2015; Cooper, Quayle, Jonsson & Svedin, 2016; Lynch & Redpath, 2014; Orlando & Attard, 2016; Stephen & Plowman, 2008), на додаток до представлення нових проблем у законодавстві та політиці (Arcabascio, 2010; Enhancing Online Safety for Children Act 2015; Lee & Crofts, 2015; Stone, 2011; Tallon та ін., 2012).

Цей розділ поділено на три частини, які описують контекст і ключові характеристики цифрового життя дітей та молоді, створюючи передумови для огляду досліджень впливу онлайн-порнографії. У першому розділі описано основні особливості використання інтернету дітьми та молоддю віком від 5 до 18 років, які проживають в Австралії та подібних країнах. У другому розділі описано ризики, пов'язані з використанням інтернету дітьми та молоддю, зокрема їх сексуальна поведінка і вплив онлайн-порнографії. Смыслотворчий аспект використання інтернету буде обговорено в останньому розділі, підкреслюючи культурне значення інтернету для проекту побудови ідентичності в дитинстві та підлітковому віці.

Рання цифрова грамотність

ABS виявила, що в період з 2011 по 2012 роки ймовірність того, що діти будуть виходити в інтернет, зростала з віком:

- сімдесят дев'ять відсотків дітей 5–8 років;
- дев'яносто шість відсотків дітей 9–11 років;
- дев'яносто вісім відсотків дітей віком 12–14 років (ABS, 2012).

У Великій Британії 39% 3–4-річних дітей користувалися інтернетом, причому у старших дітей підвищена ймовірність вийти в інтернет, як в Австралії, та 98% дітей 12–15 років мають доступ до інтернету (Ofcom, 2015). Багато факторів впливають на вік та умови першого доступу дітей до інтернету та користування ним, включаючи вплив старших братів і сестер, сімейні умови, освітні можливості та культурний внесок, який стосується «форм особистих знань, навичок, освіти та переваг», які батьки/опікуни передають своїм дітям (Bourdieu, 1986; Dunt, Hage & Kelaher, 2010, стор. 291; McLean & Edwards, 2015; О'Хара, 2011).

Важливо, що культурний внесок впливає на здоров'я та освіту дітей (Andersen & Jaeger, 2015; Dunt et al., 2010; Huang & Liang, 2016). Дійсно, культурний внесок має великий вплив на цифрову грамотність, яка визначається як «багатомірна конструкція, яка охоплює здатність отримувати доступ, аналізувати, оцінювати та створювати онлайн-контент» (Livingstone & Helsper, 2010, р. 3), і «гібрид функціональних навички та соціальні практики» (Dodge, Husain & Duke, 2011, р. 87). Цифровий розрив або відмінності в цифровій грамотності між поколіннями частково спричинені культурним внеском, тобто можливістю, спроможністю та впевненістю працювати з цифровими технологіями (Buckingham & Willett, 2006). Як і у випадку з іншими видами грамотності, цифрова грамотність є набутою навичкою, на яку суттєво впливає домашнє середовище дитини та ширший соціальний і культурний контекст (Livingstone & Helsper, 2010). Зараз цифрова грамотність розвивається з раннього дитинства, а дружні до дітей технології, такі як планшет, «функціонують як платформи для маленьких дітей, які використовують цифрові медіа та пов'язану з ними популярну культуру» (Garvis, 2015, р. 28).

Починаючи навчання в ранньому віці, «багато маленьких дітей приносять із собою широке розуміння та досвід створення знань за допомогою цифрових інструментів і в цифровому середовищі» (Burnett & Daniels, 2015, стор. 19). Дійсно, дослідження показують, що «раннє та обмежене використання інтернету дітьми молодшого шкільного віку означає, що з точки зору соціальної інтеграції інтернет працює, щоб надати можливості для навчання, гри та соціального розвитку» (Нансен, Чакраборті, Гіббс, Макдугал, & Vetere, 2012, стор. 239).

Діти, молодь і доступ до Інтернету

AU Kids Online дослідило місця, з яких діти та молодь віком 9–16 років найімовірніше виходять в інтернет, і виявило:

- дев'яносто шість відсотків виходять в інтернет зі школи та вдома;
- тридцять один відсоток виходять в інтернет, коли вони «на свіжому повітрі» (Green, Brady, Olafsson, Hartley, & Lumby, 2011).

Більше половини всіх онлайн-підлітків в Австралії виходили в інтернет на кількох пристроях і в різний час протягом дня, відповідно до останніх тенденцій у онлайн-поведінці дорослих австралійців (АСМА, 2016). І діти, і молодь в Австралії виходять в інтернет за допомогою кількох пристроїв, відмінних від настільних комп'ютерів і портативних комп'ютерів, включаючи конвергентні технології, такі як планшетні комп'ютери та смартфони — їх використання залежить від місця або часу підключення (ABS, 2011, 2012; АСМА, 2016). Конвергентні технології описують поєднання окремих форм медіа та комунікацій в одному пристрої (АСМА, 2009). Наприклад, смартфон діє як точка конвергенції для «соціальних, реплікативних і мобільних медіа» і є популярною формою конвергентних технологій (Hjorth, Burgess, & Richardson, 2012, p. 1).

Домашній доступ до Інтернету

За останні десять років в Австралії відбувся значний прогрес у домашньому доступі до інтернету, а також якості та простоті доступу до інтернету в цілому. Такі зміни зумовлені технологічним розвитком, головним чином переходом від телефонних з'єднань до домашніх широкосмугових мереж (ABS, 2011; АСМА, 2016).

- ABS (2016) виявив, що загальний домашній доступ до інтернету зріс з 83% у 2013 році до 86% у 2016 році.
- За даними Австралійського управління зв'язку та медіа (АСМА; 2013), домашній доступ до інтернету для дітей віком 8–17 років коливається від 93 до 97%.

Австралійці з домашнім доступом до інтернету частіше народжують дітей до 15 років. Дійсно, ABS (2016) повідомляє, що:

- 97% людей з дітьми мали домашній доступ до інтернету;
- 82% людей без дітей мали домашній доступ до інтернету.

Це демонструє, що інтернет, за звичками австралійських батьків, необхідний для навчання та розваг, і більшість австралійської молоді мали домашній доступ до інтернету в 2015 році (АСМА, 2016). Подібним чином у США рівень доступу до інтернету був вищим у будинках, де проживають діти та молодь (File & Ryan, 2014).

Мобільні телефони

Мобільні телефони змінили онлайн-поведінку дітей і молоді Австралії, і ймовірність того, що вони володіють мобільним телефоном, зростає з віком. У 2012 році АСМА (2013) виявила, що рівень володіння мобільними телефонами серед австралійських дітей та молоді становив:

- 11% дітей 8–9 років;
- 35% 10–11-річних;
- 67% 12–13-річних;
- 87% 14–15 років;
- 94% 16–17 років.

Так само, ймовірність доступу до інтернету з мобільного телефону зростає з віком:

- з 14–15 років 49% виходили в інтернет з мобільного телефону; а
- серед 16–17 років 54% виходили в інтернет зі свого мобільного телефону (АСМА, 2013).

Зростання кількості власників мобільних телефонів суттєво змінило поведінку в інтернеті. Наприклад, нещодавні розробки в доступі до інтернету зробили можливим вихід в інтернет з багатьох місць. Кількість молодих людей, які користуються публічними та комерційними бездротовими точками доступу, зросла з 17% у 2011 році до 36% у 2015 році (АСМА, 2016), демонструючи збільшення використання портативних пристроїв серед австралійської молоді так само, як і їхні колеги у Великобританії та США (АСМА, 2016; Ofcom, 2016; Rideout, Foehr, & Roberts, 2010).

Крім того, окремі сеанси інтернету тривають менший час на мобільних телефонах, але швидкість, з якою вони відбуваються, означає, що австралійці зараз витрачають «більшу частку свого онлайн-часу на мобільний телефон (42%), ніж на будь-який інший пристрій» (АСМА, 2016).). Популярність миттєвого зв'язку та «завжди на зв'язку» можна пояснити збільшенням кількості володіння мобільними телефонами та іншими конвергентними кишеньковими пристроями (Boyd, 2012).

Дослідження показали, що «надзвичайне збільшення володіння мобільними телефонами та MP3 серед підлітків є, мабуть, найважливішим фактором, що лежить в основі збільшення використання медіа серед 8–18-річних» (Rideout, Foehr & Roberts, 2010, стор. 18).

Планшетні комп'ютери

Дослідження раннього залучення дітей до цифрових технологій в Австралії та Сполученому Королівстві повідомляє, що:

- 53% австралійських дітей віком 6–13 років мають або користуються планшетним комп'ютером (Roy Morgan Research, 2014).
- Планшетні комп'ютери є «найчастіше використовуваним пристроєм для виходу в інтернет» для хлопців і дівчат у Великобританії віком 5–11 років (Ofcom, 2015, с. 6).

Планшетні комп'ютери, особливо ті, якими користуються маленькі діти, називають «життєздатним контекстом навчання» (McLean & Edwards, 2015, стор. 157), а інші кишенькові пристрої, такі як iPad і ноутбуки, тепер є звичайним явищем у школах (Lynch & Redpath, 2014). Планшетні комп'ютери зручні для дітей, оскільки вони прості у використанні, портативні та конвергентні, популярні для перегляду фільмів та ігор (Ofcom, 2015; Roy Morgan Research, 2014).

Діти молодшого віку в Австралії та Великобританії частіше користуються планшетним комп'ютером, ніж діти старшого віку, що відображає «значні вікові відмінності у тому, як діти та молодь користуються інтернетом» (Nansen et al., 2012, р. 237; Ofcom, 2015; Дослідження Роя Моргана, 2014).

Онлайн час

ABS виявила, що між 2014 і 2015 роками:

- З усіх вікових груп найбільше часу в інтернеті проводила молодь віком 15–17 років.
- 95% молоді віком 15–17 років користувалися інтернетом (ABS, 2016).

Австралійська молодь віком 15–17 років (у всіх соціально-економічних прошарках і за статтю) становить найбільшу частку користувачів Інтернету в Австралії та проводить приблизно 18 годин на тиждень в інтернеті (ABS, 2016).

Більшість австралійської молоді, яка користується інтернетом, виходить в інтернет більше одного разу на день (АСМА, 2016). Ця тенденція відображена в США, де 92% молоді щодня мають доступ до інтернету, 24% з яких стверджують, що вони «майже постійно» (Lenhart, Smith, Anderson, Duggan, & Perrin, 2015, с. 2).

Дослідження в Австралії, Великобританії та США показують, що час, проведений в інтернеті, збільшується з віком (Livingstone et al., 2010; Green et al., 2011; Ofcom, 2015). Наприклад, у Великій Британії з 2005 року щотижневий час, проведений дітьми та молоддю в інтернеті, постійно зростає. У 2015 році:

- Діти 8–11 років проводили онлайн 11,1 годин на тиждень;
- 12–15-річні проводили в середньому 18,9 годин онлайн на тиждень (Ofcom, 2015).

Розрізнення між онлайн- і офлайн-просторами — і, отже, вимірювання часу, проведеного в інтернеті, — є складним завданням для дослідників. Дослідження поведінки дітей в інтернеті показали, що «час, проведений онлайн, важко виміряти, тому що діти виконують багато завдань одночасно, виходячи в інтернет, виконуючи інші дії, не вимикаючи інтернету» ((Livingstone et al., 2010, р. 15). Одночасне використання різних медіатехнологій тепер є звичним явищем для цифрово-грамотних дітей та молоді, оскільки мобільні телефони та інші конвергентні цифрові технології особливо підходять для багатозадачності з іншими типами медіа (АСМА, 2007, стор. 9).

Онлайн-активність

Діти та молодь демонструють високу різноманітність у своїй діяльності в інтернеті. Дослідження *AU Kids Online* (Green et al., 2011) вивчало те, як діти та молодь віком 9–16 років проводять свій час в інтернеті, та виявило:

- 86% використовували інтернет для шкільних завдань;
- 85% використовували інтернет для доступу до аудіовізуальних матеріалів;
- 78% використовували інтернет для ігор;
- 67% використовували інтернет для електронної пошти;
- 63% використовували інтернет для спілкування в соціальних мережах.

Нещодавно у звіті АСМА (2016) про онлайн-діяльність австралійської молоді віком 14–17 років зазначено:

- 78% використовують інтернет для пошуку та перегляду;
- 78% — для електронної пошти;
- 64% — для стрімінгового аудіовізуального контенту;
- 54% — для соціальних мереж;
- 47% — для гри в онлайн-ігри (АСМА, 2016).

Як і у випадку з дослідженнями способів доступу дітей та молоді до інтернету (наприклад, планшет чи смартфон), існують значні вікові відмінності в їхній активності онлайн. ABS (2011, стор. 3) виявив, що способи, якими діти користуються інтернетом, змінювалися в міру дорослішання: «У молодшому віці діти ставилися до інтернету більше як до джерела розваг. У міру дорослішання діти почали сприймати інтернет більше як арену для отримання інформації та спілкування». Цей висновок відповідає поведінці в Європі та США. Наприклад, дослідження американських дітей і молоді виявило: «Старші підлітки частіше використовують інтернет для завдань пошуку інформації, ніж молодші» (Katz, Lee, & Bryrne, 2015, стор. 584). У Великій Британії більшість онлайн-часу для дітей віком 9–16 років витрачається на виконання шкільних завдань, за якими йдуть ігри, споживання аудіовізуального контенту та соціальні мережі (Livingstone et al., 2010, p. 7). Крім того, дослідження *EU Kids Online* показало наступне:

Деякі види діяльності охоплюють віковий діапазон (використання інтернету для шкільних завдань, ігри з комп'ютером і, набагато рідше, проведення часу у віртуальному світі). Інші види діяльності значно збільшуються в підлітковому віці (перегляд і публікація відеокліпів або повідомлень, соціальні мережі, електронна пошта, миттєві повідомлення та завантаження музики чи фільмів). (Livingstone et al., 2010, p. 20)

Цифрове навчання

ABS (2012) виявив, що з 2011 по 2012 рік:

- 2,3 мільйона дітей мали домашній доступ до інтернету;
- 2 мільйони (90%) з них вийшли в інтернет для освітньої діяльності

У 2013 році АСМА (2013) повідомила про наступні показники дітей та молоді, які використовували інтернет, щоб допомогти з домашнім завданням:

- сімдесят п'ять відсотків дітей 8–9 років;
- вісімдесят сім відсотків 10–11-річних;
- дев'яносто п'ять відсотків 12–13-річних;
- дев'яносто чотири відсотки 14–15 років;
- дев'яносто відсотків від 16 до 17 років

Використання інтернету в освітніх цілях було описано як «позитивний показник успішності», і сьогодні більше половини дітей у всьому світі «використовують інтернет для виконання шкільних завдань» (Katz, Lee, & Bryrne, 2015, p. 577). Австралійські результати підкреслюють, як цифрове навчання зростає з віком, досягаючи піку в когорті 12–13-річних дітей. Батьки/опікуни та вчителі підтримують сучасне навчальне середовище, насичене медіа. Орландо та Аттард (2016, стор. 108) зазначили, що перша хвиля цифрових вихідців – це вже дорослі люди, «деякі з яких складають нове покоління вчителів на початку кар'єри» і можуть використовувати цифрові технології у своїй педагогічній практиці більшою мірою, ніж попередні покоління. Ставлення батьків/опікунів також впливає на використання інтернету для навчальних цілей, і багато хто дотримується позитивних поглядів на використання інтернету для освітньої діяльності (Katz, Lee, & Bryrne, 2015; Tripp, 2011).

Аудіовізуальний контент

Австралійці віком до 18 років частіше, ніж дорослі, використовують інтернет для розваг і переглядають такі матеріали за допомогою своїх мобільних телефонів (АСМА, 2014). АСМА (2016) повідомляє:

- «Шість із 10 онлайн-підлітків дивилися відеоконтент на таких сайтах, як YouTube у червні 2015 року, порівняно з третиною у червні 2011 ... у той час, як частка підлітків, які транслюють аудіоконтент, включаючи музику та радіо, зросла більш ніж удвічі й досягла 40%» з червня 2011 по червень 2015» («Це не все веселощі та ігри, але це часто є...», параграф 2).
- П'ятдесят шість відсотків усього часу перегляду веб-сторінок у віці 14–17 років витрачали на доступ до аудіовізуального контенту, включаючи відео, фільми, ігри та музику.

Такі висновки підтверджуються звітами з Великої Британії та Канади, де 51% канадських дітей віком 9–17 років залучаються до онлайн-аудіовізуальних матеріалів (Steeves, 2014a). У Великій Британії молоді люди віком 12–15 років повідомили, що «вони віддають перевагу перегляду відео YouTube, ніж телепрограм» (Ofcom, 2015, с. 72). Те саме британське дослідження виявило гендерні відмінності у споживанні аудіовізуального контенту. Повідомляється, що дівчата віком 8–15 років «частіше, ніж хлопчики, кажуть, що вони віддають перевагу перегляду телевізійних програм», і дивляться аудіовізуальний контент на замовлення на пристрій, відмінному від телевізора (Ofcom, 2015, стор. 72).

Споживання аудіовізуального контенту в інтернеті є продовженням ширших змін у розвагах, які вплинули на поведінку перегляду як дорослих, так і дітей. Велика частина споживання онлайн-медіа в останній час не пов'язана з суто новими матеріалами, а матеріалами, які задіяні за допомогою нових технологій, зокрема масового перегляду

таких платформ, як YouTube, Netflix і iTunes (Rideout, Foehr, & Roberts, 2010). Збільшення кількості «нових способів споживання телевізійного контенту фактично призвело до збільшення ... щоденного споживання телевізійних програм», перегляд яких можна здійснювати за допомогою конвергентних технологій, таких як смартфони та iPod (Rideout, Foehr, & Roberts 2010, стор. 3). У цьому сенсі «контент, який споживають діти, все більше керується цифровими посередниками, включаючи таких провайдерів, як YouTube і Google» (Ofcom, 2015, стор. 4). Дійсно, у червні 2015 року австралійська молодь бажала транслювати аудіовізуальний контент із таких сайтів, як YouTube, а не завантажувати цей матеріал (АСМА, 2016).

Ігри

У 2011 році ABS (2011) повідомила про такі показники дітей та молоді віком до 15 років, які грали в онлайн-ігри:

- сімдесят сім відсотків дітей 5–8 років;
- п'ятдесят дев'ять відсотків 12-14 років

Було виявлено, що маленькі діти частіше грають в «ігри для одного гравця, спрямовані на вирішення проблем», тоді як діти старшого віку грають більше в «інтерактивні, рольові ігри» в інтернеті (ABS, 2011, стор. 4). Досліджуючи дитяче сучасне «технологічно сконструйоване дитинство», Флір (2011) досліджував, як цифрові ігри можуть впливати на те, як діти взаємодіють та грають в ігри у фізичному середовищі. Флір зазначив, що «важливо те, що діти відчувають у своєму повсякденному житті», і розширення ігор із цифрового світу на фізичний є важливим для розуміння сучасного дитинства, яке може інформувати «розробку навчальної програми для дітей раннього віку» (Флір, 2011, стор. 19).

Статеві відмінності

Дослідження, проведені в Австралії, Великобританії, США та Канаді, виявили статеві відмінності в ігровій поведінці в інтернеті. Ці відмінності різко зростають у підлітковому віці, коли хлопчики проводять більше часу в інтернеті, ніж дівчатка — факт, який часто приписують онлайн-іграм (Rideout, Foehr, & Roberts, 2010).

- В Австралії дослідження *AU Kids Online* виявило, що серед дітей віком 13–16 років хлопчики частіше грають в онлайн-ігри, ніж дівчата (Green et al., 2011).
- У Великій Британії хлопчики частіше грають в онлайн-ігри, ніж дівчатка, що відображає глобальну тенденцію, яка починається з дітей віком 9 років і продовжується до 16 років (Livingstone et al., 2010).
- У США дослідження американських підлітків віком 13–17 років показало, що дівчата частіше залучаються до візуально орієнтованих соціальних медіа-платформ, тоді як хлопчики частіше залучаються до онлайн-ігор (Lenhart et al., 2015).
- У Канаді 60% хлопчиків проводять більшу частину свого онлайн-часу в іграх і повідомили, що в основному підключаються до інтернету через свої ігрові консолі (Steeves, 2014a).

Соціальні мережі

У 2013 році АСМА повідомила про такі показники дітей та молоді віком 12–17 років, які відвідували сайти соціальних мереж:

- шістдесят дев'ять відсотків 12–13-річних;
- вісімдесят шість відсотків 14–15 років;
- дев'яносто два відсотки 16–17 років (АСМА, 2014).

Крім того, дослідження *AU Kids Online* (Грін та ін., 2011) виявило, що велика кількість дітей віком до 13 років мали профіль у соціальній мережі:

- двадцять дев'ять відсотків дітей 9–10 років;
- п'ятдесят дев'ять відсотків 11-12-річних.

Це дослідження показало високий рівень спілкування в соціальних мережах серед 11- та 12-річних дітей, незважаючи на те, що більшість сайтів соціальних мереж вказують, що мінімальний вік для власників облікових записів становить 13 років (Green et al., 2011). Дослідження *AU Kids Online* припустило, що «саме початок середньої школи, а не мінімальний вік ... викликає активність у соціальних мережах» (Green et al., 2011, р. 8). Подібним чином канадські діти у віці 9 років мають профілі в соціальних мережах, незважаючи на мінімальний вік для таких сайтів, як Twitter і Facebook (Steeves, 2014a).

Крім того, нещодавня тенденція у Великобританії та США свідчить про високий рівень залученості дітей молодшого віку до візуальних соціальних мереж, таких як Instagram і Snapchat. У США підлітки віком 15–17 років частіше спілкувалися в Facebook, а підлітки віком 13–14 років – використовували Instagram (Lenhart, 2015, с. 5). А дослідження 2015 року у Великій Британії показало, що серед дітей та молоді у віці 12–15 років:

- п'ятдесят вісім відсотків вважають Facebook своїм основним профілем у соціальній мережі;
- одинадцять відсотків вважають Snapchat своїм основним профілем у соціальній мережі (Ofcom, 2015).

Статеві відмінності

Нещодавні дослідження в США та Великобританії виявили значні відмінності в тому, як хлопчики та дівчата користуються сайтами соціальних мереж:

- Дівчата у Великобританії та Європі віком 9–12 років частіше, ніж хлопчики, користувалися електронною поштою та сайтами соціальних мереж, а також частіше використовували веб-камеру (Livingstone et al., 2010).
- Дівчата з Великої Британії у віці 12–15 років мали профіль на Snapchat і Tumblr частіше, ніж хлопці; і більшість дівчат вважали Facebook своїм основним профілем у соціальних мережах, за яким йдуть Instagram і Snapchat (Ofcom, 2015).
- Американські хлопці віком 13–17 років частіше, ніж дівчата, користуються Facebook, але рідше залучаються до таких платформ, як Instagram і Tumblr (Lenhart et al., 2015).

Є більша ймовірність того, що дівчата публікують фотографії та відео в інтернеті та намагаються поділитися ними з іншими через соціальні мережі (Livingstone et al., 2010). Привабливість сайтів соціальних мереж може бути обумовлена поєднанням «функцій чату, обміну повідомленнями, контактів, фотоальбомів і блогів» (Livingstone et al., 2011, р. 36).

Крім того, звіти показують, що «дівчата використовують більше сайтів соціальних мереж, чатів і блогів, а також більше сайтів, де можна завантажувати фотографії для загального показу (наприклад, Instagram), тоді як хлопці більше грають в ігри та дивляться більше відеокліпів» (Fridh et al., 2015, стор.

Ризиків інтернеті

Про користування інтернетом дітьми та молоддю часто говорять як про баланс ризику та можливостей, причому в літературі про цифрове життя молоді здебільшого акцентується увага на ризику (Boyd, 2014; Kirwil & Laouris, 2012; Livingstone & Helsper, 2010; Nansen et al., 2012). У звітах про дітей молодшого віку наголошується на цифровій участі та позитивному використанні нових технологій у зв'язку з досвідом навчання дітей (Burnett & Merchant, 2011; Garvis, 2015). Однак цифрове життя підлітків часто концептуалізують у термінах посередництва ризиків, які «розглядають більше питань, орієнтованих на здоров'я чи благополуччя, пов'язаних із різними ризиками, які можуть супроводжувати використання інтернету» (Nansen et al., 2012, р. 238; Dunkels, Franberg & Hallgren, 2011; Mitchell, Finkelhor & Wolak, 2007). Основні ризики, пов'язані з використанням інтернету, такі як вплив онлайн-порнографії, секстинг, кіберзалякування та контакти з незнайомцями в інтернеті, будуть розглянуті нижче.

Хоча цей звіт зосереджується в основному на дітях та молоді, дорослі також стикаються з ризиками в інтернеті, особливо у зв'язку із сексуальним насильством за допомогою технологій. Щоб надати контекст дискусіям про дітей та молодь, у цьому розділі обговорюються ризики, з якими стикаються дорослі, ми працюємо над наданням вичерпного визначення сексуального насильства за допомогою технологій, гендерних відмінностей у досвіді такого насильства та того, що ми знаємо про його вплив на молодь.

Ризик як можлива шкода

Ризики в інтернеті, з якими стикаються діти та молодь, класифікуються як ризики, пов'язані з *контентом, контактами та поведінкою* (Livingstone & Haddon, 2012; Nansen et al., 2012). Ці три категорії були описані таким чином:

- ризики щодо *вмісту* включають «перегляд невідповідного або незаконного матеріалу»;
- *контактні* ризики пов'язані з «формами небажаного, переслідуючого або шкідливого спілкування»;
- ризики *поведінки* «обертаються навколо особистої поведінки дітей в інтернеті» (Nansen et al., 2012, р. 238).

Багато дій в інтернеті включають такі ризики, чи то у формі впливу аудіовізуального контенту сексуального, чи насильницького характеру (*контенту*), секстингу (*поведінка*), кіберзалякування (*поведінка та/або контакт*) або непроханої уваги з боку незнайомця (*контакт*). Ризики в інтернеті, як визначено в австралійському контексті, включають «доступ до невідповідного матеріалу, те, що незнайомці запитують або отримують доступ до особистої інформації, або зазнають онлайн-залякування чи погрозливої поведінки» (ABS, 2011, стор. 5). У 2016 році на веб-сайті Офісу уповноваженого з електронної безпеки було перераховано низку проблем електронної безпеки, зокрема:

- кібербулінг;
- цифрова репутація;
- образливий або незаконний вміст;

- онлайн-ігри;
- захист персональної інформації;
- секстинг;
- тролінг;
- небажаний контакт.

Хоча не всі ризики призводять до шкоди, дослідження негативного досвіду австралійських дітей і молоді в Інтернеті виявили:

- 72 000 (3%) дітей віком до 15 років «відчули одну або більше проблем з особистою безпекою або безпекою онлайн» між 2008 і 2009 роками (ABS, 2011, с. 5);
- у 2011 році 30% дітей віком 9–16 років щось «непокоїло або засмучувало» їхнім онлайн-досвідом (Green et al., 2011, р. 9);
- У 2012 р. 20% дітей віком 8–13 років непокоїло те, що вони переглянули в інтернеті (АСМА, 2013, с. 7).

Крім того, нещодавні дослідження в Канаді та Великобританії повідомляють:

- сімдесят вісім відсотків канадців у віці 12–16 років «натрапляли на расистський або сексистський» онлайн-контент (Steeves, 2014b, стор. 2);
- одинадцять відсотків 8–11-річних і 16% 12–15-річних у Великій Британії «бачили в інтернеті щось тривожне, неприємне чи образливе» (Ofcom, 2015, с. 9).

Зростання віку є одним із факторів, що визначає, чи наражаються діти та молодь на онлайн-ризик (Abiala & Hernwall, 2013). Діти молодшого віку частіше перебувають під наглядом під час їх діяльності в інтернеті, а їхні батьки/опікуни, як правило, краще усвідомлюють їх поведінку в інтернеті та місця, з яких вони отримують доступ до інтернету, наприклад, домашні чи шкільні комп'ютери з активним програмним забезпеченням фільтрації ((АСМА, 2007; Green et al., 2011; Livingstone et al., 2010; Ofcom, 2015; Rideout, Foehr, & Roberts, 2010). Проте підлітки, швидше за все, мають власні персональні пристрої для виходу онлайн і користуються інтернетом без нагляду (Greenfield, 2004; Horvath et al., 2013). Крім того, підлітки проводять більше часу в інтернеті, ніж діти молодшого віку, що підвищує ймовірність того, що вони піддадуться онлайн-ризик (ABS, 2016; Rovolis & Tsaliki, 2012).

Батьки/опікуни молодших дітей краще усвідомлюють їх негативний досвід в інтернеті, ніж батьки/опікуни підлітків (АСМА, 2013; Ofcom, 2015). Встановлено, що: «Поки батьки дітей у віці 15 років досить точно повідомляють про випадки, коли їхня дитина відчуває щось, що її непокоїть, батьки 16–17-річних, як правило, занижують це». (Newspoll, 2013, стор. 7). Дослідження, проведене у Великій Британії, показало, що у 2015 році діти віком 8–11 років, швидше за все, утримуються від розкриття негативного досвіду в інтернеті, ніж у 2014 році (Ofcom, 2015). Крім того, діти віком 12–15 років неохоче розповідали про негативний досвід в інтернеті, при цьому 6% нікому не розповідали про такий досвід (Ofcom, 2015, с. 111).

Вплив онлайн-порнографії

Педагоги, дослідники та політики все більше усвідомлюють високий рівень впливу онлайн-порнографії на дітей та молодь в Австралії та інших країнах. Хоча визначення порнографії різняться, цей термін загалом відноситься до спектру сексуального вмісту, починаючи від оголеного тіла (зокрема зображень геніталій) та/або участі особи (осіби) у сексуальному житті до жорсткої порнографії, включаючи насильницькі сексуальні акти (Bleakly, Hennessy, & Fishbein, 2010; Crabbe, 2013; Livingstone та ін., 2016). Різноманітність і доступність порнографії в онлайн-середовищі ускладнює її уникнення (Crabbe, 2016), збільшуючи як легкість доступу для тих, хто навмисно шукає її, так і ризик ненавмисного перегляду. Дійсно, нещодавнє дослідження у Великій Британії під назвою «Я не був впевнений, що це нормально дивитися» виявило: «Діти з такою ж імовірністю натраплять на порнографію, як і шукатимуть її в інтернеті» (Martellozzo та ін., 2016 р., стор. 8).

Дослідження європейських дітей та молоді віком 9–16 років виявило:

- Залучення дітей до ризикованої офлайн-діяльності підвищує ймовірність піддатися онлайн-ризикам, особливо сексуальним зображенням.
- Старші діти та хлопчики частіше потрапляють на зображення сексуального характеру в інтернеті, ніж молодші діти та дівчатка.
- Використання дітьми інтернету в приватних місцях без нагляду та «менш обмежувальне посередництво батьків» призводить до більшої ймовірності потрапляння в онлайн-порнографію (Rovolis & Tsaliki, 2012, стор. 170–1).

Дослідження *AU Kids Online* серед дітей та молоді віком 9–16 років показало:

- сорок чотири відсотки «зустрічали зображення сексуального характеру протягом останніх 12 місяців, онлайн чи офлайн»; поки

- двадцять вісім відсотків 11–16-річних «бачили сексуальні зображення в інтернеті» (Green et al., 2011, p. 9).
- Дослідження показало, що серед 11–16-річних, які бачили онлайн-контент сексуального характеру:
 - двадцять чотири відсотки «бачили в інтернеті сексуальні зображення, включно з наготою»;
 - сімнадцять відсотків «бачили чиїсь геніталії онлайн»;
 - шістнадцять відсотків «бачили зображення когось, хто займається сексом»;
 - шість відсотків «бачили насильницькі сексуальні зображення» (Green et al., 2011, p. 9).

У дослідженні *AU Kids Online* було взято широкий діапазон вікових груп, і існують значні відмінності між досвідом перегляду сексуального онлайн-контенту серед дітей молодшого віку та молоді (Green et al., 2011). Наприклад, 16% підлітків віком 11–16 років, які «бачили зображення когось, хто займається сексом», склалися переважно з підлітків і меншою мірою з молодших дітей (Green et al., 2011). Крім того, важливо зазначити, що дослідження *AU Kids Online*, хоча й пропонує вичерпну статистику щодо поведінки в інтернеті та впливу порнографії, було проведено в 2011 році, а також розповсюдження онлайн-порнографії та характеру цієї порнографії (тобто жорсткий та насильницький зміст) — значно змінився з того часу (Crabbe, 2016).

У звіті «*Я не був впевнений, що це нормально дивитися*» (Martellozzo et al., 2016) вивчався досвід перегляду онлайн-порнографії підлітками 11–16 років у Великобританії та було виявлено:

- П'ятдесят три відсотки опитаних хоча б раз бачили онлайн-порнографію, з яких 94% повідомили, що переглядали онлайн-порнографію до 14 років.
- Двадцять вісім відсотків вищезгаданої когорти повідомили, що вперше переглянули онлайн-порнографію випадково (наприклад, за допомогою спливаючої реклами).
- Шістдесят відсотків повідомили, що вперше переглянули онлайн-порнографію вдома.

Що стосується обставин перегляду онлайн-порнографії та ролі дітей та молоді в цьому, дослідження виявило:

- двадцять шість відсотків отримували онлайн-порнографію або посилання на неї;
- дев'ятнадцять відсоткам хтось показав онлайн-порнографію, не просячи або не очікуючи цього;
- дев'ятнадцять відсотків шукали її самостійно;
- чотири відсотки повідомили, що надсилають іншим порно онлайн або посилання на нього.

Подібним чином дослідження, проведене на замовлення Управління уповноваженого у справах дітей Англії, виявило, що ненавмисне потрапляння в онлайн-порнографію також може відбуватися «через веб-сайти, які самі по собі не є «порнографічними» або «для дорослих»» (Horvath et al., 2013, p. 25). Наприклад, сайти онлайн-ігор, сайти обміну файлами, сайти відеохостингу та сайти соціальних мереж можуть містити онлайн-порнографічний вміст (Horvath et al., 2013). Дійсно, молодь, що використовує інтернет для доступу до інформації медичного та сексуального характеру, піддається більшому ризику впливу онлайн-порнографії (Horvath et al., 2013). Нерідко молодь використовує інтернет, щоб дізнатися про своє здоров'я та проблеми, пов'язані зі здоров'ям, і «іноді молодь, що шукає інформацію про захворювання, що передаються статевим шляхом, ненавмисно потрапляє на порнографічні сайти» (Katz, Lee, & Byrne, 2015, pp.) 580–1).

Ставлення до онлайн-порнографії

Дослідження у Великій Британії (Martellozzo та ін., 2016) повідомили про діапазон афективних реакцій дітей та молоді на онлайн-порнографію та показали, що ставлення до порнографії є гендерним та змінюється з віком:

- Дівчата більш негативно ставляться до порнографії, ніж хлопці.
- Хлопчики мали більш позитивні погляди на порнографію, ніж дівчата, особливо в старших вікових когортах.
- «Негативні почуття вшухли через неодноразовий перегляд онлайн-порнографії» (2016, с. 9).

Дослідження *AU Kids Online* (Green et al., 2011) включало інтерв'ю з батьками/опікунами про вплив сексуального онлайн-контенту на дітей молодшого віку, віком 9 і 10 років, і виявило:

- Сорок дев'ять відсотків батьків/опікунів повідомили, що їхні діти ніколи не бачили онлайн-контент сексуального характеру.
- Тридцять вісім відсотків батьків/опікунів повідомили, що їхні діти бачили онлайн-контент сексуального характеру.
- Чотирнадцять відсотків батьків/опікунів повідомили, що вони не знають, чи бачила їхня дитина онлайн-контент сексуального характеру.

Крім того, дослідження у Великій Британії (Horvath et al., 2013) виявило, що батьки/опікуни «ймовірно переоцінюють показ порно для дітей молодшого віку та недооцінюють для дітей старшого віку» (стор. 30).

Статеві відмінності

Література демонструє відмінності в тому, як дівчата та хлопці споживають онлайн-порнографію та на них впливає (Beuens, Vandenbosch, & Eggermont, 2014; Flood, 2009; Martellozzo et al., 2016; Sabina, Wolak, & Finkelhor, 2008). Дівчата з Великобританії рідше переглядають онлайн-порнографію, ніж хлопці, а хлопці споживють онлайн-порнографію «частіше та свідоміше, ніж дівчата» (Martellozzo та ін., 2016, стор. 9). З цією метою хлопчики, як правило, більш прихильно ставляться до онлайн-порнографії, ніж дівчата.

Звіт «Я не був впевнений, що дивитися це нормально» виявив:

- Хлопчики частіше вважали онлайн-порнографію кумедною, збудливою та захоплюючою, тоді як дівчата частіше вважали її шокуючою та страшною.
- Хлопчики віком 11–16 років «приблизно вдвічі частіше повідомляють, що активно шукають це, ніж дівчата» (Martellozzo та ін., 2016, стор. 29).

Секстинг

«Секстинг» — це поєднання слів «sex» (секс, стать) і «texting» (надсилання повідомлень) і використовується для опису «цифрового запису оголених, напівоголених, непристойних або відвертих зображень та їх розповсюдження електронною поштою, мобільним телефоном або через інтернет на сайтах соціальних мереж» (Lee et al., 2013, р. 36). Секстинг став популярним у середині 2000-х, викликаний «появою зручного, вільного та мобільного доступу до інтернету» та «конфіденційності та анонімності», які забезпечує таке спілкування (Livingstone & Gorzig, 2012, р. 151). У літературі висуваються різні концептуалізації використання молодими людьми секстингу, часто деконструюючи значення цієї практики з точки зору сексуального розвитку та соціалізації молодих людей (Abelee et al., 2014; Albury & Crawford, 2012; Cooper et al., 2016; Lee & Crofts, 2015; Nielsen, Paasonen & Spisak, 2015). Існує загальна згода, що важко відрізнити примусовий і непримусовий секстинг, і дослідники визнають потенційно шкідливий вплив секстингу на дітей і молодь (Horvath et al., 2013; Livingstone & Gorzig, 2012).

Дослідження законодавчої бази Австралії, яка використовується для визначення та управління секстингом, підкреслюють процеси проб і помилок, задіяні в регулюванні цього складного питання, виявляючи розрив між цифровими вихідцями та цифровими іммігрантами та демонструючи значні проблеми, які створюють цифрові технології для захисту дітей (Arcabascio, 2010; Lee et al., 2013; Simpson, 2015; Stone, 2011). Визначення зображень, зроблених молодими людьми як дитячої порнографії, було особливо важким і його важко охарактеризувати з точки зору правового звинувачення. Уточнення визначення дитячої порнографії було досліджено в дослідженні секстингу (Crofts & Lee, 2013). Дехто припустив, що сам термін «секстинг» неадекватно описує «спектр поведінки, яка варіюється від того, що мається на увазі як приватний обмін зображеннями між сексуально інтимними молодими партнерами», і розширили визначення, включивши в нього конкретні сайти соціальних мереж, такі як Facebook і YouTube (Stone, 2011, стор. 267; Crofts & Lee, 2013). Таким чином, зазначається, що деякі цифрові технології «підживлюють експлуатацію дітей» (Crofts & Lee, 2013, стор. 87).

Хоча в багатьох випадках молоді люди говорять про секстинг як про звичайну (якщо іноді небажану) діяльність серед однолітків, широко це класифікується як протизаконна поведінка. У нещодавньому звіті британського Національного товариства із запобігання жорсткому поводженню з дітьми (NSPCC) стверджується, що діти та молодь «можуть переглядати зображення однолітків такого ж віку, які можуть бути класифіковані як відповідна віку, хоча й незаконна, сексуальна поведінка» (NSPCC, 2016, стор. 13-14). Ця незаконність була поставлена під сумнів на основі того факту, що секстинг за згодою є поширеною поведінкою серед дітей і молоді, які ведуть сексуальне життя та/або мають приватний доступ до мобільних телефонів (Австралійський інститут сімейних досліджень [AIFS], 2015; МакГоверн та ін., 2016). МакГоверн (2016) проконсультувався з австралійською молоддю, щоб дослідити їх досвід секстингу, і виявив моральний і гендерний елемент у порадах щодо управління ризиками, а також розбіжності між сприйняттям секстингу дорослими (і засобами масової інформації) і тим, що має сама молодь.

Дослідження поведінки австралійців 11–16 років в Інтернеті виявили:

- дев'ятьом відсоткам було надіслано повідомлення сексуального характеру;
- шість відсотків «попросили поговорити про сексуальні акти з кимось онлайн»;
- п'ять відсотків «бачили, як інші здійснюють сексуальні акти в повідомленні»;
- три відсотки «попросили зробити фото або відео їхніх «інтимних місць» (Green et al., 2011, р. 9).

Подібним чином дослідження в порівнянних країнах показують, що:

- двадцять чотири відсотки канадців у віці 12–16 років отримали повідомлення сексуального характеру, а 8% надіслали таке повідомлення про себе комусь іншому (Steeves, 2014с, стор. 5);

- дванадцять відсотків 11–16-річних у Великій Британії сфотографували себе топлес, 4% сфотографували себе оголеними до пояса, а 3% сфотографували себе повністю оголеними (Martellozzo et al., 2016, стор. 10)

Сім відсотків дітей із Великобританії, перерахованих вище, поділилися цими зображеннями з іншими (Martellozzo та ін., 2016). Австралійський інститут кримінології (AIC; 2011) висловив занепокоєння щодо нормалізації ставлення молоді до обміну своїми зображеннями в інтернеті. Посилаючись на статистику Австралії за 2007 рік, AIC зазначив, що:

- п'ятдесят вісім відсотків дітей спокійно ділилися своєю інформацією чи зображеннями в інтернеті; і
- сорок сім відсотків дітей відчували себе комфортно, коли інші ділилися їхньою інформацією чи фотографіями в інтернеті без їх явного дозволу (AIC, 2011).

Купер та ін. (2016, стор. 707) описав сайти соціальних мереж і соціальні медіа в цілому як такі, що «надають платформу для багатьох соціальних взаємодій підлітків і все більшої кількості їхніх сексуальних пошуків і поведінки». Автори припустили, що «дискурс нормальності» підтримує сприйняття молодими людьми консенсуального секстингу «як нормальної, сучасної форми сексуального самовираження та інтимного спілкування в романтичних і сексуальних стосунках» (2016, с. 709). Цю теорію можна застосувати до дослідження 11–18-річних дівчат у Фінляндії, які повідомили, що «сексуальні повідомлення, рольові ігри, експерименти з кіберсексом і дискусії, пов'язані з сексом серед однолітків, були визначені як веселі та приємні» (Nielsen, Raasonen, & Spisak, 2015, стор. 472). У цьому ж дослідженні повідомлялося, що респонденти дізнавалися, що «повідомлення від невідомих людей, ідентифікованих як дорослі, часто обговорювались як неприємні або «моторошні» (Nielsen, Raasonen, & Spisak, 2015, стор. 472).

Хоча нормалізація сексуального навчання та ігор за допомогою секстингу широко поширена в деяких спільнотах, поширення повідомлення сексуального характеру без згоди може завдати тривалого «емоційної та репутаційної шкоди» (Lee & Crofts, 2015, с. 454) молодим людям і «правові, соціальні та психологічні наслідки» (Абелі та ін., 2014, стор. 8). Наприклад, особисті секс-повідомлення, надіслані між двома молодими людьми, які перебувають у інтимних стосунках, можуть поширюватися «після закінчення стосунків» (Купер та ін., 2016, стор. 711). Нижче наведено пов'язане обговорення сексуального насильства за допомогою технологій, включно з розповсюдженням інтимних зображень без згоди, як-от секс-повідомлення.

Статеві відмінності

Секстинг як форма цифрової комунікації, яка є «добровільною чи мимовільною, серйозною чи жартівливою, публічною чи приватною, тривіальною чи значною, приємною чи шкідливою», несе в собі ризики та проблеми для дітей та молоді в інтернеті (Livingstone & Gorzig, 2012, с. 152). Дослідження, проведене у Великобританії, показує, що найбільшому ризику піддаються дівчата та молоді люди різної сексуальності та статі:

- Дівчат частіше просять сфотографувати себе оголеними, тоді як хлопчиків просять рідше (Horvath та ін., 2013; Martellozzo та ін., 2016).
- Молоді ЛГБТКІ+ частіше надсилають оголені селфі, ніж гетеросексуальні молоді люди (Horvath et al., 2013 рік; Райс та ін., 2012).

Лі та Крофтс (2015) стверджували, що тиск однолітків має значний вплив на поведінку секстингу, особливо на дівчат. Дійсно, нещодавнє дослідження, проведене у Великій Британії, показало, що дівчата відчували тиск, щоб розкрити особисту інформацію та бути привабливими в інтернеті. Встановлено, що у дітей 12–15 років:

- чотири відсотки дівчат «відчували тиск, щоб надіслати комусь фотографії чи іншу інформацію» порівняно з 0% хлопців (Ofcom, 2015, с. 116);
- десять відсотків дівчат відчували «тиск, щоб виглядати популярними або привабливими» в інтернеті порівняно з 4% хлопців (Ofcom, 2015, стор. 109).

Кіберзалякування

Кібербулінг визначається як «залякування, що здійснюється за допомогою технологій, включаючи такі поведінки, як переслідування іншої особи через мобільний телефон або веб-сайт соціальної мережі в інтернеті, створення наклепницького веб-сайту або навмисне недопущення когось до взаємодії в соціальних мережах» ((Australian Research Alliance for Children and Youth [ARACY], 2014, р. 9). Кіберзалякування може включати «прямі, навмисні та агресивні види залякування, а також більш м'які або непрямі події, такі як спалах, видавання себе за іншу особу або соціальне відчуження» (Nansen et al., 2012, р. 244). Необхідно мати окреме визначення кібербулінгу та важливо концептуалізувати його в інших термінах, ніж офлайн-булінг (Fridh та ін., 2015, с. 2). Як Фрідх та ін. (2015) стверджував, «традиційні аспекти цькування віч-на-віч, такі як повторення та дисбаланс сил, важче визначити в кіберконтексті» (Fridh et al., 2015, стор. 2).

Дослідження *AU Kids Online* виявило:

- двадцять дев'ять відсотків дітей та молоді віком 9–16 років зазнавали булінгу, «і 13% кажуть, що це відбувалося в інтернеті»;
- сім відсотків повідомили, що кібербулінг стався через «неприємні або образливі повідомлення, надіслані дитині»;
- чотири відсотки сказали, що повідомлення були «опубліковані або передані»;
- три відсотки сказали, що їм погрожували в інтернеті (Green et al., 2011, p. 9).

У останньому звіті АСМА зазначено:

- чотири відсотки 9-річних дітей стикалися з кіберзалякуванням;
- двадцять один відсоток підлітків 14–15 років стикалися з кіберзалякуванням;
- шістнадцять відсотків підлітків 16–17 років стикалися з кіберзалякуванням (АСМА, 2013).

АСМА (2008) обговорює ідею онлайн-етикету або «мережевого етикету» (Nansen et al., 2012) як ключ до цифрової участі дітей і молоді. Він визначив мережевий етикет як «належну та відповідальну поведінку в інтернеті» (АСМА, 2008, стор. 51). Заохочення дітей і молоді брати на себе «відповідальність за участь в онлайн-цькуванні» було відзначено як важливе в дискусіях про поведінку та ризики в інтернеті (Nansen et al., 2012, стор. 239). Дійсно, підтримка дітей і молоді в тому, щоб вони взяли на себе відповідальність за свою поведінку в інтернеті, може мінімізувати ризики для їхнього цифрового благополуччя, оскільки це «є захисним фактором для здоров'я, пов'язаним із меншою поширеністю як кібервіктимізації», так і традиційної віктимізації булінгу (Fridh et al., 2015, стор. 2).

Більшість молодих людей, які зазнали кібербулінгу, повідомили про таку поведінку своїм батькам/опікунам або друзям (АСМА, 2013). Молодші діти віком 8–9 років «також мали тенденцію розповідати своєму вчителю» (АСМА, 2013). Проект *EU Kids Online* виявив, що з усіх онлайн-ризиків, з якими стикаються діти та молодь віком 9–16 років, «залякування в інтернеті призвело до найбільшої кількості дітей, які були засмучені, а «секстинг» і порнографія сприймалися як менш обурливі» (Лівінгстон та ін., 2014, стор.272).

Існують проблеми, пов'язані з розкриттям дітьми та молоддю фактів кібербулінгу, що характеризується думкою, що батьки/опікуни не розуміють їхньої онлайн-реальності (Dunkels, et al., 2011). Автори зазначили, що кібербулінг особливо шкодить здоров'ю та добробуту молоді через те, що вони описали як «постійна присутність», яка підкреслює, «що кібербулінг може тривати цілий день і переслідувати дитину як у школі, так і вдома» (Dunkels, et al., 2011, p. 9). У цьому сенсі жертвам «немає де сховатися, і вони можуть стати мішенню в будь-який час і в будь-якому місці» (Dunkels, et al., 2011, p. 9).

Статеві відмінності

У Сполученому Королівстві дівчаток віком 12–15 років більше турбував кібербулінг, ніж хлопчиків тієї ж вікової групи:

- тридцять відсотків дівчат не любили «людей, які поширюють плітки або чутки» порівняно з 19% хлопців;
- двадцяти трьом відсоткам дівчат не подобалося, що «люди є огидними, підлими або недобрими до інших» порівняно з 13% хлопців (Ofcom, 2015, с. 109).

Ця тенденція повторюється у канадських дітей віком від 9 до 16 років, з яких «дівчата, швидше за все, будуть стурбовані расистськими або сексистськими коментарями, тоді як хлопчики, швидше за все, сприйматимуть їх як нешкідливі» (Steeves, 2014b, с. 5).

Крім того, виявилось, що дівчата почуваються більше засмученими, ніж хлопці, «коли на їхній рахунок роблять расистський або сексистський жарт» (Steeves, 2014b, с. 6). Більше того, виявилось, що хлопчики «втричі частіше, ніж дівчата, будуть злі або жорстокі по відношенню до когось в інтернеті, висміюючи їхню расу, релігію, етнічну приналежність чи сексуальну орієнтацію, або сексуально домагаючись» (Steeves, 2014b, стор. 6).

Незнайомці онлайн

Онлайн-контакт із незнайомцями є одним із основних ризиків, пов'язаних із цифровою діяльністю дітей та молоді (Dunkels, et al., 2011; Green et al., 2011; Livingstone et al., 2014; Priebe, Mitchell, & Finkelhor, 2013). Такий ризик може виникнути через непроханий контакт, ініційований дорослим, та/або ризиковану поведінку з боку дитини чи молоді людини. Перше, як правило, концептуалізується у вигляді онлайн-хижаків, які намагаються завести дітей у чатах і на сайтах соціальних мереж (Boyd, 2014). Останнє відноситься до активної участі дітей і молоді у соціальних мережах, за допомогою яких вони шукають «нових друзів в інтернеті» або додають «невдомих до списку друзів або адресної книги» (АСМА, 2013). АСМА виявила, що така поведінка «зростає з віком»:

- У 2012 році приблизно четверо з десяти підлітків віком 14–17 років дотримувалися такої поведінки.
- Ті, хто «швидше за все надсилатимуть фотографії чи відео комусь, з ким ніколи не зустрічалися особисто», були віком 14–15 років (АСМА, 2013).

Крім того, дослідження *AU Kids Online* показало, що австралійці 9–16 років:

- тридцять чотири відсотки «мали контакт онлайн з кимось, кого вони не зустрічали віч-на-віч»;
- з цієї когорти 13–16-річні діти мали більший ризик такого контакту (Green et al., 2011, p. 9).

Гендерні відмінності

Дослідження, проведені в Канаді та Великобританії, показали значні відмінності в тому, як дівчата та хлопці сприймають і переживають ризики онлайн-контактів, зокрема непроханої уваги та кіберзалякування з боку незнайомих. Наприклад, коли запитали про знайомство з незнайомими людьми онлайн, було виявлено, що канадські діти та молодь віком 9–16 років:

- вісімдесят два відсотки дівчат вважають, що «їх можуть образити онлайн-незнайомці» порівняно з 63% хлопців;
- дівчата «менш сприймали інтернет як безпечне місце», ніж хлопці (Steeves, 2014a, стор. 5).

До того ж, серед дітей віком 12–15 років у Великій Британії більше дівчаток усвідомлювали ризик стати жертвою:

- п'ятнадцять відсотків дівчат були стурбовані тим, що незнайомці в інтернеті отримують доступ до їх особистої інформації, порівняно з 7% хлопців (Ofcom, 2015);
- чотирнадцять відсотків дівчат були стурбовані тим, що «люди видають себе за мене/зламують мій обліковий запис» у порівнянні з 6% хлопців (Ofcom, 2015, с. 109);
- 11% дівчат «особисто спілкувалися в інтернеті з тим, кого вони не знають», порівняно з 5% хлопців (Ofcom, 2015, стор. 116).

Сексуальне насильство за допомогою технологій

Незважаючи на спричинене ЗМІ використання терміну «порно-помста», що призвело до його широкого поширення у громадському надбанні, це дослідження свідомо використовує термін «технічне сексуальне насильство», щоб відобразити спектр дій, які він охоплює, і досвід постраждалих. Багато хто вважає порно помсти неправильним, оскільки воно не охоплює повного спектру сексуального насильства, викликаного стрімким розвитком цифрових технологій (Clough, 2016; Funnell, 2015; Комітет Сенату з правових і конституційних справ, 2016).

Визначення

Спочатку вважалося, що порно помсти передбачає «розповсюдження незадоволеним партнером в інтернеті, без згоди колишнього партнера (жертви), фотографій чи відео, на яких жертва зображена оголеною або залученою до статевих актів» (Гоціс, 2015, с. 2). Однак поточні дослідження показують низку мотивацій і злочинців, які неточно відображені цим терміном. З іншого боку, технологічне сексуальне насильство відображає спектр образливої поведінки, яка може здійснюватися «знайомими або незнайомими людьми, які поширюють зображення, щоб примусити, шантажувати, принизити чи збентежити іншу особу, або тими, хто поширює зображення для сексуального задоволення, веселощів, суспільної слави чи фінансової вигоди» (Henry, Flynn, & Powell, 2015, p. 3). Такі питання непропорційно впливають на жінок і дівчат, таким чином поміщаючи їх у ширші рамки насильства щодо жінок (Bates, 2016; Clough, 2016; Funnell, 2015; Powell & Henry, 2016). Таким чином, дослідники припускають, що явище, відоме як порно-помста, точніше називати сексуальним насильством за допомогою технологій, яке передбачає розповсюдження інтимних та/або відвертих зображень без згоди з метою заподіяння шкоди (Clough, 2016; Powell & Henry, 2016).

Дії, які зазвичай класифікуються як сексуальне насильство за допомогою технологій, включають ситуації, у яких злочинець:

- свідомо чи з необережності записує інтимне зображення без згоди;
- свідомо чи з необережності ділиться інтимними зображеннями без згоди;
- погрожує зробити та/або поширити інтимні зображення без згоди, незалежно від того, чи існують ці зображення (Комітет Сенату з правових і конституційних справ, 2016).

Згода є ключовою у наведеному вище списку, а визначення як «згоди», так і «інтимного» мають вирішальне значення для законодавства, яке керує сексуальним насильством за допомогою технологій. Як зауважив Директор державного обвинувачення Співдружності, навіть матеріали особистого чи інтимного характеру можуть спричинити подібний рівень страждань, якщо їх розповсюджувати без згоди (Henry et al., 2015).

Розслідування Сенату явища, яке в просторіччі називають порно-помстою, надало роз'яснення щодо того, що можна описати як інтимне зображення, заявивши, що воно «може змінюватися відповідно до стандартів спільноти», і використало приклад мусульманської жінки без хіджабу як менш-ніж-типовий інтимний образ (Довідковий комітет Сенату з правових і конституційних питань, 2016 р., стор. 2). Дослідження сексуального насильства, вчиненого за допомогою технологій, також може використовувати термін «сексуальна експлуатація на основі зображень» замість «порно-помсти», оскільки воно переосмислює проблему, щоб зосередитися на кривднику та охоплює ширший діапазон поведінки (Henry & Powell, 2016).

Статеві відмінності

Сексуальне насильство, спричинене технологіями, вражає головним чином жінок і дівчат і в основному скоюється чоловіками та хлопцями (Clough, 2016). Таким чином, воно розглядається як охоплює нові форми сексуального насильства та/або домашнього насильства, зокрема сексуальне насильство за участю більше ніж одного кривдника та насильство з боку інтимного партнера (Bates, 2016; Citron & Franks, 2014; Funnell, 2015; Powell & Henry, 2016). Як і у випадку з більш традиційними формами насильства щодо жінок, розповсюдження інтимних зображень без згоди має тривалі наслідки в багатьох контекстах, починаючи від почуття сорому за те, що їх публічно характеризують як «сексуально доступних, сексуально експресивних або сексуально покірних» (Урбас, Урбас, & Boer, 2015, стор. 2) до «втрати роботи або майбутніх перспектив працевлаштування» (Henry, et al., 2015, стор. 3). У контексті домашнього насильства сексуальне насильство за допомогою технологій може використовуватися «як засіб погрози, примусу або контролю над жінками» (Powell & Henry, 2016, с. 6), змушуючи їх «вчиняти дії без згоди, залишатися у відносинах або утримуватися від висунення кримінальних звинувачень» (Henry et al., 2015, р. 3). Наслідки такої віктимізації для психічного здоров'я також подібні до тих, які відчувають жертви/постраждалі після контактного сексуального насильства, і включають такі захворювання, як посттравматичний стресовий розлад і клінічна депресія (Bates, 2016).

Хоча важливо зазначити, що хлопчики та чоловіки також страждають від сексуального насильства за допомогою технологій, дослідження показують, що «жінки та дівчата можуть стати мішенню для певних форм цифрового насильства (наприклад, сексуальне насильство чи порно з метою помсти) саме через свою стать та намір кривдника «присоромити повію» (Henry & Powell, 2016, р. 399). Крім того, серйозна шкода жертвам, така як «переслідування, втрата професійних і освітніх можливостей, а також психологічна шкода», посилюється додатковим ризиком заподіяння шкоди тим, хто відкрито розповідає про свій досвід (Citron & Franks, 2014, стор. 347). Наслідки сексуального насильства, спричиненого технологіями, самі по собі є гендерними, «оскільки жінки та дівчата можуть зазнати несприятливих наслідків через збереження застарілих міфів і очікувань щодо сексуальних норм і очікувань конкретно для жінок» (Henry & Powell, 2016, р. 399). Цей момент наголошується в дослідженні сексуального насильства за допомогою технологій у США. Ретельний аналіз судових справ і кількісних досліджень у США показав, що він «набагато частіше вражає жінок і дівчат, ніж чоловіків і хлопчиків, і створює для них набагато серйозніші наслідки» (Citron & Franks, 2014, стор. 348).

Вплив на молодь

Національне опитування 600 молодих дівчат і жінок віком від 15 до 19 років виявило гендерні моделі сексуального насильства за допомогою технологій, що робить цю когорту особливо вразливою до невірливого обміну своїми інтимними зображеннями (Plan International Australia & Our Watch, 2016). Більше половини респондентів опитування «погодились, що дівчат часто змушують робити «сексуальні» фотографії та ділитися ними», і такі запити «майже завжди були небажаними та незапрошеними» (Plan International Australia & Our Watch, 2016, стор. 3). Інші дослідження показують, що «молодь віком 18–24 років частіше, ніж інші вікові групи, зазнають цифрових переслідувань і насильства» (Powell & Henry, 2016, стор. 1), і що самі молоді люди визнають гендерні подвійні стандарти щодо секстингу та неконсенсусне розповсюдження зображень (McGovern та ін., 2016).

Існує додаткове занепокоєння тим, що нормалізація секстингу може призвести до дій з боку дорослих щодо експлуатації дітей та молоді. Пауелл і Генрі висловлюють занепокоєння з приводу: «сексуальної експлуатації» або «сексуального здирства» молодих людей, часто дорослими кривдниками, де сексуальні образи [використовуються], щоб примусити молодь до сексуального насильства», або в ситуаціях, коли дорослі створюють «фальшиву інтернет-ідентифікацію, щоб отримати сексуальні зображення від молодої людини, вміст яких потім використовується як загроза для захисту подальших зображень» (2016, стор. 3–4).

Додатково, випадки образливої поведінки секстингу, коли діти та молоді люди брали участь у примусовому секстингу та обміні інтимними зображеннями без згоди, нещодавно виникли як правові дилеми (Powell & Henry, 2016). Занепокоєння щодо застосування кримінального законодавства до дітей і молоді в інцидентах секстингу було відмічено в дискусіях про юридичне управління сексуальним насильством за допомогою технологій, і загально визнано, що справи, пов'язані з молодими людьми віком до 18 років, повинні розглядатися відмінно справам за участю дорослих (Департамент Генерального прокурора, 2015; Довідковий комітет Сенату з правових і конституційних питань, 2016).

Молодіжна культура та цифрова культура

Розвиток цифрових технологій — особливо коли вони стали «більш конвергентними, мобільними та індивідуалізованими» — вплинув на зміни в молодіжній культурі (Boyd, 2014; Livingstone & Haddon, 2012, р. 4). Сучасні діти та молодь «користуються інтернетом регулярно та ефективно» і часто створюють як ведуче цифрове життя, яке доповнює їх існування офлайн (Mossberger, Tolbert, & McNeal, 2008, р. 1). Цифрове життя відбувається в онлайн-«мережевих громадських місцях», де діти та молодь виражають себе та взаємодіють з іншими (Boyd, 2014). Подібно до того, як «публічна культура пов'язує залучення до популярної культури з практикою участі в публічній сфері», мережеві громадськості «сприяють розвитку суспільної ідентичності та

практик, що керуються дружбаю в Інтернеті» (Kupiainen, Suoninen, & Nikunen, 2012, p. 99). Відокремлення молодого людини від батьків/опікунів у мережевих громадських місцях відіграє вирішальну роль у створенні ідентичності, а цифрові технології створили «віртуальний світ, який групи дітей молодшого віку (і старших) ділять разом без своїх сімей» (Флір, 2011, стор. 18)

Мережева громадськість демонструє центральну роль інтернету в способах існування, зокрема в соціальній взаємодії (Boyd, 2014). Це особливо важливо в проєкті побудови ідентичності в підлітковому віці та ранніх способах самопрезентації в групах однолітків. Як зазначено в Boyd (2014, стор. 201), люди «розвивають відчуття того, що є нормативним, колективно коригуючи свою поведінку на основі того, що вони бачать у громадськості, в якій живуть і розуміють». Мережева громадськість створює серйозні проблеми в цьому відношенні, оскільки молоді люди «борються з тим, що означає бути публічним і бути на публіці» (Boyd, 2014, p. 204). Дійсно, про «невідому нескінченну аудиторію» інтернету легко забути, особливо дітям і молоді, які користуються соціальними медіа. Конструювання онлайн-я та подолання розриву між публічним і приватним контекстами є головними проблемами для сучасного цифрового покоління, і вони будуть обговорюватися в наступних розділах.

Конструювання себе онлайн

Головне завдання дітей і молоді давно описується як завдання побудови ідентичності (Boyd, 2014; James, 2009). Як зазначено в Капідзічу та Герінгу (2011 р. 959), «підлітковий вік є вирішальним періодом у формуванні та розповсюдженні ідентичності». Експериментування є значною частиною цього завдання, оскільки як імператив розвитку, так і нестабільність їх «я» спонукають [молодих людей] експериментувати зі своєю ідентичністю та самопрезентацією» (Kirwil & Laouris, 2012, стор. 113). Кірвіль і Лауріс (2012, стор. 113) писали про три аспекти експериментування:

- соціальна компенсація: «подолати сором'язливість, труднощі спілкування чи іншу слабкість»;
- самодослідження: за допомогою якого молоді люди приймають «різні риси особистості або ідентичності, щоб досліджувати, як інші реагують»;
- соціальне сприяння: «сприяти побаченням, знайомствам та налагодженню стосунків» (2012, с. 113).

Інтернет ідеально підходить для підтримки вищевказаних трьох аспектів експериментування, оскільки «нові медіа надають підліткам нові простори для дослідження ідентичності» (Джеймс, 2009, с. 24). Добре задокументовано, що діти та молодь «використовують онлайн-середовища, щоб досліджувати та експериментувати з елементами своєї ідентичності, пробувати нові особистості, характеристики та фізичні форми» (Bond, 2010; Boyd, 2014; Fleer, 2011; Katz та ін., 2015, стор. 579; Махірі, 2013). У своєму дослідженні того, як інтернет допомагає молодим людям розвивати самосвідомість, Katz та ін. (2015) розповідав про роботу по створенню ідентичності та про те, як інтернет підтримує самовираження. Вони писали: «Самовираження ідентичності відбувається в багатьох різних форматах, оскільки молодь завантажує тексти, зображення та відео артефакти та взаємодіє з іншими на форумах, у соціальних мережах та інших спільнотах» (Katz, et al., 2015, p. 579).

Крім того, інтернет підтримує практику онлайн-анонімності, що може призвести до більшого ризику та негативного досвіду в інтернеті (Dunkels et al., 2011; James, 2009). Молоді люди, які мають можливість представляти фальшиві або змінені особи в інтернеті, часто вирішують натомість представити «аспекти свого офлайн-я» (Джеймс, 2009, стор. 24). Данкелс та його колеги виявили, що «концепція анонімності не така проста, як може здатися. Часто, коли ми говоримо про онлайн-анонімність, ми насправді маємо на увазі псевдонім, який означає, що особа взяла псевдонім» (2011, с. 8). Хоча анонімність дозволена та навіть підтримується в онлайн-просторах, діти та молодь відтворюють аспекти своєї фактичної ідентичності у своїх онлайн-ідентичностях, зокрема щодо етнічної приналежності, класу та статі (Andersson та ін., 2015). Дійсно, Бойд стверджував, що «те, що підлітки роблять в інтернеті, не можна відокремити від їхніх ширших бажань та інтересів, установок і цінностей» (2014, стор. 202). Однак молоді люди особливо беруть участь в «експериментах з ідентичністю», за допомогою яких вони модифікують або змінюють аспекти своєї ідентичності в інтернеті (Katz, et al., 2015; Kirwil & Laouris, 2012). Кац та його колеги використали приклад дівчини-підлітка, яка представляє себе «старшою, щоб її сприйняли серйозно в політичній дискусії», що автори описали як експеримент з ідентичністю, що підтримує саморефлексію через реакцію аудиторії (2015, с. 579).

Однак експерименти з ідентичністю також можуть нести ризики високого рівня. Наприклад, Kirwil and Laouris (2012) виявили, що діти та молодь можуть мати негативний досвід в інтернеті в результаті експериментів з ідентифікацією. Автори повідомили, що:

- Двадцять вісім відсотків «дітей, які експериментували зі своїм «я», прикидаючись іншим типажом в мережі ... зазнала шкоди після зустрічі зі своїми контактами офлайн», порівняно з 14% «дітей, які не експериментували таким чином».
- Дев'яносто відсотків дітей, які користувалися сайтами соціальних мереж і «прикидалися іншим віком», мали негативний досвід «внаслідок впливу сексуальних зображень» (Kirwil & Laouris, 2012, стор. 121).

Експерименти з ідентичністю є результатом «онлайн-ефекту розгальмування» (Suler, 2004), який дослідники пояснюють «тим фактом, що ми діємо менш стримано в інтернеті» (Dunkels, et al., 2011, p. 8). Кац та ін. (2015, стор. 579) заявив, що молоді люди винахідливі у своїй поведінці в інтернеті та «зберігають свою онлайн-ідентичність, одночасно залучаючись до саморефлексії та управління враженнями». Однак «вразливість ідентичності лежить в основі психологічних експериментів молоді» (Abbott-Chapman & Robertson, 2009, стор. 420) і може призвести до шкоди дітям і молоді в інтернеті.

Групи однолітків та обізнаність аудиторії

Спільне створення ідентичності є важливим аспектом навчання та соціалізації, і воно може відбуватися через самопрезентацію дітей та молоді та усвідомлення аудиторії в їх цифровому житті (Abbott-Chapman & Robertson, 2009). Багато дослідників, які досліджують значення залучення молодих людей до нових технологій та поведінки в інтернеті, застосовували теорії самопрезентації та перформативності Гоффмана (1959) (Abbott-Chapman & Robertson, 2009; Boyd, 2012; Hogan, 2010; Lincoln & Robards, 2014; Marwick & Boyd, 2010; Vitak, 2012). Значна частина роботи Гоффмана зосереджена навколо якостей особистості, залежних від аудиторії, тобто того, як «аудиторія часто уявляється та створюється індивідом, щоб належним чином представити себе» (Marwick & Boyd, 2010). Таким чином, «самопрезентація є спільною» (Marwick & Boyd, 2010, стор. 123). Такі вчені, як Марвік і Бойд (2010, стор. 123), відзначили важливість реакції однолітків на проект побудови ідентичності, згідно з яким «індивіди зазвичай спостерігають за тим, як люди реагують на них, коли представляють себе». Діти та молоді люди схильні відтворювати однакові мережі однолітків у своєму цифровому житті та фізичному світі (Boyd, 2014; Robards & Bennett, 2011). Незважаючи на те, що діти та молодь взаємодіють з одними і тими ж мережами однолітків як онлайн, так і офлайн, у них більше шансів експериментувати та виражати себе онлайн через ефект розгальмування інтернету. Поведінка молодих людей в інтернеті є продуктом конструкцій як їх самих, так і їхньої аудиторії, які часто демонструють варіацію їхньої поведінки поза мережею. Реакція однолітків має вирішальне значення для побудови ідентичності в дитинстві та підлітковому віці. У ранньому дитинстві Гарвіс (2015, стор. 30) виявив, що соціальна взаємодія підтримує «побудову знань у відповідний для розвитку спосіб». Подібним чином позитивна підтримка з боку однолітків і сім'ї важлива для побудови ідентичності, пов'язаної з підлітковим віком.

Як зазначили Бахр і Пендергаст, «однолітки є мірилом того, наскільки успішною була експериментальна ідентичність» (2007, с. 159).

Публічне та приватне в онлайн-контекстах

Цифрове життя дітей і молоді не можна відокремити від їхнього розвитку як особистостей і соціальних істот (Boyd, 2014; Buckingham, 2013). Розмита межа, що розділяє онлайн- і офлайн-контексти, означає, що обізнаність аудиторії важлива для дітей і молоді в той час, коли вони роблять перші кроки в експериментуванні щодо особистості та стосунків. Експерименти та навчання молодих людей ускладнюють онлайн-контекст, зокрема через створення цифрового сліду або тривалий вплив онлайн-поведінки. Ідея ганебної поведінки та/або збентеження, що впливає на майбутню репутацію, не є новою для теорій побудови ідентичності та самопрезентації в підлітковому віці. У минулому діти та молодь експериментували з самопрезентацією в приватних офлайн-просторах «в обмеженому колі близьких людей» (Abbott-Chapman & Robertson, 2009, p. 420). Незважаючи на те, що експерименти із самопрезентації в більш традиційних місцях не завжди безпечні, навряд чи стануть публічними.

Розмиті межі між фізичним і віртуальним світом для молодих людей, «які використовують приватний простір, щоб досліджувати та формулювати» себе (Lincoln & Robards, 2014, стор. 931–92), можуть призвести до діяльності високого ризику. Дослідження того, як молоді люди поєднують публічне і приватне у своєму онлайн-житті, виявило, що вони «іноді «забувають» про аудиторію, що може «викликати незручні ситуації» (Lincoln & Robards, 2014, p. 935). Лінкольн і Робардс (2014, с. 936) пишуть, що «молоді люди керують своєю ідентичністю в різних контекстах, у яких їм доводиться думати та переглядати свої стратегії контролю, іноді в контексті збентеження». Такі множинні контексти стосуються різноманітних онлайн- і офлайн-сайтів, а також перекриття публічних і приватних доменів (Lincoln & Robards, 2014; Pearson, 2009; Vitak, 2012). Найбільш поширене розмивання публічного та приватного контекстів відбувається, коли молодь виходить в інтернет зі своєї спальні, таким чином пов'язуючи домашні простори з кіберпростором, що робить «відмінності між «всередині» і «зовні» та «приватний і громадський простір здаються зайвими або, принаймні, мінливими»» (Abbott-Chapman & Robertson, 2009, стор. 421).

Взаємодія онлайн- і офлайн-контексту впливає на те, як молоді люди використовують інтернет — і сайти соціальних мереж — як безпечне місце для експериментів зі своєю особистістю та поведінкою. Діяльність у соціальних мережах підтримується процесами самопрезентації, які «ніколи не створюються в порожнечі» (Boyd, 2014, с. 4). Було відмічено, що офлайн-контексти «обмежені багатьма способами», а онлайн-контексти ні, що

підвищує їхню привабливість (Джеймс, 2009, с. 23). Наприклад, Джеймс (2009) зазначив, що такі фактори, як час, місце розташування та можливості, обмежують можливості дітей і молоді спілкуватися та виражати свою ідентичність в офлайн-контексті. Бонд (2010) є одним із тих, хто називав індивідуалізовані та персональні пристрої, такі як мобільний телефон, пов'язаними з уявленнями про конфіденційність, і писав, що вони «розмивають межі між дорослістю та дитинством, публічним і приватним», а також є «фундаментальними для дитячої побудови самоідентичності» (с. 594–597). Переваги та ризики таких технологій підкреслюють необхідність ефективної освіти щодо обізнаності аудиторії та публічного/приватного контексту, оскільки «природа публічності фактично змінюється щодня в житті людей» в онлайн-просторах (Boyd, 2010, р. 205).

Колапс соціальних мереж і контексту

Діяльність дітей та молоді в інтернеті, особливо в соціальних мережах, може охопити небажану аудиторію. Соціальні медіа ідеально підходять для проекту побудови ідентичності, оскільки вони дозволяють молоді «доступ до своїх друзів», а також надають «можливість бути частиною більш широкого громадського світу, фізично перебуваючи у своїх спальнях» (Boyd, 2014, стор 201).

Однак у той час як Болтон та ін. (2013, стор. 247) стверджували, що використання молодими людьми соціальних медіа має вирішальне значення для їх соціального світу та індивідуальної «регуляції емоцій», вони вказали, що така діяльність також впливає на «ставлення до приватного життя». Ван Дайк (2013, с. 51) зауважив, що сайти соціальних мереж «пропонують окремим користувачам сцену для створення іміджу про себе та для популяризації цього іміджу за межами інтимних кіл» і підкреслив, що «популярність і розголошення — це дві сторони однієї медалі» Дійсно, розголошення та поширення є значною частиною взаємодії молоді із соціальними медіа. Молоді користувачі соціальних медіа, зокрема, можуть відчувати, що вони мають певний вибір щодо того, які їхні публікації може переглядати їхня аудиторія, що описується як відчуття «символічного контролю» (Lincoln & Robards, 2014, стор. 932). Однак навіть молоді люди, які знають про аудиторію, можуть зіткнутися з незручними або шкідливими (іноді довготривалими) наслідками, коли неправильно оцінюють свою онлайн-аудиторію та контроль над нею.

Керувати кількома онлайн-аудиторіями в соціальних мережах важко, оскільки вони часто «зведені в одну гомогенну групу» через процес розпаду контексту (Вітак, 2012, с. 454). Контекстний колапс стосується «злиття різноманітних складних соціальних світів (що складаються з родини, друзів, колишніх шкільних товаришів, романтичних інтересів, колег по роботі тощо) в єдине перформативне середовище: профіль, який є ядром соціальної мережі» (Lincoln & Robards, 2014, стор. 928). Згорання контексту є важливим для розуміння того, як молоді люди обговорюють свою онлайн-ідентичність, оскільки платформи соціальних мереж (зокрема, Facebook, Twitter) розміщують «роботодавців і романтичних партнерів на одній площині спілкування», змушуючи «користувачів сегментувати аудиторію та представляти різноманітні версії себе» (Вітак, 2012, с. 452). Крім того, «технології соціальних медіа згортають численні аудиторії в єдиний контекст, що ускладнює для людей використання тих самих методів онлайн, які вони використовують для обробки множинності в особистій розмові» (Marwick & Boyd, 2010, р. 114). Наприклад, у фізичному світі молоді люди взаємодіють зі своїми однолітками «по-іншому, ніж коли вони спілкуються зі своєю родиною чи вчителями» (Boyd, 2014, р. 36).

Контекстний колапс концептуалізується як питання, яке потребує постійного контролю з боку дітей та молоді, які користуються соціальними медіа, і дослідження показують, що молодь часто «висловлює конкретне, прагматичне розуміння аудиторії» (Marwick & Boyd, 2010, р. 120). Дійсно, молодь вміє «домовитися з кількома аудиторіями, які перетинаються, стратегічно приховуючи інформацію ... і намагаючись відобразити себе як автентичну особистість, так і цікаву особистість» (Marwick & Boyd, 2010, р. 122).

Однак молоді часто важко подолати колапс контексту. Це тому, що «контекст, з яким стикаються підлітки в інтернеті, рідко відбувається в момент, коли суперечливі глядачі відповідають одночасно. Набагато більше шансів, що вони будуть пережити з часом, оскільки нова аудиторія читатиме повідомлення в новому світлі» (Boyd, 2014, р. 33).

У той час як молодь може змінювати свою поведінку належним чином відповідно до своєї уявної аудиторії та здійснювати символічний контроль над налаштуваннями конфіденційності в соціальних мережах, природа інтернету не гарантує довгострокової безпеки. У цьому сенсі «технологія ускладнює наші метафори простору та місця, включаючи віру в те, що аудиторія відокремлена одна від одної» (Marwick & Boyd, 2010, стор. 115).

Використання та розсилка мобільного порно

Повсюдне поширення смартфонів серед молоді призвело до «історичної кон'юнктури, в якій уявлення про ідентичність, індивідуалізм, спосіб життя та соціальність — і їхній зв'язок із технологіями та медіа-практикою — потребують переосмислення» (Hjorth, Burgess, & Richardson, 2012, р. 1). Мобільні телефони є однією з технологій, яка передбачає динаміку офлайн, «створюючи нові шляхи для навігації у фізичному просторі» (Boyd, 2012, р. 211). Дійсно, мобільні телефони були описані як «важливий реквізит» для дітей та молоді, щоб «публікувати правильний образ» і «надати простір для повсякденних виступів молодих людей» (Bond, 2010, р. 599). Обмін і спілкування

через соціальні медіа є важливим для сучасних мереж однолітків дітей і молоді, і Бонд (2010, с. 591) писав, що «неволодіння мобільним телефоном ... може призвести до соціального відчуження». Букінгем (2013, с. 11) вказав на цікавий парадокс, що хоча «технології пропонують батькам більший потенціал для стеження», купуючи своїм дітям мобільні телефони, «вони також дозволяють дітям ухилитися від контролю» через збільшення неконтрольованого часу онлайн. Таким чином, «індивідуалізоване надання технологій підриває потенціал батьківського контролю та посередництва» (2013, с. 11).

Мобільні телефони можуть надавати дітям і молоді «конфіденційність, свободу [і] безпеку» (Bond, 2010, с. 591) по-новому, але вони також відіграють значну роль у контакті молодих людей з онлайн-порнографією (Horvath та ін., 2013, стор. 24). У той час як мобільні телефони є «необхідними у формуванні, підтримці та маніпулюванні близькими, інтимними стосунками», вони також є інструментом для «обміну сексуальним матеріалом, як завантаженням з інтернету, так і створенням користувачами» (Bond, 2010, р. 599). Було встановлено, що дитяче «Споживання мобільного порно, здається, обертається навколо процесу спільного використання та обміну сексуальним вмістом ровесників» (Abelee та ін., 2014, с. 9).

Дослідження, проведене у Великій Британії, у якому опитували дітей та молодь віком 11–17 років про споживання порнографії в інтернеті, показало, що дівчата змогли «окреслити стратегії та поведінку, щоб убезпечити себе в контексті виробництва та надсилання матеріалів сексуального характеру» (Bond, 2010, стор. 596). Молодь в дослідженні Бонда (2010), особливо у віці 14–15 років, обговорювали завантаження, обмін і перегляд «візуальних матеріалів сексуального характеру» як частину «їхнього повсякденного життя, щоб позбутися від нудьги, створити гумор і отримати популярність». (стор. 598). Дійсно, усі учасники цього дослідження (юнаки та дівчата) «говорили про перегляд матеріалів сексуального характеру через мобільні телефони (хоча не обов'язково їхні)» (с. 598). Одним із висновків, які викликають особливе занепокоєння в цьому дослідженні, була «доступність сексуального матеріалу» в інтернеті (с. 598).

Інші дослідники повідомили про подібні висновки, наприклад, що старші діти тепер піддаються більшому ризику впливу онлайн-порнографії, оскільки вони, швидше за все, мають власний особистий пристрій, через який вони виходять в інтернет (Horvath et al., 2013). Деякі дослідники, такі як Abelee et al. (2014) вказали на зміни в індустрії порнографії, спричинені цифровими технологіями: «Мобільне порно — це великий бізнес. Секс-індустрія отримує значні доходи від виробництва та продажу порноконтенту для мобільного ринку» (с. 9).

Проекти молодих людей зі створення ідентичності часто підлягають «схваленню та прийняттю однолітками» (Cooper et al., 2016, р. 710). Було стверджено, що «існує тиск, щоб відповідати секстингу та використанню мобільного порно, щоб досягти визнання однолітків, надаючи докази того, що обидві моделі поведінки використовуються для демонстрації або отримання статусу в групі однолітків» (Abelee та ін., 2014, с. 9). Однак секстинг можна вважати «проблемним, лише якщо повідомлення потрапляють до небажаних одержувачів або маніпулюються ними, щоб спричинити шкідливі наслідки»; важко відрізнити секс-повідомлення, які є «веселими» та «примусовими» (Livingstone & Gorzig, 2012, р. 152). Статевий розвиток молодих людей важливий для їхнього проекту побудови ідентичності, і хоча такі завдання, як соціалізація, є діяльністю протягом усього життя, їхня роль у перші роки життя індивіда є особливо важливою. Таким чином, «зв'язок між використанням і впливом медіа та сексуальним розвитком підлітка» (Abelee та ін., 2014, с. 7) є ключовим для нашого розуміння життя дітей і молоді.

Дослідження впливу порнографії на дітей та молодь

Ключові питання інтерпретації літератури

Під час дослідження та інтерпретації літератури було виявлено кілька проблем. Ключовими питаннями були: розуміння змісту порнографії, варіації у визначеннях, зразках і методах, негативність і упередженість щодо сексуальної моралі, критична грамотність і свобода волі молодих людей, а також розуміння шкоди в контексті.

Зміст порнографії

Існує багато різних видів порнографії, «як професійної, так і аматорської, та включає в себе широкий діапазон жанрів, таких як еротика, хардкор, груповий секс, геї, лесбійки, БДСМ, жононенависницька, феміністична та квір-френдлі» (Hare et al., 2014, стор. 148). Переважна більшість порнографічного вмісту в інтернеті є гетеросексуальним, створюється чоловіками для чоловіків, не передбачає використання презервативів, зображує секс як інструмент і може бути класифікований як принизливий або експлуатуючий жінок.

В аналізі вмісту 45 випадково відібраних безкоштовних порнографічних відео з 15 популярних (гетеросексуальних) веб-сайтів Горман, Монк-Тернер і Фіш (2010) виявили, що презервативи використовувалися рідко, лише в 2% сцен. Їхній аналіз також виявив, що більшість виконавців були білими (76%), більшість фільмів були професійної якості

(61%) і, швидше за все, було представлено двох акторів (56%). Сексуальними актами, які найчастіше зображували, були генітальна стимуляція (90%), феліяція (79%) і вагінальний статевий акт (68%), потім поцілунки (50%), жіноча мастурбація (38%), кунілінгус (37%), анальний статевий акт. (32%) і чоловіча мастурбація (13%). У більшості відео жінки частіше були оголеними, ніж чоловіки (55%), а найпоширенішими темами були чоловіки в позиціях домінування або експлуатації над жінками (55%) і жінки в позиціях підкорення (47%). Дослідники описують це такими термінами:

Як правило, чоловік-актор керував сексуальними актами, які відбувалися. Це досягається шляхом того, що учасник-чоловік переводить жінку в будь-яке положення, яке йому заманеться, або словесно інструктує жінку виконувати певні дії чи рухає її тілом різними способами. (Горман та ін., 2010, стор. 138)

Майже половина проаналізованих відео включала жагу або готовність жінок домінувати над ними (49%) і еякуляцію на обличчя учасниць (45%). Подібні показники зображень статевих актів були виявлені в іншому аналізі контенту 100 безкоштовних (гетеросексуальних) порнографічних відео з 10 популярних веб-сайтів (Vannier, Currie, & O'Sullivan, 2014). Дослідження Vannier та його колег (2014) також відзначило, що більшість чоловіків-виконавців мали доглянуте (46%) або не мали (35%) лобкове волосся, а жінки-виконавці зазвичай не мали лобкового волосся (61%) або доглянуте лобкове волосся (30%). Використання презервативів також виявилось «практично відсутнім» і було лише в 2% відео (Vannier, et al., 2014, p. 262). Дослідники також помітили, що у всіх відео, де відбувалися переконання:

Актори, які висловлювали небажання або вагання, зрештою були переконані брати участь у сексуальній активності та, здавалося, отримували задоволення від сексуальної активності, якій вони спочатку чинили опір. Ці образи можуть нормалізувати те, що в дослідницькій літературі називається «символічним опором». Символічний опір визначається як такий, що виникає, коли особа, зазвичай жінка, каже «ні», коли вона має на увазі «так», і що її протести не слід сприймати серйозно». (Vannier et al., 2014, стор. 262)

У дослідженні гендерної (не)рівності в інтернет-порнографії Клаассен і Пітер (2015) проаналізували 400 порнографічних відео з чотирьох найбільш відвідуваних порнографічних веб-сайтів, виявивши, що чоловіків частіше зображують домінуючими (39%), а жінок – покірними (43%). Частини жіночого тіла крупним планом (61%) траплялися набагато частіше, ніж частини чоловічого тіла крупним планом (19%), що вказує на те, що жінок інструменталізують (об'єктивують) частіше, ніж чоловіків у порнографічних зображеннях (Klaassen & Peter, 2015). У цьому дослідженні акти насильства щодо жінок були присутні в 37,2% сцен (порівняно з 3%, які зображували акти насильства щодо чоловіків). Насильство по відношенню до жінок у проаналізованих відео, як правило, включало поранення (27%) або затикання рота (19%). Відповіді виконавиць на ці вчинки були переважно нейтральними, «ніби це жодним чином не зачепило» (Klaassen & Peter, 2015, стор. 728). Було виявлено, що насильницькі дії¹ трапляються рідко у зразках, вивчених Gorman et al. (2010) та Vannier et al. (2014), хоча кожен з них зазначає, що «насильницька порнографія» є суттєвою меншістю піджанру гетеросексуальної порнографії, яку можна шукати як таку.

Порівнюючи вміст 50 гомосексуальних і 50 гетеросексуальних порнографічних DVD-дисків, дослідники виявили, що контакт еякуляту зі слизовими оболонками (включаючи слизову оболонку порожнини рота, піхви або анального отвору) значно частіше відбувався в гетеросексуальних відео (48%), ніж у гомосексуальних відео (10%) (Грудзен та ін., 2009). У цьому дослідженні презервативи також використовувалися значно менше під час гетеросексуальних (7%), ніж гомосексуальних (64%) статевих актів зі статевим членом, що свідчить про те, що гомосексуальні порнографічні зображення набагато частіше включатимуть використання презервативів (Grudzen et al., 2009). Хоча слід зазначити, що гомосексуальна порнографія без презерватива («без сідла») є значною меншістю піджанру гей-порнографії (див. Jonas et al., 2014).

Щоб зрозуміти потенційну шкоду порнографії, важливий вміст, який споживається. Деякі доречні запитання включають: чи акти зображені як консенсусні (як до, так і під час сексуальної активності)? Чи містить вміст насильство? Чи жінки зображені як об'єкти для сексуального задоволення чоловіків? Чи використовуються презервативи? Чи представлені інші види більш безпечних сексуальних практик? Чи виглядає вміст ніжним? Чи зображені стосунки між сторонами? Які стосунки (тобто між чоловіком, який займає владну позицію, і жінкою, яка займає підлегле становище; вони зображені як незнайомці)? Які види сексуальних задовольень представлені та як? Чи вважаються зображені дії культурно нормативними? Чи зображення посилюють расистські чи сексистські стереотипи?

Визначення

Різні дослідження по-різному визначають порнографію, часте використання та ризиковану сексуальну поведінку, що ускладнює порівняння результатів. Часто не робиться різниці між небажаним впливом і навмисним використанням. Мало відомо про вміст порнографії, яку переглядають підлітки (те, що вони насправді дивляться) (Owens et al., 2012; Peter & Valkenburg, 2016) або про те, для кого асоціації між порнографією та

¹ Дослідники визначили насильство як «використання явної сили (наприклад, батогами, щипками, ляпасами, тягання за волосся, зв'язування та удари ногами» (Gorman et al., 2010, p. 135).

шкідливим впливом є найсильнішими. Тобто, «хто стійкий до повідомлень у порнографії, а хто сприйнятливий?» (Peter & Valkenburg, 2016, стор. 526). Часто в дослідженнях, що описують наслідки порнографії, не приділяється уваги «уявному реалізму»; тобто як споживачі розуміють цей матеріал і як це впливає на його сприйняття. Наприклад, в одному дослідженні, присвяченому дослідженню використання порнографії у фокус-групах з підлітками, молоді чоловіки описали матеріал як повністю відокремлений від їх сексуального життя з іншими (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010), заперечуючи зв'язок між використанням порнографії та сексуальними уподобаннями підлітків, ставлення та поведінка.

Ми визначаємо «інтернет-матеріали відвертого сексуального характеру» (SEIM) у таких термінах: «онлайніві [фотографії та] відео, які неприховано зображують сексуальні дії та геніталії та зазвичай мають на меті збудити глядача» (Hare et al., 2014, р. 148). SEIM «містять широкий спектр відвертих, графічних зображень дій, які спеціально розроблені, щоб викликати та посилити сексуальні реакції у споживача» (Hare та ін., 2014, стор. 148). Підлітки можуть по-різному визначати, що вважається порнографією; наприклад, чи вважаються оголені чи напівоголені нерухомі зображення людей порнографією, чи порнографія конкретно стосується зображень сексуальних актів (Tomson, Byrne, & Trust, 2014). Хоча для нас може бути більш помітним використання фрази «інтернет-матеріали сексуального характеру», було відмічено, що молодь краще розуміє терміни «х-рейтинг» і «порнографія» (Braun-Courville & Rojas, 2009).

Можливо, доречніше використовувати термін «порнографія» (у множині), щоб підкреслити, що цей матеріал має багато різних форм і змісту (Barker, 2014).

«Вплив» по-різному використовується в літературі для опису випадкового (небажаного) досвіду, а також навмисного використання (споживання). Наприклад, Пітер і Валкенбург пояснюють, що вони використовують вплив як «активний, свідомий і цілеспрямований контакт» (Пітер і Валкенбург, 2006b, стор. 640), який ми називаємо використанням або споживанням. Ми зберігаємо доступ для опису досвіду SEIM, який є випадковим, а не навмисним.

Зразки

У літературі вибірки досліджень відрізняються за віковою групою, а також за зручністю, причому багато вибірок складаються зі студентів психологічних коледжів у США. Соціально-політичний і культурний контексти місця розташування зразків також важливі. Два опозиційні контексти провели найбільше досліджень у цій сфері: по-перше, США, де сексуальний консерватизм домінує в державній політиці, а статеве виховання лише отримує федеральне фінансування на утримання; і по-друге, Скандинавія (особливо Швеція та Нідерланди), де переважають сексуально-ліберальні підходи до порнографії та сексуальності підлітків, а також більше сексуальної освіти. Обидва вони суттєво відрізняються від австралійського контексту, який, ймовірно, найчастіше знаходиться десь між цими двома ставленнями до порнографії та сексуальної освіти.

Методи

Багато досліджень відзначають етичні (і потенційно юридичні) проблеми у проведенні делікатного дослідження з уразливими групами населення, яким є дослідження порнографії з неповнолітніми. Наприклад, вони відзначають, що з етичної точки зору не можна проводити експериментальні дослідження на підлітках, і зазвичай приділяють велику увагу тому, щоб діти не контактували з матеріалами, з якими вони ще не стикалися (наприклад, див. Livingstone et al., 2011). Два звіти про дослідження, які описували порнографічні матеріали або сценарії для дітей, не отримали схвалення комісії з питань етики людини (Romito & Beltrami, 2011; Tomson et al., 2014). У деяких кількісних дослідженнях кореляції часто представляють так, ніби використання порнографії є рушійною силою або причиною проблемного ставлення та поведінки, особливо сексуальної поведінки, такої як випадковий секс. Однак і ці сексуальні практики, і споживання порнографії можуть бути пов'язані з індивідуальними уподобаннями, такими як сексуальний інтерес. Кореляційні дослідження не можуть визначити причинно-наслідковий зв'язок, лише відзначають одночасні асоціації, наприклад, участь у незаангажованому сексі та використання SEIM (див. Barker, 2014). Баркер (2014, стор. 121) узагальнює ці труднощі у проведенні психологічних досліджень порнографії:

Якщо вищі рівні агресії виявляють у людей, які споживають більше порнографії, залишається незрозумілим, чи порнографія робить людей агресивними, чи агресивних людей більше тягне до порнографії, чи якийсь інший аспект (наприклад, більш традиційна маскуліність) призводить до незалежності як у вищих рівнях як агресії, так і споживанні порнографії.

Негативність і упередження сексуальної моралі

Переважає більшість досліджень виходить з позиції припущення, що порнографія має негативні наслідки. Навпаки, роботи, які досліджують позитивні наслідки порнографії або роблять висновки щодо них, часто не помічають потенційно шкідливих наслідків порнографії та, як правило, представляють позитивно упереджені результати (див. Corneau & van der Meulen, 2014). В огляді опублікованих досліджень щодо впливу порнографії на неповнолітніх автори зазначають, що дослідження є переважно негативним, а також переважно гетеросексуальним і припускає гетеросексуальність (Peter & Valkenburg, 2016). Дійсно, одностатеві сексуальні контакти часто ігнорують

набори даних (наприклад, Hennessey et al., 2009). Культурні уявлення про те, що є відповідною *моральною* поведінкою, часто змішуються з негативними наслідками для здоров'я або повністю затьмарюють їх. Наприклад, поняття «дозвольного сексуального ставлення» майже завжди ґрунтується на прийнятті «випадкового сексу» та наявності кількох сексуальних партнерів. Дослідження цих практик виявляють упередження сексуальної моралі; Це означає, що вважається самоочевидним, що такі установки та практики є негативними без урахування фактичних наслідків цих практик для здоров'я та благополуччя. Це означає, що вони можуть бути культурно небажаними, але за своєю суттю вони не є більш ризикованими, ніж інші сексуальні практики. Це питання детально розглянуто нижче.

Критична грамотність і свобода волі молоді

Дослідження часто не звертають уваги на те, як *опосередковується* споживання порнографії, і натомість припускають, що молодь є пасивними та вразливими, а не агентськими та критичними у своїй взаємодії з SEIM.

Це означає, що «діти переважно вважаються асексуальними або просто необізнаними в сексуальних питаннях; і єдиний спосіб, за допомогою якого їхні зустрічі з сексуальними репрезентаціями можуть бути зрозумілі, – це шкода або корупція» (Chronaki, 2013, р. 62; див. також, Bragg & Buckingham, 2009). Якісні дослідження, які вивчали, як молодь розуміє і взаємодіє з цим матеріалом, часто показували, що вони проникливо усвідомлюють гіперстереотипні та нереалістичні зображення сексу, показані в SEIM. Це особливо важливо при розгляді потенційних втручань для опосередкування ризиків шкідливих наслідків.

Розуміння шкоди в контексті

Для того, щоб зрозуміти (і, таким чином, пом'якшити) потенційні негативні наслідки впливу або використання порнографії в інтернеті, нам потрібне розуміння шкоди, пов'язаної з впливом або використанням SEIM (як ми опишемо нижче), і *як така шкода виникає*. Що шкідливо, чим шкідливо і хто схильний до такої шкоди?

Наслідки, а отже, і шкоду, можна розуміти як індивідуалізовані (що стосуються людей з особливими схильностями, наприклад, рівнем сексуального інтересу), контекстуалізовані (що стосуються конкретних ситуацій або оточення, наприклад, наявність або відсутність батьківського спілкування) і пов'язані з діяльністю (пов'язані зі змістом і типом взаємодії, наприклад, частий перегляд порнографії з насильством). Багато дослідників критикують пряме відображення негативних наслідків на використання порнографії (тобто спричинені ним) і шукають більш тонкий підхід, який розуміє складнощі та конкуруючі переваги, які можуть бути пов'язані з цим (див. Attwood, 2011; Макнейр, 2014; Пітер і Валкенбург, 2016; Руддок, 2015; Салліван і Маккі, 2015; Weitzer, 2015). Ці критичні зауваження свідчать про те, що «викликана» логіка є надмірно визначальною та індивідуалістичною, і *ризикує пропонувати втручання (спрямовані на окремих осіб) з обмеженою ефективністю*.

Також є важливі відмінності і ступеня шкідливого впливу. Смерть і жорстоке поводження є найгіршими можливими наслідками, і не можна сказати, що такі ситуації є прямим наслідком порнографії (для споживачів). Однак важливо розуміти, як порнографія може сприяти створенню *середовища*, в якому відбуваються такі інциденти, на додаток до інших видів насильства, включаючи сексуальний примус, домагання та самоушкодження. Так само корисно серйозно розглянути ті інші ефекти, які можуть здатися нешкідливими, такі як обмежені сексуальні сценарії або посилення сексистського ставлення, оскільки ці останні «менш шкідливі» ефекти сприяють створенню середовища, яке робить можливими ці попередні наслідки. У цьому ключі необхідно проаналізувати, *як конкретні ситуації завдають шкоди*, щоб втрутитися як для мінімізації шкоди, так і для зменшення ймовірності заподіяння шкоди.

У суміжній (і набагато більшій) сфері, подібно пов'язаній з потенційно шкідливими практиками підлітків (вживання наркотиків), дослідники припускають, що «втручання, спрямовані на соціальні умови, що спричиняють шкоду від наркотиків, можуть бути більш ефективними, ніж втручання, спрямовані на конкретні зміни поведінки серед споживачів наркотиків» (Rhodes, 2002, р. 199). Це пов'язано з тим, що шкідливі наслідки є результатом поєднання потенційно шкідливих практик у середовищі з високим ризиком. Як стверджує Роудс (2002):

Розуміння середовища ризику допомагає нам визначити межі, а також можливості, що надають доведену ефективність ... профілактичних заходів ... в різних умовах навколишнього середовища . Це також допомагає нам зрозуміти умови, які роблять навколишнє середовище сприйнятливим до ... шкоди, а також вразливість до його впливу . Таким чином, підхід до середовища ризику не тільки допомагає пояснити умови, що призводять до заподіяння шкоди ... але також допомагає передбачати, а отже, і запобігати їм. (Родос, 2002, стор. 91; курсив оригіналу)

Необхідно розуміти споживання порнографії як набір *практик*, які формуються в певних середовищах, і тому її наслідки продукуються в цих практиках і через них (а не ізолюються як передумови таких взаємодій). Ми стверджуємо, що це важливо саме тому, що ці практики, які призводять до особливо шкідливих наслідків, дають нам уявлення про те, як пом'якшити такі наслідки і, що важливо, як створити та заохотити сприятливе середовище для зменшення шкоди та стійкості (менш шкідливих ситуацій та наслідків).

Ключові теми в літературі

Сексуальні знання та саморозвиток

Існує занепокоєння, що для молодих людей порнографія виступає в ролі сексуальної освіти і може негативно вплинути на їх саморозвиток, зокрема, на їхні очікування щодо сексу. Роль і вплив порнографії з метою сексуальної освіти різноманітні. Наприклад, порнографія може навчити молодь біологічним фактам, тому, що цікавитися сексом - це нормально, що секс приносить задоволення, а також сексуальним технікам і позиціям (Allen, 2006; McKee, 2010); отримання знань про сексуальність може також підвищити впевненість у собі (Sabina, Wolak, & Finkelhor, 2008). Одне дослідження, проведене у Великобританії, показало, що з віком позитивна реакція на порнографію зростає, а негативна - зменшується (Martellozzo et al., 2016). Проте є побоювання, що молоді люди будуть копіювати порнографічні зображення сексу або матимуть нереалістичні очікування щодо сексу в результаті використання онлайн-порнографії. Ці гіпотези, однак, припускають, що молоді люди є пасивними та вразливими, а не активними та критичними у своїй взаємодії з SEIM. Важливо, що мало досліджень присвячено вивченню того, хто є сприйнятливим або більш сприйнятливим до повідомлень порнографії (Peter & Valkenburg, 2016), що ускладнює узагальнення щодо впливу SEIM на молодих людей.

Існує припущення, що підлітки з числа меншин (незалежно від етнічної приналежності чи сексуальної орієнтації) частіше використовують порнографію для сексуального виховання та отримують більше користі від її позитивного впливу (див. Arrington-Sanders та ін., 2015; Brown & L'Engle, 2009; Harper та ін., 2015; Kubicek та ін., 2010; Kvaalem, Traeen, & Iantaffi, 2016; McCormack & Wignall, 2016; McNair, 2013; Peter & Valkenburg, 2016; Tomson та ін., 2014). Це може бути пов'язано з недостатньою представленістю їхньої меншини в мейнстрімних ЗМІ. Тобто, сексуальні сценарії та сценарії стосунків, представлені в мейнстрімних ЗМІ, в переважній більшості є білими та гетеросексуальними, що залишає підлітків з інших культурних груп та/або нетрадиційної сексуальної орієнтації з меншою кількістю рольових моделей, які можуть мати інший досвід взаємодії з порнографією. Дійсно, дослідження показують, що одностатеві підлітки вважають зображення гомосексуальності в порнографії корисними для прийняття власної сексуальності (McCormack & Wignall, 2016; Tomson та ін., 2014), а також освітніми щодо сексуальних ролей і позицій (див. McCormack & Wignall, 2016). В одному з досліджень молодих чоловіків, яких приваблюють інші чоловіки, цей ефект описується наступним чином:

Багато учасників виявили, що порнографія була корисною в інтелектуальній обробці їхніх сексуальних бажань. На запитання про те, як порнографія пов'язана з його розумінням своїх сексуальних бажань, Мігель, переважно гей, відповів: "Я сподіваюся, що це допомогло... Я дивився на хлопців у порно, щоб зрозуміти, чи подобаються мені дівчата". Аналогічно, Маркус, бісексуал, схильний до геїв, сказав: "Я пам'ятаю, як дивився гетеросексуальне порно, і я думаю, що саме тоді це почало бути "я ревную до цієї дівчини" і переросло в "мене приваблює цей хлопець" (McCormack & Wignall, 2016, с. 10) .

Інші ЛГБТ-ідентифікатори сприймали SEIM як гетеросексуальні та орієнтовані на чоловіків і не мають для них особливого значення (Smith, 2013; Tomson та ін., 2014). Дослідження серед етнічних меншин у США, таких як афроамериканська та іспаномовна молодь, показало, що деякі з них надають перевагу порнографічному контенту за участю афроамериканських та іспаномовних акторів відповідно, і автори висловили занепокоєння гіперболізованими расовими стереотипами, зображеними в таких матеріалах (Rothman et al., 2015).

Багато досліджень описують використання підлітками порнографії для того, щоб дізнатися про сексуальні дії, ролі, техніки та функції тіла (Arrington-Sanders та ін., 2015; Häggström-Nordin та ін., 2006; Hare та ін., 2014; Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010; Martellozzo та ін., 2016; Romito & Beltramini, 2011; Rothman та ін., 2015; Smith, 2013; Tomson та ін., 2014). Це дослідження припускає, що порнографія може забезпечити "сексуальний сценарій" як систему координат для власних сексуальних контактів (Brown & L'Engle, 2009; Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010; Morgan, 2011; Sun та ін., 2016), особливо з огляду на часто десексуалізований характер сексуальної освіти (див. Allen, 2006; Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010; Smith, 2013). Однак те, як цей сексуальний сценарій діє у власних (реальних) сексуальних контактах підлітків, варіюється.

Деякі дівчата в італійському дослідженні розповіли, що використовували порнографію, щоб "зменшити тривогу, пов'язану з першим статевим актом" (Scarcelli, 2015, с. 243). У шведському дослідженні юнаки, які часто користувалися SEIM, були більш схильні спробувати сексуальні дії, які вони бачили в порнографії, ніж їхні однолітки, які використовували SEIM рідше (Mattebo та ін., 2014; див. також Häggström-Nordin, та ін., 2005). Проте в якісному дослідженні, проведеному у Швеції, хлопці описали свій досвід участі в SEIM як "абсолютно відмінний від сексуальності, яку вони відчують у більш традиційних ситуаціях і стосунках" (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010, с. 572). Як чоловіки, так і жінки, які брали участь у цьому дослідженні, вважали SEIM "перебільшеною, спотвореною або відверто неправдивою" (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010, с. 573). Важливо, що національний контекст сексуальної освіти у Швеції та Нідерландах помітно відрізняється від австралійського, і це цілком може бути причиною критичного ставлення підлітків до порнографії.

У дослідженні, проведеному у Великобританії, трохи менше половини підлітків погодилися, що використовували порнографічні зображення для того, щоб дізнатися, що робити під час власних сексуальних контактів (Martellozzo та ін., 2016). Однак без детального опису змісту того, що вони переглядали або наслідували, неможливо дізнатися, чи включало це "розігрування" безпечний, уважний, консенсуальний секс (що, за словами 60% хлопців, було важливим для них під час перегляду порнографії), чи проблематичну сексуальну поведінку, включаючи примус, агресію або насильство (Martellozzo et al., 2016). Концепція "відтворення" (розігрування сцен, побачених у порнографії) є проблематичною, оскільки вона не враховує багатьох важливих факторів, таких як те, як відбуваються сексуальні контакти (за згодою, примусово тощо); вона передбачає, що порнографія є визначальною, не враховуючи, як підлітки залучаються до SEIM.

Наприклад, те, як підлітки сприймають порнографію, є важливим фактором, який рідко досліджувався. У двох голландських дослідженнях, які вивчали зв'язок між "реалістичністю" порнографії (тобто її схожістю на "реальний" секс) та її впливом, підлітки в середньому не вважали порнографію реалістичним зображенням сексуальних можливостей у їхньому житті або корисним джерелом сексуальної інформації (Peter & Valkenburg, 2006b, 2010b, 2016). Однак частіше використання порнографії посилювало їхню віру в те, що порнографічні зображення є "менш нереалістичними" (Peter & Valkenburg, 2010b). Проте в масштабному дослідженні британських підлітків (віком 11-16 років) 53% хлопців і 39% дівчат погодилися з тим, що порнографія є реалістичною (Martellozzo та ін., 2016, с. 37).² В іншому дослідженні, проведеному у Великій Британії, 77% опитаних старшокласників не вважали порнографію реалістичною, посилаючись на такі причини, як "вона гламуризує секс" і "секс у реальному житті має більше почуттів" (Baker, 2016, с. 223). Ці відповіді свідчать про те, що підлітки здатні критично сприймати порнографію.

Ставлення до сексу

Збільшення сексуальної вседозволеності

Існують переконливі докази того, що використання підлітками порнографії пов'язане з більш поблажливим ставленням до сексу (Braun-Courville & Rojas, 2009; Häggström-Nordin та ін., 2005; Häggström-Nordin та ін., 2006; Peter & Valkenburg, 2006b, 2008b, 2010b, 2016; лише для хлопців, Brown & L'Engle, 2009; Doornwaard, Bickham та ін., 2015), зокрема, з тим, що вони більш прихильно ставляться до дошлюбного/недошлюбного/позашлюбного сексу. Частіше вживання також, як правило, пов'язане з більш поблажливим ставленням (Braun-Courville & Rojas, 2009; Peter & Valkenburg, 2006b). Проте існує певна невизначеність щодо того, що означає "поблажливе сексуальне ставлення". Як правило, це означає сильну віру в випадковий секс (між сторонами, які не перебувають у серйозних стосунках) або секс як "інструментальний" (з метою задоволення збудження, а не як вираз прихильності). Порнографія в переважній більшості представляє секс саме таким чином, тобто як "суто фізичну, самозакохану діяльність між випадковими, не пов'язаними зобов'язаннями партнерами, яка ігнорує соціальні та реляційні аспекти сексу" (Peter & Valkenburg, 2006b, с. 640).

Важливо також зазначити, що в рамках вищезгаданих досліджень підлітки в середньому відкидали вседозволені сексуальні установки; тобто вони не вважали, що секс без зобов'язань є нормальним явищем. Пітер і Валкенбург (Peter and Valkenburg, 2016) припустили, що цей ефект використання порнографії може бути корисніше розуміти як *послаблення обмежувальних сексуальних установок*. Проте Пітер і Валкенбург також зазначають, що підлітковий вік асоціюється з сексуальними експериментами, і підлітки по-різному ставляться до того, чи повинні сексуальні пошуки відбуватися в рамках стосунків, чи з випадковими партнерами, друзями або партнерами на одну ніч (Peter & Valkenburg, 2008b, с. 582). Принаймні одне дослідження виявило, що поблажливе ставлення до сексу більшою мірою пов'язане з тим, чи вважає хтось використання порнографії прийнятним, а не з тим, чи використовує він її насправді (Carroll та ін., 2008). Ці висновки ставлять під сумнів причинно-наслідковий зв'язок між *використанням порнографії* та поблажливими сексуальними установками.

Старші підлітки чоловічої статі, як правило, мають більш поблажливе ставлення, ніж дівчата та молодші підлітки, а також частіше користуються SEIM (Cameron та ін., 2005; Peter & Valkenburg, 2006b). Це, ймовірно, пов'язано з тим, що, як зазначає Флад, порнографія "працює в симбіотичних відносинах із загальними конструкціями маскуліної гетеросексуальної сексуальності" (Flood, 2007, с. 57). Пітер і Валкенбург також виявили, що зв'язок між використанням SEIM і дозволеними сексуальними установками не був прямим, а залежав від того, наскільки підлітки сприймали порнографічні зображення як реалістичні (Peter & Valkenburg, 2006b). Чим частіше, переважно чоловіки, використовували SEIM, тим більше вони сприймали порнографію як реалістичну і тим більше вони мали рекреаційне ставлення до сексу (Peter & Valkenburg, 2006b).

Дозвільне ставлення до сексу за своєю суттю не передбачає негативних наслідків для здоров'я. Насправді, саме це дослідження виявляє упередженість сексуальної моралі; тобто *передбачається*, що цей потенційний ефект є небажаним. Якщо розглядати проблему ширше, то менш обмежувальні сексуальні погляди мають позитивні переваги, такі як менший сором за

² Незрозуміло, чи сприймали учасники цього дослідження це запитання як запитання про те, чи був зображений порнографічний секс реальним (а не змодельованим), чи реалістичним у тому сенсі, як вони очікували, що секс буде таким.

мастурбацію (Johansson & Hammarén, 2007), більш розкуте почуття під час сексу (McKee, 2010) або сприйняття "сексу без кохання" і порнографії нормальними явищами (Johansson & Hammarén, 2007). Потенційні проблеми, пов'язані з поблажливими сексуальними установками, полягають у тому, що жінки розглядаються як сексуальні об'єкти, і це може призвести до сексуальної агресії, примусу чи насильства, а також до більш сексистських установок загалом. Проте залишається незрозумілим, як ці сексуальні установки впливають на *очікування* молодих людей щодо власних сексуальних стосунків з однолітками.

Очікування від сексу

Як ми вже писали, підлітковий вік - це час сексуального розвитку та досліджень, тому варто дослідити, чи може перегляд порнографії вплинути на сексуальні очікування підлітків і якщо так, то яким чином. Наприклад, в одному якісному дослідженні дівчата висловили занепокоєння щодо очікувань їхніх хлопців стосовно того, що вони будуть робити разом у сексуальному плані, якщо разом дивитимуться порнографію (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010). Дівчата в інших дослідженнях описували занепокоєння щодо того, що хлопці очікують від них у сексуальному плані (Häggström-Nordin та ін., 2009; Martellozzo та ін., 2016). Коли в британському дослідженні Мартеллоццо та його колег (2016) запитали, чи призвів перегляд порнографії до того, що підлітки повірили в те, що чоловіки та жінки "повинні діяти певним чином під час сексу", старші (15-16 років) респонденти були більш схильні не погоджуватися, ніж молодші (13-14 років) (Martellozzo et al., 2016). Мартеллоццо та його колеги описують ці результати так

докази засвоєння деякими підлітками уявлень про очікувану поведінку чоловіків і жінок під час фізичного сексу. Ці дані не можуть сказати нам, чи стосуються ці уявлення безпечних, уважних, взаємно приємних сексуальних стосунків з партнером за згодою, чи примусових, жорстоких, насильницьких, експлуаторських, принизливих і потенційно незаконних сексуальних стосунків. Тут ми також не можемо знати, чи зміняться їхні уявлення з досвідом. (Martellozzo та ін., 2016, с. 44)

Ці автори зазначають, що частка 13-14-річних підлітків (39%), які повідомили про засвоєння ідей з порнографії, була майже вдвічі більшою, ніж серед 11-12-річних (21%). У дослідженні гетеросексуальних юнаків, які навчаються в коледжі в США, повідомлялося, що ті, хто частіше використовував SEIM, частіше інтегрували порнографію в секс зі своїм партнером, і що цей зв'язок був сильнішим для тих, хто був молодшим (Sun et al., 2016). В іншому дослідженні молодих людей "частіший перегляд та вплив декількох типів SEM був пов'язаний з наявністю сексуальних уподобань, що нагадують ті, які часто представлені в SEM" (Morgan, 2011, с. 529). Таким чином, існують важливі міркування щодо того, як використання порнографії впливає на сексуальну поведінку молодих людей. Однак, хто є найбільш сприйнятливим до цього впливу і до якого ефекту на практиці він призводить, залишається незрозумілим.

Пітер і Валкенбург припустили, що підлітки можуть відчувати розрив між тим, чого їх навчили (у школі та сім'ї) в рамках сексуальної освіти, і тим, що вони бачать у порнографії, що може спричинити "сексуальну невпевненість" (Peter & Valkenburg, 2008b). Вони визначають сексуальну невпевненість як зміну сексуальних цінностей і переконань та невпевненість у них (а не як зміну сексуальної самооцінки чи сексуальної орієнтації) і виявили, що використання SEIM пов'язане з більш позитивним ставленням до "вільних сексуальних стосунків" і більшою сексуальною невпевненістю (Peter & Valkenburg, 2008b).

Одне дослідження, проведене серед студентів коледжів у США, показало, що сексуальні вподобання корелюють із сексуальними зображеннями в порнографії, а також із сексуальною незадоволеністю³, що свідчить про те, що, можливо, молодь, яка використовує SEIM, має нереалістичні очікування від своїх сексуальних стосунків (Morgan, 2011). Тобто, порівнюючи власний досвід з тим, що зображено в SEIM (навіть ненавмисно), вони можуть відчувати себе все більш неповноцінними. В опитуванні 1052 голландських підлітків (віком 13-20 років) використання SEIM послідовно знижувало сексуальне задоволення як у хлопців, так і в дівчат (Peter & Valkenburg, 2009b). Вплив був вищим для тих, хто мав невеликий сексуальний досвід або не мав його взагалі, і для тих, хто вважав своїх друзів сексуально недосвідченими. Ці автори дійшли висновку: "Коли сексуально недосвідчені підлітки стикаються з повсюдною присутністю сексу в SEIM, вони можуть з більшою ймовірністю сприймати відсутність сексуального досвіду як обмеження і, таким чином, ставати незадоволеними своїм сексуальним життям" (Peter & Valkenburg, 2009b, с. 188). У дослідженні Sun та колег (2016), проведеному серед чоловіків в американських коледжах, більш високе споживання SEIM знижувало задоволення від сексуальної поведінки з реальним партнером. Це свідчить про те, що існують певні докази того, що підвищене використання SEIM знижує сексуальне задоволення, і це може бути корисним гачком для майбутньої освіти на цю тему.

³ "Сексуальне задоволення" означає ступінь задоволеності, незалежно від досвіду.

Ставлення до статі

Існує занепокоєння, що використання порнографії впливає на ставлення молоді до гендеру і, зокрема, може призвести до посилення віри в гендерні стереотипи, особливо в сексуальні ролі та уявлення про жінок як про сексуальні об'єкти, подвійні стандарти в сексуальній сфері та міфи про зґвалтування.

Гендерні стереотипні переконання

"Гендерні стереотипи" - це традиційні уявлення про належні ролі чоловіків і жінок та їхні стосунки; головним чином, про те, що жінки є підлеглими, а чоловіки - домінуючими. Більшість гетеросексуальної порнографії зображує чоловіків і жінок саме таким чином, причому жінки, які добровільно беруть участь у зйомках, відчайдушно намагаються задовольнити бажання чоловіків (див. Gorman, et al., 2010). Як описує Флад, "у більшості масової гетеросексуальної порнографії, що продається на ринку, секс відокремлений від інтимності, любовної прихильності і людських стосунків; всі жінки постійно доступні для сексу і мають ненаситні сексуальні апетити; і всі жінки отримують сексуальне задоволення від того, що роблять чоловіки у фільмі" (Flood, 2007, с. 56). Існують докази того, що використання підлітками порнографії пов'язане з більш сильною вірою в гендерні стереотипи, особливо щодо сексу, як для хлопців, так і для дівчат (Brown & L'Engle, 2009; Häggström-Nordin та ін., 2006; Peter & Valkenburg, 2009a), хоча цей зв'язок є сильнішим для підлітків чоловічої статі (ter Bogt та ін., 2010; Peter & Valkenburg, 2016). Хоча ці стереотипні переконання часто стосуються статевих ролей, вони також мають ширші наслідки. Підлітки в одному шведському дослідженні описали, як SEIM:

представляла недосяжний ідеал тіла через стереотипи порнозірок, де тіло було головною проблемою: жінка, символізована як "Барбі", і чоловік, символізований як "Геркулес". Чоловік був лідером, сильним і добре побудованим. Жінка була представлена як худорляве тіло з великими грудьми і підпорядкована чоловікові (Mattebo et al., 2012, р. 42).

Ці повідомлення про те, що чоловіки є (і повинні бути) сильними, а жінки є (і повинні бути) сексуальними об'єктами, проникають у ЗМІ та суспільство і демонструються в таких типах гетеросексуальної порнографії. У лонгітюдному дослідженні за участю підлітків, яке з'ясувало їхні уявлення про гендерні стереотипи на початковому етапі, а потім під час подальшого спостереження, часте використання SEIM корелювало зі зростанням сприйняття гендерних стереотипів (Brown & L'Engle, 2009). Важливо, що ці дослідження виявили, що загалом підлітки не мають гендерних стереотипних переконань, але частіше використання SEIM може посилити переконання в тому, що гендерні стереотипи є правильними та бажаними. У кількісному дослідженні, проведеному в п'яти європейських країнах, хлопці (віком 14-17 років) значно частіше дотримувалися сексистських гендерних поглядів, якщо регулярно користувалися порнографією (Stanley et al., 2016). Ці автори прокоментували це: "Особливо помітно, що хлопчики, які регулярно дивилися порнографію, набагато частіше, ніж ті, хто цього не робив, погоджувалися з твердженням про сексуальне насильство, яке звучало так: "Жінки спокушають чоловіків, а потім скаржаться на увагу, яку вони отримують"" (Stanley et al., 2016, с. 18). Як показує це дослідження, посилення віри в гендерні стереотипи збільшує ймовірність вчинення сексуальної агресії або насильства (у поєднанні з іншими факторами, такими як ворожість до жінок і прийняття насильства у стосунках, див. Clarke & Stermac, 2011; Murnen, Wright, & Kaluzny, 2002). В одному кількісному та якісному дослідженні, проведеному в середніх школах Лондона, найбільше занепокоєння дівчат щодо порнографії викликало те, що "вона може заохочувати сексистську поведінку або переконання" (Baker, 2016, с. 221).

У зв'язку з цим, кілька досліджень показали, що підлітки як чоловічої, так і жіночої статі мають критичні погляди на зображення гендерних відносин (чоловіків як домінуючих, жінок як підлеглих) у порнографії (у Швеції, Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010; Mattebo та ін., 2012; у США, Smith, 2013). Знову ж таки, це допомагає підкреслити, що молоді люди взаємодіють з порнографією не просто як пасивні поглиначі медіа-повідомлень. Молодь в одному шведському дослідженні "стверджувала, що більшості вдалося уникнути психологічної шкоди", тобто "вони успішно орієнтувалися в [порнографічному ландшафті], і чим старшими вони ставали, тим легше це було зробити" (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010, с. 575). В іншому фокус-груповому дослідженні з Шотландії підлітки, які критично ставляться до порнографії, проникливо зауважили, що "шкода, пов'язана з порнографією та сексуалізованими медіа, рідко визначалася як така, що пов'язана з впливом сексу або тіл самих по собі, а скоріше з певною версією, яка представляє жінок і чоловіків у вузькому, нереалістичному та гетеронормативному вигляді" (Tomson et al., 2014, р. 28). Понад третина старшокласників в іншому шведському опитуванні визнали порнографію принизливою в деяких аспектах (Johansson & Hammarén, 2007).

Уявлення про сексуальні ролі та жінок як сексуальних об'єктів

Виявлено, що частіше використання порнографії збільшує ймовірність сприйняття жінок (і дівчат) як сексуальних об'єктів, тобто, що їхнє основне призначення - служити чоловікам у сексуальному плані (ter Bogt та ін., 2010; Peter & Valkenburg, 2007). Більш конкретно, об'єктивація жінок "означає зведення жінок до їхньої сексуальної привабливості з точки зору їхнього зовнішнього вигляду та зосередження уваги на частинах їхнього тіла, насамперед на геніталіях.

Це також призводить до того, що жінки зображуються як сексуальні іграшки, що чекають на задоволення чоловічих сексуальних бажань" (Peter & Valkenburg, 2010a, с. 359). Майже повсюдна кульмінація порнографічного нарративу - "кінчання", коли чоловік еякулює на тіло чи обличчя жінки - є буквальним втіленням цих стосунків: вона є засобом для досягнення його мети. Така нерівномірна сексуальна динаміка прямо суперечить сучасній сексуальній освіті, яка наголошує на взаємоповазі та взаємності (Peter & Valkenburg, 2010a, с. 359).

У подальшому дослідженні Пітер і Валкенбург уточнили, що "вплив SEIM на підлітків був одночасно і причиною, і наслідком їхніх переконань, що жінки є сексуальними об'єктами" (Peter & Valkenburg, 2009a), тобто ті, хто більш схильний вважати жінок сексуальними об'єктами, з більшою ймовірністю вважатимуть порнографію (в якій жінки переважно зображуються саме таким чином) привабливою. В іншому дослідженні, яке вивчало кілька медіа-платформ, використання хлопцями SEIM найсильніше корелювало з уявленнями про жінок як про сексуальні об'єкти (ter Bogt та ін., 2010). Цю стурбованість висловила старшокласниця в одному якісному дослідженні, яка прокоментувала його:

Я думаю, що відверто сексуальні медіа відіграють особливо важливу роль у тому, як хлопці мого віку ставляться до дівчат. І, крім того, в тому, як дівчатка мого віку реагують на пошук уваги чи схвалення з боку однолітків або часто не реагують, коли отримують небажану увагу. (Бейкер, 2016, с. 221)

Сексуальні подвійні стандарти

Ці порнографічні репрезентації сексуальних гендерних відносин також посилюють подвійні стандарти між чоловіками та жінками, де чоловіки є суб'єктами бажання, а жінки - об'єктами задоволення для чоловіків (Häggström-Nordin та ін., 2006; Tomson та ін., 2014). Окрім сексуальних ролей чоловіків і жінок, зображених у порнографії, підлітки також висловили занепокоєння тим, що чоловіки, зацікавлені або досвідчені в сексі, отримують статус "жеребців", тоді як жінок принижують як повій (Mattebo et al., 2012; Tomson et al., 2014). Ці культурні подвійні стандарти також стосуються споживання порнографії, коли використання порнографії вважається нормальним або таким, що підвищує статус для хлопців, але ненормальним і таким, що псує репутацію для дівчат (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010; Mattebo et al., 2014; Scarcelli, 2015; Tomson et al., 2014). Хоча ці подвійні стандарти є явними в порнографії, вони увічнюються і посилюються в широкому спектрі медіа.

Аналогічно, деякі хлопці в одному якісному дослідженні висловили занепокоєння тим, що їх не цікавить і не збуджує SEIM, але вони відчували, що повинні бути зацікавлені (що цього від них очікують як від чоловіків) (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010). Цю характеристику поділяли хлопчики в шотландському дослідженні, як один з них описав [перспективу перегляду порнографії з іншими хлопчиками]: "Вони б насолоджувалися цим і сміялися б. Я б прикидався, але сміявся. Я б зробив вигляд, але був би обурений змістом" (Tomson та ін., 2014, с. 18). Цей тиск на хлопчиків, щоб вони використовували SEIM і отримували від нього задоволення (або робили вигляд, що отримують задоволення), був описаний як важливий для того, щоб показати, що вони "чоловіки", і щоб вони не виглядали геями (Tomson et al., 2014). Автори цього звіту дійшли висновку: "Хоча вважалось нормальним, що молоді жінки мало цікавляться порнографією, існувало припущення, що молоді чоловіки, які не виявляють інтересу, будуть висміюватися" (Tomson et al., 2014, с. 18). Соціальний тиск на хлопців щодо використання та отримання задоволення від SEIM є корисним для формулювання освітніх стратегій щодо цих питань.

Психічне благополуччя

Дистрес

Діти, які перебувають у такому віці чи на такому рівні розвитку, що не знають про сексуальні стосунки і не цікавляться ними, можуть відчувати більшу ймовірність того, що небажаний контакт з порнографією може їх засмутити. Наприклад, в опитуванні дітей віком 10-17 років у США 10% описали цей досвід як дуже або надзвичайно засмучуючий (Mitchell, et al. 2007). В європейському опитуванні дітей (у віці 9-16 років) щодо ризиків в Інтернеті порнографію згадали 22% (Livingstone та ін., 2014). У цьому опитуванні діти молодшого віку (9-12 років) частіше були дуже засмучені порнографією, і тривалість їхнього засмучення була довшою. В аналогічному опитуванні, проведеному в Австралії, цей показник становив 27% (Green et al., 2013, с. 5). Також може бути так, що набагато молодші діти можуть не відчувати засмучення від SEIM, якщо вони не впізнають те, що бачать; натомість, цей досвід може сприйматися як "безглуздий або смішний" (McKee, 2010, с. 28) або безглуздий (Martellozzo та ін., 2016). Лівінгстон та його колеги дійшли висновку: "Сексуальні ризики - перегляд сексуального чи порнографічного контенту та отримання повідомлень сексуального характеру - зустрічаються частіше, але діти сприймають їх як набагато менш шкідливі, а в більшості випадків повідомляють про незначну шкоду або її відсутність" (Livingstone et al., 2011, с. 135). Ці автори припускають, що діти насправді набагато легше справляються з SEIM, ніж "популярно побоюються" (Livingstone та ін., 2011, с. 135).

Окрім віку, стать є ще одним фактором, який впливає на досвід дітей, пов'язаний з онлайн-порнографією: дівчатка частіше стикаються з такою уявою, ніж хлопчики. (Cameron et al., 2005; Chronaki, 2013; Johansson & Hammarén,

2007; Livingstone та ін., 2011; Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010; Martellozzo та ін., 2016; Romito & Beltramini, 2011; Sabina, та ін., 2008). Зміст SEIM також впливає на реакцію дітей на нього, причому підпорядковане зображення жінок частіше ображає дівчаток. Сексуальні практики, зображені в SEIM, які можуть виходити за межі культурних норм, можуть бути більш шокуючими і засмучуючими для неповнолітніх.

Важливо зазначити, що вплив онлайн-порнографії може сприйматися як збуджуючий, так і пригнічуючий. Як підсумувало одне дослідження, "підлітки-глядачі онлайн-порнографії, можливо, намагаються впоратися з певним дисонансом у своїй реакції на порнографію. Вони розуміють, що це нереально і що це може бути дуже негативно, але вони також сексуально збуджуються від неї і можуть вважати трансгресивні аспекти збудливими" (Martellozzo та ін., 2016, с. 35).

Самооцінка та образ тіла

Переважає більшість порнографії демонструє дуже специфічні типи тіл (переважно білі, худі жінки та м'язисті чоловіки) і сексуальну поведінку (переважно інструментальну і часто насильницьку або "грубу"). Одне дослідження виявило, що підвищена самооб'єктивація та спостереження за власним тілом пов'язані з використанням порнографії підлітками чоловічої статі (Vandenbosch & Eggermont, 2013a), тоді як інші дослідження описують цей ефект на дівчатах (Häggström-Nordin та ін., 2006; Martellozzo та ін., 2016; Tomson та ін., 2014). У якісному дослідженні серед шведських старшокласників хлопці описували невпевненість у своїй здатності до сексуальних стосунків, особливо щодо їхньої тривалості (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010). Дівчата в тому ж дослідженні повідомили про занепокоєння щодо власної сексуальної поведінки, а також щодо ідеального типу жіночого тіла, зображеного в SEIM. Як дівчата, так і хлопці (віком 14-20 років) у цьому дослідженні описували, що їм набридло стереотипне зображення тіла в порнографії (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010). Молоді люди в інших дослідженнях, однак, повідомляли про те, що їм подобається те, що вони називають "реалістичним" зображенням сексу в жанрі аматорської порнографії, де вони знайшли "більш різноманітне коло людей з точки зору етнічної приналежності, зовнішності та сексуальності", що допомогло їм набутися впевненості в собі (Smith, 2013, с. 70-71).

Тривога та депресія

Клінічні симптоми депресії були пов'язані з неповнолітніми, які вживають SEIM (Peter & Valkenburg, 2006a; Ybarra & Mitchell, 2005), а також з тими, хто зазнав небажаного впливу (Wolak, Mitchell & Finkelhor, 2007). У шведському дослідженні, присвяченому вивченню залежності ефектів від частоти вживання SEIM, не було виявлено зв'язку між депресивними симптомами та частотою вживання SEIM, хоча часті користувачі мали більше проблем у стосунках з однолітками та вживали більше алкоголю (Mattebo et al., 2013). У голландському дослідженні компульсивного вживання SEIM хлопчики-підлітки з вищим рівнем депресивних симптомів та нижчою самооцінкою, тобто нижчим психологічним благополуччям, були більш схильні до розвитку симптомів компульсивного вживання SEIM (Doornwaard et al., 2016). Інші дослідження показують подібні зв'язки: підлітки, які менш задоволені своїм життям (Peter & Valkenburg, 2006a) або мають депресивні симптоми (Wolak, et al., 2007), більш схильні до вживання SEIM.

Залежність і заклопотаність

"Залежність" можна визначити як нав'язливе залучення до корисних стимулів, незважаючи на негативні наслідки. Залежність вважається "первинним, хронічним захворюванням мозкової винагороди, мотивації, пам'яті та пов'язаних з ними схем" (Американське товариство медицини залежності [ASAM], 2011). Використання порнографії - це поведінка, яку можна класифікувати як "залежність від процесу", а не залежність від речовини (наприклад, як залежність від героїну або нікотину). Процесуальні залежності складаються з "серії дій, які піддають людину "подіям, що змінюють настрої", від яких вона отримує задоволення і стає залежною (наприклад, азартні ігри)" (Sussman, 2007, с. 257). Питання про те, чи можна стати "залежним" від порнографії, залишається спірним (Wery & Billieux, 2017), тому проблемне використання порнографії найкраще розуміти через призму компульсивності та заклопотаності. "Заклопотаність" можна визначити як сильну когнітивну заангажованість ідеями про секс, іноді до виключення інших думок. Більш часте використання порнографії підлітками пов'язане із заклопотаністю (Mattebo, Tydén та ін., 2013; Peter & Valkenburg, 2008a). Інша література свідчить, що сексуальне збудження пов'язане із задоволенням короткострокових потреб, а не довгострокових цілей, таких як навчання (Beyens, Vandenbosch, & Eggermont, 2015; Owens et al., 2012).

У дослідженні, проведеному у Великобританії, молодь висловила занепокоєння тим, що однолітки "занадто багато дивляться" і стають соціально ізольованими (Martellozzo та ін., 2016, с. 37). Слід зазначити, що більшість молодих користувачів SEIM "не розвивають компульсивних тенденцій", але для тих, хто їх розвиває, їхні "моделі використання можуть мати значні та тривалі наслідки в багатьох сферах їхнього життя" (Doornwaard та ін., 2016, с. 74; див. також Sussman, 2007). Одне голландське дослідження, яке вивчало психосоціальні фактори розвитку проблемного використання SEIM серед хлопців, виявило, що до групи ризику належать підлітки, які використовують "відверто сексуальні матеріали в інтернеті як потенційний механізм подолання; як тимчасову втечу, відволікання або спосіб зняття стресу чи негативних афективних станів" (Doornwaard та ін., 2016, с. 74; див. також Wery & Billieux, 2015). Таким чином, мета використання SEIM стає важливою для розуміння потенційно

негативних наслідків. Важливо, що ці автори зазначають, що для підлітків "сексуальна "компульсивність" може бути якісно іншим явищем", ніж для дорослих (Doornwaard та ін., 2016, с. 75; див. також Sussman, 2007). У цьому дослідженні проблемне компульсивне вживання визначається наступним чином: "відсутність контролю над вживанням (пункт 1); заклопотаність вживанням (пункти 2 і 4); несприятливі наслідки в результаті вживання (пункт 3); переживання неприємних емоцій, коли вживання неможливе (пункт 5); вживання для того, щоб впоратися з негативними почуттями або втекти від них (пункт 6)" (Doornwaard та ін., 2016, с. 75).

Пізнання та соціальне функціонування

В одному з оглядів досліджень впливу порнографії на підлітків зазначається: "У підлітковому віці відбувається ціла низка значних змін [...] З точки зору розвитку, поведінка, пов'язана з прийняттям ризикованих рішень і пошуком винагороди, сприяє зростанню та навчанню більшості підлітків" (Owens et al., 2012, с. 113). Відповідно, підлітки є більш вразливими до надмірної діяльності з підвищеним ризиком, ніж дорослі або молодші діти, і поведінка, спрямована на отримання винагороди, може мати більший вплив. Тобто підлітки можуть бути більш схильними до проблемного або компульсивного вживання SEIM. Важливо зазначити, що "більшість підлітків здатні міркувати і розуміють ризики, пов'язані з їхньою поведінкою" (Owens et al., 2012, с. 113). Хоча у випадку з вживанням ПАР, можливо, підлітки не усвідомлюють потенційно шкідливих наслідків, на відміну, наприклад, від вживання алкоголю або інших наркотиків, щодо яких проводяться значні та поширені просвітницькі кампанії в різних джерелах, спрямовані на інформування про можливі ризики.

Використання порнографії також пов'язане зі зниженням академічної успішності. У бельгійському дослідженні хлопчиків-підлітків (віком 12-15 років) було виявлено, що чим частіше вони використовували SEIM, тим гіршими були їхні шкільні оцінки через шість місяців (Beyens, et al., 2015). Аналогічно, у дослідженні грецьких старшокласників як рідкісне, так і часте використання SEIM було значною мірою пов'язане з "поведінковими проблемами", причому у рідкісних користувачів ймовірність таких проблем була вдвічі вищою, а у частих користувачів - значно вищою (Tsitsika та ін., 2009). Поведінкові проблеми також були пов'язані саме зі споживанням *інтернет-порнографії* (Ybarra & Mitchell, 2005). У дослідженнях молоді з історією сексуальних злочинів ранній контакт з порнографією був пов'язаний з антисоціальною поведінкою (Hunter, Figured, & Malamuth, 2010), а ті, хто були споживачами порнографії, частіше демонстрували агресивну поведінку (Alexy, Burgess, & Prentky, 2009).

Сексуальна впевненість і стійкість

Підлітки в одному шведському дослідженні описали, як вони зменшили використання SEIM, коли їхня впевненість у собі та самооцінка зросли (з віком), і що вони мали кращу здатність "справлятися" із зображеннями в SEIM, якщо вони мали позитивні стосунки з друзями та родиною, з якими могли поговорити (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010). Зі зростанням самооцінки відстоювати свої сексуальні вподобання та бажання стає легше (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010). В іншому якісному дослідженні молоді жінки розповіли, як різноманітність людей за етнічною приналежністю, зовнішністю та сексуальністю в "аматорських" ЧСЧ допомогла їм розвинути власну сексуальну впевненість (Smith, 2013). Одна з учасниць цього дослідження, Софі, розповіла:

Аматорська порнографія робить напрочуд гарну роботу, урізноманітнюючи все, і тому я ніколи не відчував себе заляканим чи поганим під час перегляду. Я виявив, що певним чином перегляд журналу "*Сімнадцять*" та подібних речей завдавав мені більшої шкоди, оскільки він показував мені одних і тих же дівчат знову і знову. Це показувало мені, як треба виглядати... І все це було більше: ти повинна виглядати так і так, тільки так чоловіки будуть бажати тебе". (Сміт, 2013, с. 70)

Таким чином, *жанр* або типи SEIM, які дивляться підлітки, можуть мати різні, але потенційно позитивні наслідки.

Сексуальна поведінка

Вік початку статевого життя

Існують певні докази того, що більш ранній доступ до SEIM збільшує ймовірність раннього сексуального досвіду; наприклад, дослідження виявили, що підлітки, які частіше користувалися SEIM, мали перший сексуальний досвід у більш ранньому віці (Häggström-Nordin та ін., 2005; Morgan, 2011). Інше дослідження показало, що неповнолітні, які мали доступ до інтернету, повідомили про значно молодший вік сексуального дебюту, ніж ті, хто його не мав (Kraus & Russell, 2008).

У лонгitudному дослідженні молодших підлітків у США дослідники виявили, що ті, хто використовував SEIM під час першої хвилі збору даних (у віці 12-14 років) і не займався сексуальною активністю на той момент, з більшою ймовірністю займалися оральним сексом або статевим актом під час подальшого спостереження (у віці 14-16 років; Brown & L'Engle, 2009). У цьому дослідженні підлітки чоловічої статі, які користувалися порнографічними журналами, відео та інтернет-контентом у віці 12-14 років, майже втричі частіше повідомляли про оральний секс і статеві зносини у віці 14-16 років, ніж хлопці, які не користувалися ніякими

відверто сексуальними медіа (Brown & L'Engle, 2009). Дівчата-підлітки, які використовували порнографію, також частіше мали оральний секс або статевий акт під час подальшого спостереження, але кореляція була слабшою (вдвічі частіше для орального сексу, в півтора рази частіше для статевого акту). Швейцарське дослідження, однак, не виявило кореляції між використанням порнографії та більш раннім сексуальним дебютом (Luder та ін., 2011).

У двохвильовому опитуванні підлітків 12-16 років у Бельгії дослідники вивчали стадію пубертатного розвитку у зв'язку з сексуальним дебютом і споживанням порнографії (Vandenbosch & Eggermont, 2013b). Автори припустили, що *більш рання* стадія пубертату може бути пов'язана з підвищеною сприйнятливістю до повідомлень SEIM через те, що підлітки раннього віку по-новому переживають сексуальні почуття. Це дослідження показало, що підлітки на ранній стадії статевого дозрівання, які часто переглядали порнографію, були більш схильні починати статеві стосунки (Vandenbosch & Eggermont, 2013b). Водночас дослідження також показало, що підлітки на більш пізній стадії статевого дозрівання, які часто використовували SEIM, були *менш схильні* до початку статевого стосунку (Vandenbosch & Eggermont, 2013b).

Слід зазначити, що більшість підлітків, які брали участь у дослідженнях, повідомили, що не мали статевого стосунку. Крім того, інші дослідження виявили, що вплив неявного сексуального контенту в основних засобах масової інформації (наприклад, музиці, телебаченні, журналах) передбачав більш ранню сексуальну активність, у тому числі статеві стосунки (див. ter Bogt та ін., 2010; Brown & L'Engle, 2009). Інші дослідження також свідчать про те, що "сексуально орієнтоване" телебачення, зокрема, пов'язане з очікуваннями щодо сексу, сприйняттям сексуальної поведінки однолітків та сексуальною поблажливістю (див. Hennessy та ін., 2009).

Занепокоєння щодо віку початку статевого життя відображає упередженість сексуальної моралі, а також має тенденцію бути довільним. Наприклад, в одному дослідженні "ранній сексуальний дебют" визначався як статевий акт у віці до 15 років (Luder та ін., 2011), тоді як в інших дослідженнях ранній початок статевого життя визначався як секс до 18 років (див. Heywood, Patrick, Smith, & Pitts, 2015). Хоча деякі вчені стверджують, що ранній початок статевого життя є фактором ризику "сексуальної активності з високим ступенем ризику, наприклад, наявності кількох сексуальних партнерів або сексу в стані алкогольного сп'яніння" (Vandenbosch & Eggermont, 2013b, с. 622), а також захворювань, що передаються статевим шляхом, підліткової вагітності та нижчого рівня задоволеності стосунками, важливо зазначити, що ці дослідження *створюють* ці асоціації.

Отже, висновки щодо того, чи впливає перегляд або використання онлайн-порнографії на сексуальний дебют і чи є вік сексуального дебюту проблематичною сексуальною поведінкою з точки зору негативних наслідків для здоров'я, неоднозначні. Здається, що підлітки на початку статевого дозрівання можуть бути більш сприйнятливими, а отже, і більш схильними до впливу змісту SEIM, що дозволяє припустити, що втручання також можуть бути найбільш ефективними для цієї вікової групи.

Ризиковані сексуальні практики

Стверджується, що різноманітні дії, зображені в порнографії, "можуть підбурювати, еротизувати та надавати їм легітимності" (Flood, 2009, с. 390), що підвищує ймовірність залучення підлітків до *більш ризикованих* сексуальних дій. Проте є кілька важливих уточнень, необхідних для того, щоб розповісти про те, що *являє собою* сексуально ризикована поведінка і як вона вивчалася. У нашому дослідженні під ризикованою сексуальною поведінкою ми розуміємо *негативні або нездорові наслідки*, тобто дії, які призводять до небажаної вагітності або інфекцій, що передаються статевим шляхом (ІПСШ, у тому числі ВІЛ-інфекції). Віктимізація або вчинення сексуальної агресії розглядається нижче, а сексуальний дискомфорт/незадоволеність - вище. Тому ми визначаємо ризиковані сексуальні практики як такі, що не передбачають використання презерватива, ковтання еякуляту та перебування в стані алкогольного сп'яніння (оскільки вживання психоактивних речовин може збільшити ймовірність залучення до перших двох практик, наприклад, див. Chaney, Vail-Smith, Martin, & Cremeens-Matthews, 2016).⁴ Слід зазначити, що це визначення є значно вужчим, ніж те, що зазвичай подається в літературі. Це пов'язано з тим, що багато досліджень визначають ризиковану або проблемну сексуальну поведінку таким чином, що виявляють упередженість щодо сексуальної моралі. Наприклад, багато досліджень оцінюють ризиковані сексуальні практики через випадкові статеві зв'язки або наявність кількох партнерів (Braun-Courville & Rojas, 2009; Carroll та ін., 2008; Morgan, 2011). Така сексуальна поведінка може вважатися *культурно* небажаною, але вона не пов'язана з *негативними* наслідками для здоров'я. Крім того, деякі дослідження не виявили жодного зв'язку (Luder та ін., 2011) або не виявили жодної значущості (Kraus & Russell, 2008) між використанням порнографії та кількістю сексуальних партнерів. Скоріше, використання або невикористання бар'єрів (презервативів) є важливим фактором фізичного сексуального здоров'я, який ми обговорюємо тут. Згода є важливим фактором емоційного сексуального здоров'я. Дослідження зв'язку між використанням або невикористанням презервативів та споживанням порнографії серед підлітків різняться між собою. Деякі дослідження виявили, що використання порнографії пов'язане з невикористанням презервативів як серед геїв (Arrington-Sanders та ін., 2015), так і серед гетеросексуальних підлітків (Braun-Courville & Rojas, 2009; Luder та ін., 2011), але не серед підлітків-жінок (Luder та ін., 2011). Одне дослідження, проведене в Нідерландах, в якому підлітків неодноразово запитували про їхні сексуальні практики та використання порнографії, не виявило зв'язку між використанням порнографії та сексом без презерватива (Peter & Valkenburg, 2011c).

⁴ Сексуальні дії, пов'язані з кров'ю, є найбільш ризикованими з точки зору передачі вірусів, що передаються через кров (гепатиту С та ВІЛ), хоча ці дії не розглядаються в літературі, присвяченій порнографії та сексуальній поведінці підлітків.

Ці асоціації можуть відрізнятися залежно від змісту порнографічних матеріалів, які вони споживають, особливо між геями та гетеросексуальними підлітками, оскільки в гей-порнографії набагато частіше використовується презерватив (секс без презерватива становить значну меншість гей-порнографічних матеріалів), ніж у гетеросексуальній порнографії (секс без презерватива становить переважну більшість контенту). Крім того, тут також важливий відносний культурний контекст сексуальної освіти і використання презервативів (наприклад, у Нідерландах сексуальна освіта є більш комплексною і приділяє більше уваги питанням гендеру і згоди в цілому, ніж в Австралії, див. Bell, 2009).

Лише одне дослідження, здається, вивчало практику ковтання еякуляту, і це було дослідження за участю афроамериканської молоді США, яка мала одностатевий сексуальний потяг до чоловіків (Arrington-Sanders та ін., 2015). Автори виявили, що використання порнографії було пов'язане зі збільшенням такої сексуальної поведінки. Однак, оскільки це було зроблено на дуже невеликій вибірці, цей зв'язок залишається спірним і потребує подальших досліджень.

Зокрема, анальний секс створює складнощі щодо того, чи є він ризикованою або проблемною сексуальною поведінкою. Це пов'язано з тим, що гетеросексуальний анальний секс, як правило, розглядається дорослими, які проводять дослідження, як "маргінальна" сексуальна активність (McBride & Fortenberry, 2010), що може бути не так у випадку з молоддю. Анальний секс, і особливо його асоціація з чоловічою гомосексуальністю, часто розглядається як принизливий за своєю суттю, і це упередження проявляється в дослідженнях анального сексу між чоловіками і жінками.⁵ Наприклад, в одному з досліджень було зроблено висновок: "Очевидно, що більшості жінок не подобається, коли в них проникають анально, всупереч ідеї, яка поширюється в порнографічних фільмах" (Häggström-Nordin, et al., 2005, с. 106). Цей приклад являє собою гостру форму моралізаторства в дослідженнях порнографії, хоча такі настрої поширені в літературі.

У якісному дослідженні, проведеному у Швеції, молодь чоловічої статі "палко заперечувала", що хоче імітувати порнографічні практики у власних сексуальних стосунках (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010, с. 575). Однак дівчата в тому ж дослідженні відчували, що їхні хлопці хотіли робити те, що вони бачили в порнографії, і вони наводили анальний секс як приклад (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010). Схожа відповідь була отримана в американському дослідженні серед афроамериканської та іспаномовної молоді, де учасниці пояснювали інтерес чоловіків до анального сексу порнографією (Rothman та ін., 2015). Сексуальна поведінка, в якій один з учасників зазнає тиску або примусу, є сексуальною агресією, що розглядається нижче.

Існують докази того, що використання порнографії збільшує ймовірність того, що підлітки приймуть сексуальну поведінку, яка дозволяє сексуальні стосунки (Braun-Courville & Rojas, 2009; Brown & L'Engle, 2009; Morgan, 2011; Peter & Valkenburg, 2006a, 2007, 2008b), хоча *наслідки* цього з точки зору сексуального та психологічного здоров'я залишаються недостатньо вивченими. Існує припущення, що використання порнографії пов'язане з "більш різноманітними сексуальними практиками", хоча більш різноманітні практики необхідно оцінювати з точки зору ризиків для здоров'я, а не розглядати як показник більш загального сексуального ризику. Наприклад, дослідження молоді у Швеції показало, що дівчата, які бачили порнографію, більш схильні до анального сексу, а хлопці, які регулярно користуються порнографією, більш схильні до анального сексу з дівчиною, а також до інших дій, які вони бачили в порнографії (Häggström-Nordin, et al., 2005; Johansson & Hammarén, 2007). Часте використання SEIM було пов'язане з сексом з другом, груповим сексом, оральним сексом та анальним сексом у дослідженні шведських старшокласників (Häggström-Nordin, et al., 2005). В одному дослідженні вживання SEIM було пов'язане з вищою ймовірністю участі в груповому сексі для дівчат-підлітків (Rothman та ін., 2012). Інші дослідження, однак, не знайшли послідовних доказів того, що порнографія пов'язана з більш різноманітними сексуальними практиками (Doornwaard, et al., 2015; Mattebo et al., 2014).

Підсумовуючи, зважаючи на те, що використання, особливо часте використання, SEIM пов'язане з більш поблажливими сексуальними установками, можна припустити, що таке використання може також призвести до більш поблажливих сексуальних практик. Більш поблажливі сексуальні практики можуть включати різноманітні дії і визначаються в літературі по-різному, що часто свідчить про упереджене ставлення до сексуальної моралі в дослідженнях. Однак зв'язок між невикористанням презервативів і споживанням порнографії свідчить про те, що порнографічні зображення можуть впливати на практику, сприйняття та обговорення молодими людьми безпечного сексу, тобто вони можуть ставати більш терпимими до незахищеного сексу. Проте важливо зазначити, що невикористання презерватива має широкий спектр причин, пов'язаних з цим.

Сексуальна агресія

Ми визначаємо сексуальну агресію як сексуальні домагання та примус, а також сексуальне насильство та жорстоке поводження. Сексуально агресивна поведінка, як правило, відрізняється в різних вікових групах, де молодші хлопці можуть бути більш схильні до поведінки, яку дорослі визначили б як сексуальні домагання, "наприклад, торкання, хапання або щипання в сексуальний спосіб; стягування одягу; примус до поцілунку або інша небажана сексуальна поведінка" (Brown & L'Engle, 2009, с. 134). Існують докази зв'язку між використанням порнографії та вчиненням сексуального

⁵ Не існує досліджень, які б вивчали анальний секс між жінкою та чоловіком у зв'язку з використанням порнографії підлітками, а дослідження анального сексу не розрізняють чоловіків, які є активними або сприйнятливими, а припускають, що чоловіки є активними, а жінки сприйнятливими, фактично не вивчаючи це питання.

домагання хлопців (Bonino та ін., 2006; Brown & L'Engle, 2009) та сексуальним примусом для чоловіків-студентів (Simons та ін., 2012). У дослідженні Brown та L'Engle (2009) хлопчики-підлітки, які використовували SEIM у ранньому підлітковому віці (у віці 12-14 років), були більш схильні до сексуально агресивної поведінки через два роки під час подальшого спостереження. Аналогічно, часте використання порнографії було пов'язане з віктимізацією для жінок (для дівчат, Bonino та ін., 2006; для студенток, Simons та ін., 2012). У лонгітюдному дослідженні підлітків 10-15 років у США, яке проводилося протягом трьох років, підлітки, які споживали насильницьку порнографію, в шість разів частіше виявляли сексуальну агресію, ніж ті, хто дивився ненасильницьку порнографію, і ті, хто не використовував порнографію (Ybarra та ін., 2011), що свідчить про те, що зміст SEIM є важливим для розуміння сексуально агресивної поведінки. Це дослідження контролювало такі фактори, як гнів та інші види агресивної поведінки. Ретроспективне дослідження чоловіків, засуджених за сексуальні злочини, показало, що порнографія в підлітковому віці значно збільшує шкоду та приниження жертви (Mancini, Reckdenwald, & Bearegard, 2012). У дослідженні підлітків-сексуальних злочинців (сексуально реактивних дітей) дослідники виявили, що ті, хто використовував SEIM, були більш схильні до сексуального примусу або примусу до статевих актів (Alexy, Burgess, & Prentky, 2009). Під час шкільного опитування у Швеції дослідники виявили, що про-згвалтування та сексуальна занепокоєність тісно пов'язані з сексуально агресивною поведінкою (Kellerman та ін., 2010). У цьому дослідженні хлопці, які вчинили сексуальну агресію, а також ті, хто не мав проблем із сексуальною поведінкою, були більш схильні до частого використання порнографії та коли-небудь дивилися насильницьку порнографію (Kjellgren et al., 2010). В опитуванні, проведеному в школах Італії, дівчата, які зазнали психологічного або сексуального насильства в сім'ї, були більш схильні дивитися порнографію, особливо насильницьку порнографію та порнографію, в якій жінки отримують задоволення від насильницьких дій (Romito & Beltramini, 2011). Для хлопців таких асоціацій не було виявлено.

Важливо зазначити, що для більшості чоловіків часте споживання порнографії не може бути пов'язане з підвищеною сексуальною агресією (Ybarra & Mitchell, 2005). Швидше за все, існують інші фактори ризику, які роблять деяких чоловіків більш схильними до сексуально агресивної поведінки, такі як ворожість до жінок, нижчий інтелект, антисоціальні тенденції та більший інтерес до знеособленого сексу і домінування (Malamuth & Huppin, 2005; Ybarra & Mitchell, 2005). Це можна підсумувати так: "Ступінь, до якого людина володіє певними комбінаціями факторів ризику, визначає, наскільки ймовірно, що вона буде сексуально агресивною після перегляду порнографії" (Malamuth & Huppin, 2005, с. 316). Підлітки з цими факторами ризику, у свою чергу, більш схильні до використання порнографії, більш схильні до використання насильницької порнографії та більш схильні до впливу гендерних та сексуальних повідомлень порнографічних матеріалів, які вони споживають (Malamuth & Huppin, 2005; Ybarra & Mitchell, 2005). Потенційні проблеми споживання високочастотної порнографії пов'язані з уже наявними рисами характеру. Тобто, як зазначають Кінгстон та його колеги:

При розгляді в контексті численних взаємодіючих факторів, результати експериментальних і неекспериментальних досліджень, а також різних популяцій показують, що використання порнографії може бути фактором ризику сексуально агресивних наслідків, головним чином для чоловіків з високим рівнем інших факторів ризику, які часто використовують порнографію (Kingston et al., 2009, p. 216).

Використання порнографії збільшує ймовірність вчинення сексуально агресивних дій для деяких хлопців і збільшує ймовірність стати жертвою сексуально агресивної поведінки для деяких дівчат.

Описуючи деякі з власних експериментальних досліджень за участю юнаків у коледжі, Маламут і Хьюпін описують, як демонстрація юнакам зображень сексуального насильства сприяла прийняттю ними культурних стереотипів про те, що "жінки заслуговують на згвалтування або таємно бажують його" (міфи про згвалтування) (Malamuth & Huppin, 2005). Коли зображення сексуального насильства включали жінку, зображену як збуджену умовами сексуального насильства, учасники дослідження повідомляли, що більший відсоток жінок отримували задоволення від сексуального насильства. Цей ефект був особливо очевидним у чоловіків, які виявляли схильність до сексуальної агресії, і не був очевидним у чоловіків, які не виявляли такої схильності. Це, на думку авторів, свідчить про те, як насильницька порнографія впливає на погляди чоловіків із сексуальною агресією, а саме: підкріплює думку про те, що сексуальне насильство є прийнятним і бажаним, але не має такого ефекту на всіх чоловіків (Malamuth & Huppin, 2005, p. 321; Vega & Malamuth, 2007). Важливо, що міфологія, яка пропагує згвалтування, увічнюється в масових чоловічих журналах (Horvath та ін., 2012).

Однак в інших якісних дослідженнях ситуація перегляду порнографії може безпосередньо призвести до сексуальних домагань і насильства, наприклад, одна 17-річна дівчина описала наступний досвід у школі:

Деякі хлопці просто відкривають порно [сайт], а потім просто починають його дивитися. А потім, як хлопці, починають ніби ляскати дівчат по сідницях, хапати їх за цицьки і таке інше. І насправді одного разу цей чувак — це один раз у десятому класі, цей чувак, він продовжував так ходити до мене, він продовжував тягнутися до моєї цицьки, а потім, гм, я його вдарила. Начебто дуже важко. А потім він вдарив мене у відповідь, і я почала його бити, а потім мене вигнали. (Ротман та ін., 2015, стор. 740)

Деякі молоді жінки повідомляли, що їх змушували до сексуальних дій, які їхні бойфренди бачили в порнографії (Rothman et al., 2015). Сексуальна агресія також може набувати форми зйомки статевих актів без згоди та/або обміну зображеннями чи відео з друзями (див. Rothman et al., 2015). Цей акт є виробництвом порнографії і може бути незаконним як для підлітків віком до 18 років, так і для небайдужих дорослих, які намагаються втрутитися в цю практику. У дослідженні, проведеному в п'яти європейських країнах, молоді люди (віком від 13 до 19 років) виявили схожість між надсиланням/отриманням/обміном сексуальних зображень (відомим як «секстинг» для дорослих, але підлітки рідко використовують цей термін) та порнографією, такою як контроль і приниження (Stanley et al., 2016). Це дослідження показало, що сексуальний примус був пов'язаний як із регулярним використанням порнографії, так і з надсиланням або отриманням сексуальних зображень чи повідомлень (Stanley et al., 2016). Хлопчики з більш сексистськими гендерними поглядами також частіше вчиняли сексуальний примус (Stanley et al., 2016).

Складні взаємодіючі фактори

Підлітковий вік – це час «критичних і значних змін у багатьох сферах: фізичній, емоційній, когнітивній, соціальній, духовній та сексуальній. Отже, підлітки вважаються однією з найбільш сприйнятливих аудиторій до сексуально відвертого контенту» (Owens et al., 2012, p. 101). Зокрема, молодші підлітки починають формувати власні уявлення про секс і стосунки (Brown & L'Engle, 2009; Malamuth & Huppert, 2005). Проте «не існує універсального використання сексуально відвертих матеріалів в інтернеті, а також немає універсального чи прямого ефекту від впливу [значення, використання] такого матеріалу» (Peter & Valkenburg, 2006b, p. 655).

Використання або споживання порнографії включає в себе різноманітні способи взаємодії з матеріалами, різноманітність контенту, а також багато різних *точок зору і досвіду*, які впливають на те, як неповнолітні розуміють SEIM і до яких видів впливу вони можуть бути вразливими. Наприклад, використання насильницької порнографії пов'язане з реальною агресивною поведінкою, включаючи сексуальне насильство. Це показує, як має значення *контент* (які типи) порнографії, до якої здійснюється доступ. Існують також докази того, що вже існуюче розуміння сексуальних норм (які види сексуальних дій є прийнятними) впливає на те, наскільки болісним є вплив порнографічних матеріалів, що зображують інші види діяльності, для дітей молодшого віку. Це показує, як *віковий та культурний контекст* впливають на наслідки SEIM. Те, як неповнолітні *читають* порнографію, також має різні наслідки, наприклад, якщо вони вважають, що порнографічні зображення зображують реалістичну або нереалістичну сексуальну поведінку. Всі ці фактори по-різному взаємодіють один з одним, і, зокрема, мають різний вплив на хлопчиків і дівчаток різних вікових груп, що робить стать і вік важливими факторами, які слід враховувати. Наведена далі таблиця ілюструє деякі з важливих факторів, які впливають на сприйняття, залучення та потенційні наслідки порнографії:

Таблиця 10: Фактори сприйняття, залучення та потенційні наслідки порнографії в інтернеті.

Характер Особистісні характеристики, які впливають на сприйняття, залучення та наслідки порнографії	Контекст Ситуації, в яких переглядають порнографію, що впливають на її розуміння	Зміст Зміст порнографії варіюється, деякі фактори є важливими для її сприйняття
Стать	Випадково	Використання/невикористання
Вік	Навмисне	презервативів
Статеве дозрівання	Перший вплив	Жінки як сексуальні об'єкти
Культурне походження	Частота використання	Зображення насильства
Релігійність	Тривалість перегляду	Жінки, яких збуджує насильство
Соціально-економічний статус (СЕС)	Мета	Расистські стереотипи
Сексуальна орієнтація	Переживання (наприклад, збудження)	Точка зору (POV)
Сексуальний інтерес	Зі статевим партнером/ однолітками/наодинці	Владні відносини
Сексуальний досвід	Сприйняття реалістичності	Прихильність
Сексуальна історія/історія насильства	Сексуальна освіта	
Статус стосунків	Критична грамотність	
Прагнення до гострих відчуттів	Сімейна ситуація	
Агресія	Спілкування з батьками	
Ставлення до насильства щодо жінок	Спілкування з друзями	
Ставлення до порнографії	Вік друзів	
	Сприйняття норм однолітків	

Прогалини в літературі та майбутні дослідження

Інші фактори

Дослідження часто організуються навколо гіпотез і результатів, не звертаючи уваги на соціальний контекст і ряд інших факторів. Також спостерігається недостатня увага до посередницьких факторів і транзакційних відносин; тобто, як інші змінні можуть впливати на перегляд порнографії. Дослідження, які включають транзакційні відносини, «описують наслідки використання медіа більш реалістично та обґрунтовано», ніж ті, які припускають лінійне уявлення про медіа-ефекти (Peter & Valkenburg, 2016, p. 512). Наприклад, багато досліджень зосереджені на причинно-наслідкових твердженнях про використання порнографії (тобто, що використання порнографії завдає шкоди), але не досліджують, як шкода може бути пов'язана іншим чином (тобто, що може існувати основна причина як використання порнографії, так і, наприклад, сексуально агресивна поведінка, замість того, щоб визначити прямолінійну сексуально агресивну поведінку як *наслідок* використання порнографії). «Необхідно розуміти, що вплив SEM [сексуально відвертих медіа] може формувати сексуальні уподобання, і що молоді люди часто вибірково шукають сексуальні медіа, повідомлення яких відповідають вже існуючим уподобанням» (Morgan, 2011, p. 528).

Конструкції маскулінності

«Історично склалося так, що перегляд порнографії є чоловічим актом, і жінки рідко його роблять [...] Таким чином, гетеросексуальна маскулінність є центральною частиною етнографії порнографії, а також ілюструє зв'язок із соціальним світом ролей, цінностей та соціальної структури суспільства» (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010, p. 576). Сексуальне насильство підлітків-чоловіків переплітається з соціальним тиском, щоб довести свою мужність (див. Мессершмідт, 2000). Потрібні додаткові дослідження того, як порнографія впливає на конструювання маскулінності, зокрема гетеросексуальної маскулінності, а також на розвиток уявлень підлітків про те, що означає «бути чоловіком». Ця думка була відображена в одному якісному дослідженні: «Якщо програми сексуальної освіти мають на меті розглядати онлайн-SEM, то важливо враховувати розуміння підлітками гендерних ролей у сексуальних взаємодіях, і особливо норм маскулінності, надаючи хлопчикам-підліткам ресурси для критичного сприйняття SEM» (Smith, 2013, pp. 72–73).

Взаємини в сім'ях

Напрочуд мало досліджень розглядають внутрішньосімейні стосунки у зв'язку з використанням порнографії, наприклад, стосунки між батьками та синами, братами та сестрами (особливо старшими братами), матерями та дітьми та інші стосунки в сім'ях. Дослідження показують, що контекст, у якому використовується SEM, впливає на те, як діти та молодь реагують на матеріал, і що позитивне спілкування з батьками чи іншими дорослими може пом'якшити шкідливі наслідки, підвищуючи впевненість у собі та самооцінку (Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010). Одне дослідження першого контакту чоловіків коледжу з відверто сексуальними зображеннями (не обов'язково порнографією) показало, що найчастіше це відбувалося вдома у віці до 10 років (Allen & Lavender-Stott, 2015). Дослідники протиставляють цю «широку доступність» сексуальних зображень «відсутності чітких інструкцій та пояснень» від батьків чи інших дорослих (Allen & Lavender-Stott, 2015, p. 401). Вони також зазначають, що «сексуальна соціалізація – це поступовий процес розвитку, який відбувається протягом усього життя, і це уявлення суперечить ідеї про те, що батьки надають своїм дітям одноразові вербальні «розмови про секс» (Allen & Lavender-Stott, 2015, p. 393). Існує потреба в подальших дослідженнях у цій сфері, особливо щодо практик спільного перегляду, а також обмежувальної (встановлення правил та часових обмежень) та активної (надання інструкцій, вказівок) медіації в сім'ях.

Одне голландське двохвильове дослідження підлітків (віком 12–17 років) показало, що батьківське посередництво SEM не призводило до зменшення сексуального досвіду під час подальшого спостереження (Nikken & de Graaf, 2012). Дівчата в цьому дослідженні, чиї батьки обмежили використання медіа, *частіше* мали сексуальний досвід (Nikken & de Graaf, 2012). Дослідження, проведене в США серед молодих дорослих (віком 18–26 років), навпаки, показало, що обмежувальне посередництво батьків у підлітковому віці щодо SEM перейшло в їхнє уявлення про порнографію як молодих дорослих (Rasmussen et al., 2016). Ці дослідники дійшли висновку, що «надання батьками правил щодо перегляду порнографії в підлітковому віці може зменшити майбутнє використання порнографії, прищеплюючи помітне переконання, що батьки не схвалюють перегляд порнографії» (Rasmussen et al., 2016; див. також, Rasmussen, Ortiz & White, 2015). Ці конкуруючі твердження наголошують на необхідності додаткових досліджень комунікації між батьками та дітьми щодо сексуальних медіа та їх наслідків, а також ширших культурних контекстів та очікувань, в яких відбувається ця комунікація.

Відмінності між підлітками і дорослими

Були отримані неоднозначні результати щодо того, чи існують відмінності у впливі порнографії на дорослих і підлітків і якою мірою. Існує мало досліджень, які порівнюють ці групи, хоча одне дослідження показало, що наслідки не відрізняються (Peter & Valkenburg, 2011c). Хоча існує більше досліджень щодо дорослих, це дорослі, які виростили в суттєво іншому технологічному контексті, ніж нинішня ситуація (тобто без смартфонів або інтернет-з'єднання, здатного передавати відео).

Чим відрізняється вплив на підлітків (від впливу на дорослих)? Які підлітки найчастіше зазнають шкоди? Хто і до якого шкідливого впливу схильний? Чи вважають підлітки порнографію більш реалістичною, ніж дорослі? Як підлітки ототожнюють себе із зображеними статевими актами? Як вони сприймають порнографію як поведінку у власних стосунках? Які, на думку підлітків, наслідки/шкода? Дослідження, проведені за участю дорослих, показують, що багато жінок почуваються зрадженими, коли виявляють, що їхні партнери-чоловіки переглядають порнографію (наприклад, Tylka & Van Diest, 2014). Чи мають підлітки схожий (чи різний) досвід і з яким ефектом?

За якими видами SEIM спостерігають підлітки? Як розвиваються уподобання? Чи формують вони звички, які стають стабільними в дорослому віці, чи рухаються далі? Наприклад, чи «підлітки, які бачать відверто сексуальні матеріали на ранніх етапах свого статевого дозрівання, зберігають інтерес до такого матеріалу і з часом «переходять» до більш відвертого контенту, якщо вони задовольняють свою цікавість, можливо, нудьгують і переходять до інших видів медіаконтенту та/або діяльності?» (Brown & L'Engle, 2009, стор. 147) Якщо люди «відходять» від порнографії, то коли? І чи має це відношення до розвитку сексуальних відносин? Чи впливає батьківство на використання SEIM та його позицію у відносинах? Це важливі питання для майбутніх досліджень.

Підліткові стосунки

Якщо, як показують дослідження, більшість хлопчиків користуються порнографією в інтернеті, в той час як більшість дівчаток не користуються порнографією і вважають порнографію принизливою, то виникають важливі питання про відносини між хлопчиками і дівчатками. Необхідні додаткові дослідження досвіду підлітків у стосунках і ролі, яку порнографія може відігравати у формуванні сексуального репертуару, а також сексуальний тиск і примус у стосунках. Зокрема, як дівчата переживають використання порнографії своїми хлопцями?

Одне онлайн-опитування студентів-психологів коледжу США (віком від 18 до 29 років) у гетеросексуальних стосунках показало, що «повідомлення жінок про проблематичне використання порнографії їхнім партнером-чоловіком негативно пов'язані з їхньою самооцінкою, якістю стосунків та сексуальним задоволенням» (Stewart & Szymanski, 2012, р. 265). У чоловіків у цьому дослідженні якість стосунків та сексуальне задоволення також були негативно пов'язані з використанням порнографії (Szymanski & Stewart-Richardson, 2014). В іншому дослідженні партнерки дорослих чоловіків-користувачів SEIM повідомили про зниження сексуальної близькості, зниження самооцінки та вимоги до них брати участь у діяльності, яку вони вважають неприйнятною (Manning, 2006). Важливо визнати, що для багатьох пар використання SEIM є спільною частиною їхніх сексуальних стосунків. Наприклад, в одному дослідженні гетеросексуальних пар 72% чоловіків і 56% жінок повідомили про використання SEIM, а спільне використання сексуальних медіа було пов'язане з більш високим рівнем задоволеності стосунками в порівнянні з одиночним використанням (Bridges & Morokoff, 2011). У лонгітюдному дослідженні за участю молодят у Нідерландах дослідники виявили взаємну залежність між використанням SEIM та гіршою задоволеністю стосунками для чоловіків, яку вони пояснили так: «Чоловіки в поганих стосунках використовують більше SEIM, а більше SEIM серед чоловіків призводить до гірших стосунків» (Muusses, Kerkhof, & Finkenauer, 2015, р. 83). Однак всі ці знахідки не обов'язково свідчать про стосунки підлітків.

Безпечні сексуальні практики

Варто зазначити, що практика абстиненції (*coitus interruptus*)⁶, здається, ніколи не розглядалася в дослідженнях, які вивчали зв'язок підлітків між переглядом порнографії та сексуальною поведінкою. Враховуючи, що це статевий акт, що свідчить майже про весь жанр порнографії, це упущення здається дивовижним. Якщо на молодих людей впливає те, що вони бачать у порнографії, то чому так бракує досліджень практик абстиненції та її наслідків? У Каліфорнії, де виробляється значна частина професійної порнографії, правила щодо безпечних методів роботи вимагають використання презервативів і кофердамів як бар'єрів, а також «еякуляції поза тілом партнера» (Grudzen et al., 2009, р. S152). У майбутніх дослідженнях було б добре розглянути таку практику з точки зору наслідків для сексуального здоров'я, включаючи емоційні наслідки, більш детально.

Дивись Додаток 1 для бібліотеки доказів, яка супроводжує цей звіт.

⁶ Статевий акт, при якому пеніс витягується до еякуляції.